

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2030

SLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun:
ljana št. 10.62
10.349 za inserate;
Sarajevo št. 7363.
Zagreb št. 39.011.
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva b. telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Današnji »Slovenec« ima 12 strani. Jutri list
ne izide vsled pogodbenega praznika grafičnih
delavcev. Prihodnji »Slovenec« izide v nedeljo.

Srp in snop

Iz Rima je prišla zopet nova senzacija. Današnja Italija in boljševiška Rusija sta obnovili trgovinski sporazum, sklenjen avgusta meseca z dospelostjo v juliju tega leta. Čoln stare Evrope že delj časa drvi skozi nevihto in njega krmarji so komaj opazili nov tresk. Zopet je zablisnilo v temo in bojimo se, da ne bodo krmarji tudi to pot ugledali grozečega skalovja. »Mi plovemo, samo da plovemo, to je glavna stvar!«

Vse pridobitve zapadne krščanske kulture so v nevarnosti! Ves kulturni svet bo na to zatrobil v en rog: »Postavimo enotno protiboljševiško fronto!« Pijatiletka bo uspela! »Potrebna je enotna protiboljševiška fronta, priklama evropski kapitalist. In kako je v resnici? Klicarji morale ostajajo v puščavi. Nedavno so nemški industriji odšli v Moskvo in sklenili lepe kupčije. Američan se že pred besedo »boljševizem« stresa, sam pa sklepa kupčije z boljševiki, Anglež pravtako, in danes vidimo, kako si fašizem, ki mu je Evropa svoj čas lepo dala izpričevalo svojega varuha pred »boljševiško kugo«, podaja roko boljševizmu. Zopet enkrat se je uresničil rek: »Les extrême se touche!«, ekstremno usmerjena gibanja dovedejo vedno do istega konca. Evropi morale, reda, tradicije in osebnega dostojanstva, »tej gnili Evropi«, kakor jo sami označujejo, so napovedali boj rimski »Antievropci« pravtako kakor boljševiki.

Da je padla senzacija prav v času, ko so italijanske zahteve po pariteti na morju za dele na nov odpor v Parizu in da pogodbenika nista čakala z objavo sporazuma do julija, ko ta dospe, bi kazalo, da gre za več ali manj nedolžno nagajivost rimskega glavarja. Bolj verjetno je, da je ta trgovinski sporazum samo nov plod že delj časa trajajočega tesnejšega sodelovanja med Rimom in Moskvo. Italijanska industrija je res v krizi in potrebuje novih naročil; a tudi sicer prožni duce ne bi prav lahko sklepal pogodb s svojim idejnim nasprotnikom glede na odmev, ki ga te imajo doma in izven države, pri zapadnih kapitalistih in sv. Stolic, ako bi si od sporazuma z boljševiki obetal samo gospodarskih koristi. Sporazum je gotovo globlji. Minister Grandi je v Zenevi zahteval, da se tudi boljševiška Rusija pritegne k Panevropi in Kalinin je ob sprejemu novega italijanskega poslanika v Moskvi dejal, da se mora prijateljsko sodelovanje med obema državama na mednarodnem pozorišču še bolj razviti. Decemberski razgovor med Litvinovim in Grandijem v Milanu, je po pravici razburil Evropo in je gotovo imel širše ozadje in tedaj so mnogi listi pisali celo o možnosti sklepanja prave zvezne pogodbe. Mussolini je izmed zavezniških državnikov leta 1923 prvi priznal sovjetsko Rusijo in je že tedaj pričel pogajanja z boljševiki. Ta niso uspela radi prevelikih zahtev boljševikov. Neposredni cilj fašizma je očitno, ustvariti Italiji dobro postojanko na vzhodu in Mussolini dela še danes načrte za italijansko-rusko-turški blok. Kateri so drugi?

Gospodarsko sodelovanje med srpom in snopom bo v korist obeh držav in bo ugodno vplivalo na konsolidacijo obeh vladavin. Po sklenitvi prvega sporazuma v avgustu so se listi na zapadu tolažili, da bo Italija doživela z Rusijo isto razočaranje kakor Angleži in Francozi. Obnoveitev sporazuma kaže zaenkrat nasprotno. Tedaj je bilo sklenjeno, da fašistična vlada jamči svojim industrijcem za ruske nabave v Italiji 75 odstotkov, in sicer do zneska 750 milijonov lir. Po zatrdilu fašističnih listov je vrednost po Rusih nabavljenega blaga že prekoračila ta znesek in zato je bil potreben novi sporazum. S tem se je italijanska vlada obvezala, da jamči pod istimi pogoji za novih 350 milijonov. Če je leta 1929 Italija nakupila v Rusiji za 340 milijonov lir blaga, med tem, ko je Rusija uvozila v Italijo komaj za 70 milijonov lir ter je do danes že ves kredit italijanske vlade (750 milijonov lir) izrpan, sledi, da se je italijanski izvoz v Rusijo naglo dvignil. To je treba pripisati predvsem načrtu za izvedbo pijatiletke. Kako Rusija plačuje, ni znano. Zdaj se je Rusija obvezala, da plača nabavljeno blago v teku 25 mesecev, ladje pa v teku 42 mesecev. Rimska vlada jamči sedaj samo za 350 milijonov lir, torej niti ne za polovico od prvega jamstva (750 milijonov lir). Italija je previdna. Ruski izvoz v Italijo ne narašča sorazmerno tako hitro, kakor italijanski izvoz v Rusijo. Pogodba je zgrajena na načelu reciprocitete, ki ga skuša fašistična vlada uveljaviti tudi napram drugim državam in tudi napram nam. Reciprociteta z državami, ki ne more konkurirati industrijsko solidnejšim, je možna le pod določenimi pogoji in te je fašistična vlada ustvarila s tem, da je prevzela napram svojim industrijcem jamstvo za Rusom dobavljeno blago in tako omogočila sovjetski državi plačevanje na dolge obroke.

Italija kupuje v Rusiji sirovine, kakor nafto, premog, zmrznjeno meso in tudi les. Rimski »Giornale d'Italia«, ki je nedavno vodil strogo gonjo proti Jugoslaviji, češ, da boj kotira italijansko blago, nekam z zadoščenjem ugotavlja, »da nabava ruskega lesa narašča, tako da smo že na tem, da bo le-ta v Italiji lahko povsem nadomestil les iz Jugoslavije.«

Romunski parlament razpuščen

Pomirljive izjave romunskega državnika dopisniku »Tempa« - Jorgi se je posrečilo pridobiti liberalno stranko - Kdo bo zmagal, francoski ali nemški vpliv?

Bukarešt, 30. apr. kk. Poslanci in senatorji so se danes opoldne zbrali v dvorani poslanske zbornice k otvoritvi izrednega zasedanja parlamenta. Ministrski predsednik Jorga je prečital takoj kratek prestolni govor kralja Karla, v katerem poudarja kralj, da se po demisiji Maniuu imenovani ministrski predsednik Jorga prizadeva spričo težkih finančnih in gospodarskih problemov države doseči narodno edinstvo. Težkoče je mogoče premagati samo s solidarnostjo vsega naroda. Ker hoče ministrski predsednik pojasniti parlamentu cilje in metode za to delo, je bilo sklicano izredno zasedanje parlamenta, katero se odprva s kraljevim nagovorom. Popoldne sta se obe zbornici parlamenta sestali k ločenim sejama, da čujeta vladno izjavo. Seja poslanske zbornice pa je doživela ogromno senzacijo. Ko je bila seja ob 17.15 otvorjena, je imel ministrski predsednik Jorga govor, v katerem je izjavil, da njegova pogajanja z voditelji strank niso dovedla do nobene uspeha in da se morajo zato pota ločiti. Nastal je glasen hrup. Na klopek narodne kmečke stranke so se vrstili klici: »Diktatura! Diktatura!« Nato je ministrski predsednik Jorga vzel iz žepa dekret kralja, s katerim se romunski parlament razpušča. Volitve v poslansko zbornico so določene na dan 1. junija, v senat pa 4. junija. Presenečenje radi odločitve kralja je bilo tem večje, ko ministrski predsednik Jorga poprej voditeljem strank niti z besed

niti omenil, da je za primer neuspeha njegovih pogajanj določen razpust parlamenta.

Pariz, 30. apr. fr. Sinočnji »Tempa« priobčuje razgovor, ki ga je imel član uredništva z bivšim romunskim poslanikom v Parizu, Viktorjem Antonescu, ki prihaja naravnost iz Bukarešte. »Antonescu je, mimogrede povedano, intimen prijatelj Titulescu. V svojih izjavah je romunski državnik najprej z veseljem ugotovil, da se je francoska javnost živo zanimala za romunsko krizo. »Kaj je bilo na tej stvari? Vprašanje, o katerem smo odločali, se je glasilo: ali diktatura, ali nstava. Brez oklevanja lahko rečem, da se ustavno življenje nadaljuje. Naša država je globoko vdana režimu reda in svobode. Instinktivno se brani vsake politične novotarije in naš kralj, ki je Romun od nog do glave, to dobro ve in ima zato izrazite simpatije za ustavni red. Ko je poklical Titulescu, da sestavi novo vlado, sta takoj obe veliki stranki, kmetijska in liberalna, odgovorili afirmativno. Poleg njih pa je bilo še nekaj manjših strank in ravno tam se ni moglo doseči soglasja. Naposled je Titulescu na višji pritisk hotel vzeti v ministrsko listo dve osebnosti, katerih pa obe veliki stranki nista mogli sprejeti. Titulescu je bil s tem izključen iz kombinacije, na njegovo mesto je bil poklican drugi, to je jedro vseh dogodkov zadnjih dni.«

»Kaj se bo zgodilo jutri? Prav gotovo ne bo nikakih velikih izprememb. Kar se tiče notranje politike, sem zelo vesel, da je kralj nešteto krat klical k sebi Titulescu, kar pomeni mnogo za na-

daljnji razvoj naše krize. Brez dvoma se bodo vršile nove volitve. Naš volilni red je čisto posebne vrste, ki posebno favorizira najmočnejšo stranko, ki dobi kot nameček 20 odstotkov poslanskih mest, če je izvojevala 40 odstotkov oddanih glasov. V to svrhu bo morala vlada iskati zaveznikov. Po mojem mnenju jih bo lahko dobila proti majhnim koncesijam. In potem se bo stvar razvijala sama, kakor se pač razvijajo vse politične zadeve...«

Za enkrat je naš položaj težaven, toda ni ravno potrebno misliti, da je tragičen. Naša zemlja spada med najbolj bogate na svetu. Če si bomo znali sami pomagati, nam bo pomagala tudi Francija. To je naša iskrena želja, želja nas vseh Romunov, ostalo je sporednega značaja.

Berlin, 30. apr. d. Ravnokar je odpotovala v Bukarešto delegacija, ki ima nalogo nadaljevati v Bukarešti nedavno valed vladne krize prekinjena trgovinska pogajanja za pogodbo med Romunijo in Nemčijo. V nemških interesiranih krogih izražajo neprikrito upanje, da bodo pogajanja vsled novega duha, ki veje po Evropi, odkar sta Nemčija in Avstrija sklenili zgraditi carinsko zvezo, uspela. Sicer pa je očitno, da si bodo nemški delegati prav posebno prizadevali z velikimi koncesijami, eventualno tudi z dolgoročnimi krediti, pritegniti Romunijo v svoj gospodarski sistem, pri čemur jim bo zelo pomagalo nezadovoljstvo med romunskim narodom povzročeno vsled katastrofalnih pogojev, s katerimi je Romunija morala plačati posojilo v Franciji.

Bolgarska vladna kriza

Do sedaj še ni nobene rešitve

Sofija, 30. apr. AA. Kraljevi mandator Malinov je imel včeraj sestanek z Ljapčevim. Medtem pa se je njegov zaupnik Bušanov pogajal z zastopniki stranke narodnih liberalcev.

»Utro« doznava, da se nacionalni liberalci predlagali, naj bo vsaka njihova frakcija zastopana v novi vladi z dvema listnicama. List doznava tudi, da je Malinov predlagal Ljapčevu dve kombinaciji: Po prvi kombinaciji naj bi v novo vlado stopil Demokratičeski zgovor s štirimi listnicami (med temi tudi ministrstvo za notranje posle). Demokrati bi prejeli tri listnice, a nacionalni liberalci po eno listnico. Druga kombinacija je koalicijska vlada med Zgovornim in demokrati. Zgovoristi bi imeli pet resorov, demokrati pa štiri listnice.

»Utro« poroča, da je Ljapčev sprejel drugo kombinacijo, to pa zato, ker je Zgovor zahteval pet listnic. Po prvi kombinaciji bi imel samo štiri resore. Za ta primer pa bi moral Ljapčev ponovno konsultirati svojo stranko.

Drugi listi poročajo, da je bila snoči tajna seja, ki je trajala do polnoči in na kateri je Malinov poročal, da je položaj na istem mestu in da rešitve še ni. Politični krogi so vendarle mnenja, da bo danes kriza rešena in da bo sestavljena nova bolgarska vlada. »Zaria« poroča, da je vsej javnosti jasno, da želi kralj Boris, naj bi novo bolgarsko vlado sestavil Malinov. Zehteva Demokratičeskemu zgovoru, da bi imel večino listnic in zato tudi predsedništvo vlade, ni v skladu s to željo krone. Odtod vse težkoče. List sodi, da bo Malinov vendarle uspel, da bo obvladal vse te zapreke in da bo izpolnil misijo po željah kralja Borisa.

Malinov zopet propadel

Sofija, 30. apr. AA. Bolgarska agencija poroča: Navzlic trudu se mandatarju krone Malinovu

Madjarska gre z Nemci

Bethlen se izjavil za pristop avstro-nemški zvezi

Budimpešta, 30. aprila. AA. Odbor za zunanje zadeve je odobril stališče madžarske vlade napram vprašanju carinske zveze med Nemčijo in Avstrijo. Grof Apponyi je v debati naglašal, da bi bilo kaj neoprežno ako bi se Madžarska v vprašanje carinskih zvez končno odločila na kakršnokoli stran. Cilji avstrijsko-nemške carinske zveze so taki, kakršne je treba želiti za Evropo. Za Madžarsko morajo biti merodajni samo njeni lastni interesi.

Predsednik madžarske vlade grof Bethlen je izjavil, da bi bila ustvaritev carinske zveze med Avstrijo in Nemčijo velikega pomena za

ni posrečilo sestavi vlade. Danes je bil Malinov sprejet v avdienci pri kralju in pri tej priliki vrnil kralju poverjeni mu mandat. Kralj Boris se je Malinovu za njegov trud toplo zahvalil.

Sofija, 30. aprila. kk. Po tridnevni pogajanji, ki so trajala do pozne noči in med katerimi je Malinov moral dvakrat poročati kralju, se je misija Malinova ponesrečila. Malinov je danes popoldne vrnil svoj mandat kralju. Malinov je dal listom daljšo izjavo, v kateri utemeljuje svoj neuspeh s tem, da je bila njegova misija neuspešna radi nepostojnosti in strankarskega egoizma Zgovora. Zgovor je zahteval od devetih ministrstev zase pet ministrskih mest, med njimi mesto notranjega ministra, dalje pa je zahteval, da se obdrži notranjepolitični kurz njegovega upravnega aparata, in sicer kljub novim volitvam. Malinov je sicer sprejel obe zadnji zahtevi, ponudil pa je Zgovoru samo štiri ministrska mesta, med njimi notranje ministrstvo, kar pa je Zgovor gladko odklonil. Pod temi pogoji bi moral sicer Malinov novemu kabinetu dati svoje ime, na njegovo politiko pa ne bi imel potrebnega vpliva, radi česar je zahtevo odklonil.

Kaj sedaj?

Ponovni neuspeh Malinove misije je v vseh političnih krogih napravil globok vtis. Situacija se smatra za zelo resno. Ostaneta samo dve možnosti: ali se zopet sestavi kabinet Zgovora, eventualno nebičveno pomnožen z desničarsko frakcijo nacionalnih liberalcev, ali pa se sestavi čisto opozicijski volivni kabinet pod vodstvom Malinova. Obe ti dveršitvi pa imata v sebi velike notranje politične nevarnosti. Tretja možnost, sestavi kabinet iz nadstrankarskih osebnosti po romunskem vzorcu, pa je neverjetna.

Madžarsko, ker gre tu za politiko gospodarskih stikov. Govornik se ne spuša v prerokovanje, ki je nemogoče, vendar smatra, da se ne more priključiti onim, da take zveze ne bo mogoče ustvariti v nobeni obliki. Jasno je, da bi v primeru ustvaritve take zveze mogla Madžarska stopiti z Avstrijo v pogajanja za pristop k isti zvezi na enak način kakor je to storila Nemčija. Francoski protipredlogi še niso znani madžarski vladi. Ni izključeno, da bo mogoče vse te načrte združiti v enoten načrt gospodarskega sodelovanja med vsemi evropskimi državami.

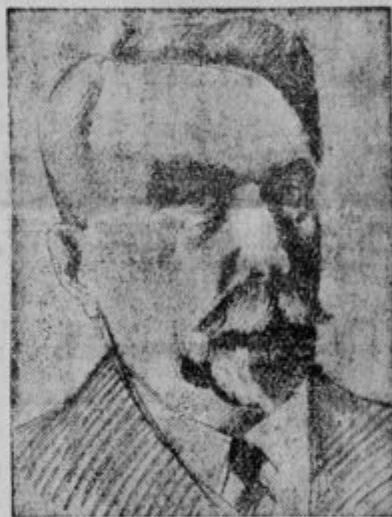
Poljsko-jugoslovanski kongres

Varšava, 30. apr. AA. Pat poroča: Včeraj je bil prirejen banket v čast jugoslovanskih gostov. Prisostvovali so mu predstavniki poljskih novinar-skih sindikatov, poljsko-češkoslovaško-jugoslovanskega književnega društva in poljske zbornice, poljsko-jugoslovanskih lig, predstavnikov ministrstva za zunanje zadeve, zastopniki prosvetnega ministrstva, jugoslovanski poslanik Branko Lazarevič z osebjem poslanštva, književni krogi Poljske in druge odlične osebnosti. V napitnicah so posamezni govorniki slavili poljsko-jugoslovansko prijateljstvo. Snoči je bil prirejen na čast gostov rout v mestni posvetovalnici.

Popoldne je imel organizacijski odbor poljsko-jugoslovanskega kongresa sejo. Jugoslovanski

delegat dr. Radanović je najprvo opisal zgodovino tega skupnega dela in ugotovil z zadovoljstvom, da se v obeh državah množe odbori in društva za poljsko-jugoslovansko sodelovanje. V tej zvezi je opozoril na prijateljski sprejem jugoslovanskih odposlancev na Poljskem.

Poljski delegat prof. Boguslavski je naglašal, da je bil sedanjí poljsko-jugoslovanski kongres odlična javna manifestacija za sodelovanje med Poljsko in Jugoslavijo in koristen korak k bodoči veliki vseslovanski akciji. Poljski general Fabijanski je govoril o svojih spominih na boje v Srbiji leta 1876. Predsednik poljsko-jugoslovanske lige Kneblewski je tolmачil program poljsko-jugoslovanskih društev. Dr. Radovanović je nato ponovno povzel

Malinov, kateremu je bolgarski kralj Boris poveril sestavo vlade.

Dar trboveljskim rudarjem

Ljubljana, 30. aprila. AA. Trboveljska premo-gokopna družba v Ljubljani je nakazala svojemu delavstvu kot enkratno podporo znesek 250.000 Din (četrt milijona dinarjev).

Rabimo domač premog

Belgrad, 30. aprila. AA. V rudarskem oddelku ministrstva za šume in rudnike je bila te dni imenovana komisija, ki naj ustanovi savez rudarskih podjetij za trgovino z domačim premogom. Novi savez naj predvsem omeji uvoz tujega premoga in organizira domača tržišča s tem, da organizira prodajo premoga povsod tam, kjer so doslej rabili premog iz inozemstva.

Proslava Zrinskega in Frankopana

Zagreb, 30. aprila. ž. V Zagrebu se je na svečan način vršila proslava Zrinskega in Frankopana. S proslavo so začeli že včeraj in Sokoli so imeli svečano akademijo. Danes se je vršila ob 9 služba božja, a zvečer se bo vršila v dvorani »Kola« akademija trgovskih akademikov iz Belgrada, Ljubljane in Sušaka. Ravno tako je 35. peš-polak slavil ta dan. Zvečer ob 9 priredi hrvatsko društvo »Napredak« z »Hrvaško ženo« v hrvaškem glasbenem zavodu svečano komemoracijo Zrinskemu in Frankopanu. Kot se čuje, se je vršila proslava Zrinskega in Frankopana tudi v Splitu, Osijeku, Čakovcu, Murski Soboti, Dolnji Lendavi, Preloju, Dubrovniku in drugih mestih.

Konec trgovinske vojne med CSR in Madjarsko

Budimpešta, 30. aprila. AA. Semkaj je pri-spel uradnik češkoslovaškega zunanjega minist-rstva Friedmann. Gre za to, da se med Madžarsko in Češkoslovaško podvzamejo in na-daljujejo trgovinska pogajanja.

besedo in govoril o delu poljsko-jugoslovanskih lig v Jugoslaviji. To delo bo treba še poglobiti in razširiti. Njegova izvajanja je izpolnil prof. Mole, ki je podrobno opisal delovanje teh lig v posameznih jugoslovanskih mestih. O delu poljsko-jugoslo-vanske lige v Skoplju je poročal skopljanski dele-gat dr. Vojnovič.

Gospodarska stiska na Primorskem

Okrog Poreča 800 kmetij na bobnu

Nedavno so laški listi v Trstu pisali, da se gospodarsko stanje obrača na bolje. Ta tolažba je bila zavestno zlagana; kajti v Primorju se kar nič ne pozna, da bi se obetalo kaj dobrega. Tudi drugod po Italiji je položaj kritičen. O krizi trgovskega stanu, zlasti v Trstu, govorijo dnevni samomori nekoč uglednih osebnosti. Popotniki pripovedujejo, da vidijo delavne dni po Trstu vse polno trgovin zaprtih. Tu se še dolgo ne bo zboljšalo, kajti pomorska trgovina še dalje pada in vleče seboj v polom ostalo gospodarstvo.

Poročila iz Istre se v zadnjem času glase tako: tobačna tovarna v Puli je zaprta, vse delo ustavljeno. Na Labinščini je tovarna cementa prenehala z delom popolnoma. Kopanje in prodajanje bauxita — za Istro zelo važen vir dohodkov — je čisto ponehalo.

Kako gre kmetu, spoznamo iz vesti, da je bilo za piruhe na Porečini okroglo 800 kmetij postavljenih na boben. Za kmetijo manjka kupca, zato so cene čisto take, kakor se bere o njih v »Črni bukvali kmečkega stanu«. Neko zemljišče v Istri je sodnijsko cenjeno 25

lir, vzključna cena je 19 lir. Z Vipavskega se slišijo podobne reči. Kmet ne more prodati vina, zato je brez dohodkov. Cena šibkejših vin je na Vipavskem še padla na 50 stotink. boljše vrste so po 70—80. Tržaška mestna užitnina znaša zdaj prav toliko kot vrednost blaga. Če greš z dvolitersko steklenico vina v Trst, ti vzamejo cariniki 2 liri.

Z goriških hribov poročajo prebežniki, da tam vlada skrajno siromaštvo. Ljudje so močno opustili kajenje, ker ni denarja. Po nekaterih vaseh so trafike opuščene in na novi razpis ni nobenega konkurenta, ker so fiskalne zahteve visoke in sekantne, promet pa tako neznačen, da sploh ne more obrestovati vloženega glavnice.

Tudi vesti iz drugih delov Italije so vse prej ko rožnate. Delavstvu in uradnistvu so bile povsod znižane plače, med tem ko so cene življenjskih potrebščin le čisto neznatno šle navzdol. Kmečko delavstvo sedaj spomladi najde zaposlitev, a plačilo je naravnost boljše-
viško. Ljudstvo strda v dobesednem pomenu.

Veterani tobačne tovarne

Ljubljana, 30. aprila.

Šel sem iz Šelenburgove ob Zvezdi proti Wolfovi ulici. Pred mano je šla počasi žena in se ustavila pred afišno desko »Slovenec«. Pristopil sem še jaz in ujel besede, ki jih je mrmrala: »Aha, zopet praznujemo nekaj jubilejev zaslužnih 70 letnikov. Ko bi pri »Slovencu« vedeli, koliko takih jubilarov je pri nas, bi lahko pisali ves teden.« — »Kje je toliko jubilarov?« — »Kje? Pri nas v tobačni tovarni. Izmed tisoč delavcev in delavk, ki delajo sedaj v tobačni tovarni, nas je okrog sedemdeset takih, ki delamo v tobačni tovarni že nad štiri-
deset let.«

kršno delo pač ima. Ni veliko, vendar živi se. Če bi pa hotele iti v pokoj, pa dobimo mnogo manj. To pa zato, ker še ni izdelan novi pravilnik za naše pokojnine. Če je delavka sama že še gre, kako se pa meni godi, ko imam še dva, za katera moram skrbeti, si pa lahko mislite. Raje še delamo, res da težko, samo da zaslužimo malo več.«

»Pa upate, da bo vprašanje vaših pokojnin ugodno rešeno?«

»Seveda, saj so nam že obljubili in sedaj samo še čakamo, kdaj bo pravilnik o pokojninah izdelan. Kakor smo čule, bo treba za polno pokojnino 40 let dela v tovarni, no me ga že imamo, samo škoda je,

Skupina tobačnih delavk, ki delajo v tobačni tovarni že nad 40 let.

»Koliko so pa stari taki jubilarji?« — »Moški so večinoma nad sedemdeset let. Tako je najstarejši star 76 let in dela že 46 let v tobačni tovarni. Drugi dela pa 50 let v tej tovarni, pa ima tudi že 73 let. Me ženske smo pa bolj pridne. Precej nas je takih, ki smo po 40 ali več let že v tovarni. Kadune Elizabeta je začela delati v tovarni, ko je bila stara 14 let, in dela v njej že 56. leto. Ima pa tudi že sedem križev na hrbtu. Najstarejša naša delavka je pa Hornek M., ki je stara 82 let. V tovarni pa dela celih 40 let.«

»Kako pa to, da vztrajate tako dolgo pri delu. Saj bi se vam vendar pokoj že prav lepo prilegel.« — »O, seveda bi šle v pokoj. Od zgodnje mladosti nisimo imele drugega ko pot v tovarno in zvečer domov. Vsak dan po 8 ur in ves čas isto delo. Saj smo postale skoro živi stroji. Kakor smo stare, pa nam lahko verjamete, da mlado dekle, ki pride v tovarno ne dela tako hitro ko me. Saj smo že tako navajene, da se komaj zavedamo kaj delajo roke. V pokoj bi nas pa šlo precej, seveda če bi dobile zvišano pokojnino. Sedaj zaslužimo na mesec od 700 do 900 Din. Ena nekoliko več druga manj. Ka-

da nam ne bodo dali še kakih procentov za tista leta, ki so nad 40. Sicer bomo pa tudi tako zadovoljne, samo da bomo mogle še tistih par let, ki so nam usojena, prebiti brez najhujšega pomanjkanja. Saj dolgo itak nobena od nas ne bo več. Toliko let dela še človeku tudi pozna. In potem se bomo kar posušile, ko bomo prišle iz tovarne, v kateri nam je minulo vse življenje. Saj smo iz šole prišle naravnost v tovarno! O kje so že tisti časi. Takrat je bilo v tobačni tovarni nad 4000 delavcev, danes pa jih je samo še 1000. Pa mislite, da napravijo kaj manj. Niti najmanj ne! Svoj čas je šlo skoro vse na roko, danes so pa v tovarni že taki stroji, da jih kar ne moremo razumeti. Saj menda kmalu ne bo treba nobenega delavca več. Na enem koncu bodo vozili v tovarno tobak, na drugem pa zaboje s cigaretami in cigarami, vmes pa bodo ropotali stroji. O, kako rade se bomo umakile novim strojem, ki jih nam obetajo, če bodo do takrat le naše pokojnine že rešene!«

Zelzel sem ji, da bi čimprej dobile ugodno rešitev za težko pričakovano pokojnino in se poslovil.

Legla delavske jetike

Najstrašnejša bolezen, na kateri hira in umira delavstvo, je tuberkuloza. Da dobimo realno in popolnoma objektivno sliko o vsakoletnih žrtvah, katere zahteva tuberkuloza pri nas, navajamo v sledečem nekaj statističnih podatkov OUD-a v Ljubljani.

V letu 1928 je bilo bolnih na tuberkulozi 2278 ali 2,56% vseh zavarovancev. Bolezensko-podpornih dni je zahtevala tuberkuloza v tem letu 137.919, kar znaša 18,43% vseh bolezensko-podpornih dni. Na vsakega zavarovanega delavca je odpadlo 1,95 bolezensko-oskrbnih dni vsled tuberkuloze. Radi tuberkuloze je umrlo 184 delavcev, kar znaša 34,64% vseh smrtnih slučajev.

V letu 1929 je bilo bolnih na tuberkulozi 2057 ali 2,18% vseh zavarovancev. Bolezensko-podpornih dni je zahtevala tuberkuloza v tem letu 132.544, kar znaša 13,52% vseh bolezensko-podpornih dni. Na vsakega zavarovanega delavca je odpadlo 1,40 bolezensko-oskrbnih dni vsled tuberkuloze. Radi tuberkuloze je umrlo 135 delavcev kar znaša 23,98 odstotkov vseh smrtnih slučajev.

Na vseh podporah (v gotovini, naravi in storitvi) je izdal OUD v Ljubljani od 1. junija 1922 do 31. decembra 1930 238.637,710.13 Din. Od svoje ustanovitve pa do danes je OUD v Ljubljani izdal za bolno delavstvo že četrtil milijarde dinarjev. Od tega zneska odpade okrog 20% ali 50.000.000 dinarjev samo za tuberkulozo.

Naše narodno gospodarstvo je izgubilo radi tuberkuloze od 1. julija 1922 pa do 31. dec. 1930 samo pri članstvu OUD-a v Ljubljani 1.158.139 delovnih dni. V tem niso višeti dnevi zdravljenja tuberkuloze od 52. tedna dalje, kakor tudi ne izguba delovnih dni vsled smrtnih slučajev. Kakšne ogromne številke bi dobili, ako bi poleg gornjega računali še tuberkulozna obolenja svojcev članov OUD-a.

Zavedajoč se gornjih dejstev, je začel OUD v Ljubljani energičen boj proti tuberkulozi. V Ljubljani je ustanovil OUD poseben antituberkulozen dispanzer za zavarovane delavce. Nadalje je organiziral OUD poučna predavanja o tuberkulozi s skioptičnimi slikami in filmi. Na inicijativu OUD-a se je ustanovila »Osrednja protituberkulozna liga v Ljubljani«.

Nadaljnji koraki protituberkuloznega delovanja OUD-a so namenjeni ugotovitvi vseh tuberkuloznih gnezd in legel. V tem cilju je OUD ugotovil število tuberkuloznih obolenj in bolezensko-podpornih dni v področju vsake ekspoziature. Na vsakega zavarovanega delavca je v letu 1929 povprečno odpadlo bolezensko-podpornih dni: pri ekspoziaturi v Mariboru 2,30, v Ljubljani 1,76, v Zagorju 1,61, v Kočevju 1,53, v Ptujju 1,47, v Murski Soboti 1,37, v Konjicah 1,09, v Krškem 1,06, v Celju 1,05, v Kranju 0,993, v Slovenjgradcu 0,92, v Gornji Radgoni 0,92, v Šoštanju 0,88, v Trzinu 0,80, v Kamniku 0,78, v Logatcu 0,62, na Jesenicah 0,56, v Novem mestu 0,43.

Iz gornjih podatkov je razvidno, da tuberkuloza najbolj pustoši v območju ekspoziature v Mariboru. Nato sledi v daljšem presledku ekspoziatura v Ljubljani. Protituberkulozno delovanje bo treba torej v območju teh ekspoziatur najbolj intenzivno izvajati.

V bodoče bo OUD v Ljubljani ugotavljal število tuberkuloznih obolenj tudi po posameznih obdobjih. Na ta način se bodo morala posebejno najti vsa gnezda in legla tuberkuloze. Pri podjetnikih, katerih nameščenci prekomerno bolehalo na tuberkulozi, bo ukrenjeno, da se bodo našli in odpravili pravi vzroki tuberkuloze (nezdrave delavnice in stanovanja itd.). Za izvedbo tega načrta bo pa treba seveda še dosti naporega dela in dosti časa.

Razburjenje škoduje ...

zato uživajte samo

kofeina prosto
zrna to kavo

KAVO HAG

Nj. V. kraljica Marija, je obiskala zagrebški velesejm 29. aprila ob 4.30 popoldne.

Zdravje goriškega nadškofa

Ljubljana, 30. aprila.

Danes je prispelo iz Gorice v Ljubljano sledeče zasebno poročilo o boleznih goriškega nadškofa dr. Sedeja:

Pretekli petek 24. aprila je nenadno težko zbolel naš nadškof mons. dr. Sedej. Kakor so izjavljali zdravniki, mu je odpovedal črevesni živec, da ne more uživati nobene hrane. Stanje je bilo tako nevarno, da so ga še zvečer morali prevideti. Sv. oče mu je iz Rima brzojavno sporočil svoj blagoslov.

Že smo pričakovali katastrofo, toda, kakor vidimo, je posegla vmes božja roka. V ponedeljek mu je bilo že dosti boljše. Vse ljudstvo moli, da bi mu Gospod ohranil dobrega nadpastirja.

Deset let velikega dela

Murska Sobotla, 28. aprila.

V petek, 1. maja obhaja desetletnico obstoja ustanova, ki je storila ne le za trgovski, marveč splošni napredek Slovenske krajine toliko, kakor nobena druga korporacija. To je Gremij trgovcev za okraj Murska Sobotla. Po svojem desetletnem delu in po uspehih, ki jih je dosegel, zasluži, da o njem tudi na tem mestu spregovorimo.

Leta 1919 se je zbralo nekaj zavednih trgovcev, ki so stremeli za gospodarskim in kulturnim napredkom Slovenske krajine in so sklenili ustanoviti organizacijo, ki bo ščitila narodne, gospodarske in kulturne interese te obsejne pokrajine. Dne 1. maja se je vršil ustanovni občni zbor. Pri ustanovitvi sta v veliki meri sodelovala takratni civilni komisar in sedanjí okrajni načelnik g. Gašpar Lipovšek in tedanjí obrtni referent in sedanjí okrajni podnačelnik, g. vladni tajnik dr. Franc Bratina. Za prvega načelnika je bil izvoljen sedaj že pokojni Ludovik Brumen, za podnačelnika pa sedanjí načelnik g. Franc Čeh. V začetku se je raztezal delokrog gremija na vso Slovensko krajino, ko pa je leta 1924 postala Dolenja Lendava posebno okrajno načelstvo, so se trgovci tistega okraja odcepili in ustanovili meseca maja 1925 lasten gremij s sedežem v D. Lendavi.

G. Čeh Franc, načelnik gremija.

Da se je gremij v desetih letih tako razvil, je v prvi vrsti zasloga načelnika g. Franca Čeha, ki je že od začetka duša vsega dela pri gremiju. Pri šestih ustanovah je načelnik odnosno predsednik. Razen tega je podžupan Sobotne in odbornik več ustanov. Vse posle vrši z železno energijo in z veliko nesebičnostjo. Zavzema se sploh za vse javne zadeve in potrebe. Ob tej priliki mu izrekamo največje priznanje. Gremiju, kateremu posveča največ skrbi, pa želimo, da se tudi v naprej razvija in dosega velike uspehe v blagor vsega ljudstva.

Birmanska darila

po znižanih cenah pri
L. VILHAR, urar
Ljubljana, Sv. Petra c. 36

Kongres poljsko-jugoslovanskih lig

Poznanj, 26. aprila.

V nekdanji prestolnici Velikopoljske, kjer je bil ob 10 popoldne odprt mednarodni velesejem, najvažnejši cele Poljske, je bil v nabito polni dvorani mestne hiše v Poznanju slovesno odprt kongres poljsko-jugoslovanskih lig. Kongresu predseduje predsednik Poljsko-jugoslovanske lige iz Warszawe, nam Slovincem po simpatičnih člankih v prilogi trpečim našim primorskim bratom in po propagandnem potovanju po celi Jugoslaviji dobro znani Vaelav Kneblewski. V navdušenem, mesto-
ma poetičnem govoru je poudarjal važnost trenutka, v katerem se vrši prvi veliki poljsko-jugoslovanski zbor. Simpatično je, da svoje delovanje pričena z obširnimi gospodarskim programom v gospodarskem središču odrasle Poljske, Poznanju.

V imenu jugoslovanske delegacije mu je v informativnem govoru odgovoril podpredsednik Jugoslovansko-poljske lige v Belgradu, šef Presbiroja dr. Radovanović. Nato se je vršil izdoben referat o

gospodarskem položaju Jugoslavije, ki ga je podal ravnatelj obrtniške in trgovske zbornice v Poznanju dr. Stanislav Waszko.

Otvoritvene seje se je udeležil v imenu poljske vlade trgovinski minister Prystor, jugoslovanske poslanika Lazareviča pa je zastopal legacijski svetnik De Giali. Mesto Poznanj je zastopal župan dr. Ratajski. Pozdravne govore so govorili predsednik poljsko-jugoslovanske lige v Poznanju Serda Teodorski, župan Ratajski, rektor Iovske veterinarske visoke šole, ki je vzgojila veliko Jugoslovancev, Niemczycki, gospa dr. Stelmachowska v imenu slovanske ženske zveze, zastopnik poljskega Škola urednik Powiadski, predsednik zbornice za trgovino in obrt inž. Klarner in za slovansko pevsko zvezo Surzynski.

Razpokoženje je izredno svečano in bratsko. Jugoslovanska delegacija šteje 70 članov, od teh nas je 18 Slovinci.

Dr. Josip Rožman:

Nesrečna smrt mladega rudarja

Hrastnik, 30. aprila.

Bliskovito se je v sredo zvečer po Hrastniku raznesla vest, da je nesrečna smrt končala v rovu med črnim diamantom mlado življenje. Na B-polju je delal v družbi s svojim lovarišem 23 letni rudar Alojzij Pisker. Vsa cvetoča je bila njegova mladost. V zdravju in moči mu je sijalo življenje in nikdo ni niti slutil, da mu bo rov postal kraj njegove prezgodnje in strašne smrti.

Sel je na delo v sredo popoldne. Ob 7 zvečer je nakladal v globini med drugim in tretjim ozorjem, to je med 60 in 90 metrov globine na vozček premog, ki mu ga je nakopal njegov tovariš sodelavec. Sodelavec je vrtil s stisnjenim zrakom, da bi težke sklade razdrobil s strelom, a naenkrat zaletel nad seboj, kako se začno lomiti in drobiti plasti črnega diamanta. V smrtnem strahu skoči nazaj in hoče potegniti s seboj tudi mladega Piskerja.

Toda, ko skoči nazaj in mu pri tem ugasne jameka svetilka, začuje za seboj silen udarec. Zrušila se je plast premoga na leseno stojko, ki bi naj opirala rov. Silen pritisk je odklal stojko, ki v svojem padcu in silovitem zamahu zadene mladega rudarja in ga pobije na tla. Črna kri se mu je vili čez oči in mu bruhnila iz ust. Sodelavec je poklical druge tovariše. Ti so ga rešili iz smrtnega objema stojke in ga poskusili oživiti. Toda strašen udarec je ugasil mlado življenje.

Tovariši so šli v bolnišnico po krsto in prinesli pod zvezdnato nebo mladega delavca-mrtiča. Brdsko je zadela ta strašna izguba uboga mater; kajti pred tednom ji je umrla na Francoskem poročena hči, in mlajši sin je tudi v bolnišnici.

Dne 1. maja, ko se bo kršćansko delavstvo spominjalo žuljavil rok Kristusa-tesarja in delavca, ga bodo njegovi tovariši poneli k večnemu počitku. Naj počiva v miru!

Kdo bo predsednik francoske republike

Pariz, 30. aprila. Kakor znano je 13. maja napovedana v Versailles narodna skupščina, obstoječa iz članov senata in poslanske zbornice, ki ima izvoliti novega predsednika republike.

Ob tej priliki je seveda v ospredju javnega življenja ugibanje, kdo bo izvoljen na to najvišje mesto francoske republike.

Prvi, ki je včeraj, 29. t. m., po svojih prijateljih dal vedeti, da kandidira na predsedstvo republike, je predsednik senata Doumer, ki je kandidiral za predsednika republike že leta 1906, pa je podlegel v korist Fallièresu. Doumer ima danes 74 let.

Stališče časopisja napram tej kandidaturi je precej čudno. Čisto nasprotno temu, kar se je pričakovalo, so listi desnice in sredine indiferentni, dočim se zdi, da levičarsko časopisje z Doumerjem simpatizira. Toda verjetnost, da bi predsednik senata v tekmi za predsedništvo republike zmagal, je jako majhna.

Najbolj resni kandidat ostane slejkoprej Aristide Briand, za katerega stranke levece delajo najživahnejšo propagando. Briand še ni dal vedeti, ali kandidaturo sprejme ali ne. On bi hotel imeti naravnost matematično sigurnost, da bo že pri prvem skrutinju izvoljen.

Drugi kandidati imajo še manj izgleda nego Doumer. To so senator Leon Berard, bivši naučni minister v Poincaréjevem kabinetu, sedaj justični minister, potem bivši vojni minister poslanec Maginot, bivši ministrski predsednik Painlevé in še nekateri drugi. Zdi se, da bo, ako Briand v prvem skrutinju ne bo

dobil večine glasov, ki jo zahteva ustava, v sledečih skrutinjah prišlo na svetlo kakšno drugo ime, ki je sedaj v temi.

Lzkušeni in vseskozi rutinirani politiki ngibajo, kaj bodo naredile stranke levece v slučaju, ako Briand že pri prvem skrutinju propade. Brez dvoma se bodo odločile za drugega moža, ki bi, čeprav nima preveč akcentuirane strankarske barve, jamčil, da bo vodil levici prijazno politiko. Med temi možmi pa, ki bi se mogli pojaviti v zadnjem trenutku, se na prvem mestu imenuje sedanji predsednik ministrskega sveta, senator Peter Laval. On je mlad (ima komaj 47 let) in je prišel iz najradikalnejšega socialističnega krila, od katerega se je hitro ločil, da vodi politiko, ki ni ne popolnoma socialistična, ne popolnoma radikalna, ne popolnoma zmerno-centrumška. Peter Laval je mojster nad vsemi političnimi mojstri, ki si znajo izposoditi za svoj politični program tiste ideje iz vseh strank, ki so v danem momentu najbolj oportune. Peter Laval je velik prijatelj Tardieuja in ima simpatije pri vseh strankah senata in zbornice. Vrh tega velja že več let kot nekak »duhovni sine« Brianda. Baje je Briand sam tisti, ki bi v slučaju, ako bi propadel, ali pa mogoče že v momentu, ko bi čutil, da v prvem skrutinju po vsej priliki ne bo dobil večine, vedel agitacijo za svojega velikega prijatelja in v gotovem smislu nadaljevalca njegove politike, Petra Laval.

Vrh tega je treba vedeti — čeprav se bo nepoznavalcu francoskih razmer zdelo smešno o tem sploh govoriti —, da je Laval senator, kar njegove šanse zelo povečuje. V krogih franco-

skih politikov je namreč splošno razširjena prazna vera, da samo predsedniki, ki pridejo iz senata, mirno končajo svojo predsedniško dobo, da pa predsednike, izvoljene iz poslanske zbornice, preganja nesreča. V resnici so do sedaj samo štirje predsedniki republike mirno dokončali sedemletno dobo svojega predsedništva: to so: Loubet, Fallières, Poincaré in sedanji predsednik Doumergue. Vsi ti štirje so bili izvoljeni iz senata. Vsi ostali, ki so postali predsedniki iz bivših članov poslanske zbornice, to so: Thiers, Mac Mahon, Grevy, Carnot, Casimir Perier, Faure, Deschanel in Millerand, pa so predčasno zapustili svoje mesto; nekateri med njimi so, kakor znano, končali na tragičen način. Zato bo morda Briandu sreča nemila, ker je namreč član poslanske zbornice.

Laval pa ni samo senator, ampak ima sploh izredno srečo. Nihče kakor on nima take zmožnosti, da zadržuje pretrane zahteve svojih prijateljev in obenem ublažuje srd nasprotnikov. Morebiti ga bo ta taktika, radi katere je iz najponižnejših razmer postal predsednik vlade, privreda tudi na najvišje mesto republike, čeprav nekateri prorokujejo, da bi ga to pot sreča znala prevarati.

Ustava francoske republike prepoveduje, da bi se uradno objavile kandidature za predsednika. Glasovanja so sad predhodnih posvetovanj in sporazumov. V vseh prejšnjih volitvah so stranke levece imele posebno sejo, na kateri so izvolile svojega kandidata. Izkušnja pa je pokazala, da taki kandidati nikoli niso bili izvoljeni.

Potres na Kavkazu

Moskva, 30. aprila. AA. Iz potresnega ozemlja v Transkavkaziji so prišlo polagoma prihajati podrobnosti o katastrofi. Prizadeto ozemlje leži severno od gore Ararat v bližini perzijske meje. Po dosedanjih poročilih je mrtvih 400 oseb. Od teh je izgubilo življenje v mestu Gerusi 200 in v mestu Sisiane 192. Boje se, da je bilo tudi v vaseh sangesurskega okraja veliko mrtvih. Cenijo, da je umrlo pri tej katastrofi do 700 ljudi. V zdravniško oskrbo je bilo predanih nad 800 ranjencev. Manjše potresne sunke so zabeležili tudi v Tiflisu in v Erivanu. Oblasti so organizirale široko zasnovano rešilno akcijo.

Moskva, 30. aprila. kk. Pri potresu v republiki Nahičevan in v enem delu ruske Armenije je po redkih vesteh bilo ubitih 500 oseb, še več pa je bilo poškodovanih. V okrožju Kafan je ostalo brez strehe 20.000 ljudi. Rudokopi so morali ustaviti delo, ker so tamkajšnje delavce odpoklicali na pomoč v ogrožene kraje. Vlade v Armeniji in Azerbejdžanu kakor tudi društvo Rdečega križa so poslale v opustošene kraje pomožne ekspedicije z zdravniki in medicamenti. Sovjetska vlada v Moskvi je kot pomoč dala na razpolago vsoto 2 milijona rubljev.

Belgrajske vesti

Belgrad, 30. aprila. AA. Letošnji dnevi borbe proti tuberkulozi ne bodo samo v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani in ostalih večjih mestih, nego sploh v vseh pomembnejših krajih Jugoslavije. Vrhili se bodo od 2. do 4. maja.

Belgrad, 30. aprila. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja so s soglasjem predsednika ministrskega sveta imenovani za konzulatore v našem delu zadržke škofije župniki Fran Šošo iz Turnja, Sime Matulin iz Biograda, Anton Banlić iz Baga in Hugo Bastila iz Rakovčana.

Belgrad, 30. aprila. AA. Naš častni konzul v Rotterdamu in predsednik holandsko-jugoslavanske zbornice Soudan je odpotoval danes iz Belgrada na Nizozemsko.

Grožen zločin v Novem mestu

Novo mesto, 30. aprila. Danes so pripeljali v tukajšnje žensko bolnišnico 6 letnega dečka Alojzja Dežmana iz Vratnega pri St. Juriju, kateri ima iztaknjeno levo oko, po vsem telesu pa ima 50 ran. Dečku je zadal te težke poškodbe neki berač, ki je danes dopoldne okrog 9 prišel v koč Dežmana in zahteval vina, češ da mu je Dežmanov sosed rekel, da bo istega dobil pri Dežmanu. Ker pa Dežman, ki je le kotar, nima vina, mu ga tudi ni mogel dati. Berač pa je zagrozil: »Gorje vam!« in odšel. Domači niso polagali na njegove besede nobene važnosti ter odšli po svojem delu. Doma so pustili le 6 letnega Alojza in njegovega 3 leta starega brata. Berač, ki je najbrže oprezoval okrog hiše, je popoldne dobil v roko Alojza ter ga zunaj hiše grozno razmesaril. Iztaknil mu je levo oko, v katerega je petkrat sunil z nožem, na licu mu je odrezal košček mesa, potem pa ga je nožem špikal po vsem telesu. Tudi prste na roki mu je popolnoma razrezal, na zapestju leve roke pa zeva široka rana. Ubogega fantka je našla soseda neke v hlevu vsega krvavega in je poklicala njegovo mater, ki je bila na njivi. Dečka so za silo obvezali in ga proti večeru pripeljali v bolnišnico. Zločin je naznanjen tukajšnjemu orožništvu. Do sedaj se še ni posrečilo zločinskega berača ujeti.

17 letna vajenka pila lizol radi nesrečne ljubezni

Litija, 30. aprila. Včeraj zvečer, to je v sredo, nekako ob 8 je imelo neko dekle I. Z. sestanek s svojim fantom v Svarcovi hosti. Na tem sestanku sta se baje nekaj spila, nakar je mladenka par korakov za fantom začela piti lizol, ki ga je že imela s seboj. Seveda so takoj poslali po zdravnika dr. Ukmarja, kateri je tej deklici, ki se uči šivanja pri neki predilniški šivilji, izpral želodec ter jo rešil gotove smrti. Presneto je žalostna taka moralna slika in bi priporočili kot le za tako nesrečno ljubezen precej namočene leskovke.

Proti urhopoljskim teroristom

Belgrad, 30. apr. I. Danes dopoldne so se nadaljevala obravnavna proti atentatorjem na železniški progi med postajami Strizivojna, Vrhpolje in Milanovec. V dvoranu so pripeljali obtoženega Devčića. Predsednik Arnaćić ga opozori, da je obtožen, ker je vedel, da pripravljajo atentat na vlak, in tega ni javil oblastvom. Po prebrani obtožnici je Devčić izjavil: »Za atentat nisem prav nič vedel. Kirchmayerja sem dobro poznal. S Seletkovičem nisem imel nikdar nobenega posla, razen tedaj, ko je prišel k meni radi zavarovanja.« Predsednik: »Kako ste pa bili z dr. Klemanom?« Devčić: »Z njim sem se dobro poznal. Bil sem preje pri različnih sejah in igral z njim v kavarni.« Predsednik: »Ali ste mu rekli, da sumničite Seletkoviča, da je izvršil atentat?« Devčić: »Nisem, ker sploh o tem nisem z njim govoril.« P.: »Koga ste pa sumili, da je izvršil atentat?« D.: »O tem sploh nisem razmišljal.« P.: »Torej trdite, da niste vedeli, da se pripravlja atentat?« D.: »Nisem vedel in če bi vedel, bi to preprečil.«

Nato so zasliševali obtoženega Careviča. P.: »Ali ste vedeli za atentat?« Carevič: »Nisem vedel. S Seletkovičem sem vsega skupaj prišel dvakrat v življenju skupaj.«

Predsednik je nato prečital prejšnje izjave obtoženega Careviča, v katerih je vse priznal v teku izpraševanja. Pred sodnim zborom je Carevič sedaj to izjavo zanikal. P.: »Kje ste bili drugi velikonočni dan?« C.: »Igral sem v gostilni.« P.: »Kateri obtoženevc so bili tam?« C.: »Mikić in dr. Crvić.« P.: »Ali ste bili v dobrih odnosih z dr. Klemanom?« C.: »Bil sem.« P.: »Ali ste govorili kdaj o atentatu?« C.: »Nikdar.«

Dr. Kleman je v svoji izjavi rekel: »Seletkovič mi je nekoč povedal, da je prinesel nekaj iz Madžarske, toda, kaj je prinesel, ne vem. Rekel je, da je izvršil atentat v Vrhpolju. P.: »Ali se morete spominjati, kdaj ste se razgovarjali s Seletkovičem?« K.: »Se ne morem točno spomniti.« P.: »Preje ste rekli, da ste ta razgovor imeli dva ali tri dni po atentatu.« K.: »Ostanem pri tem, da ne morem ničesar točno povedati, ker se pač ne spominjam. Toda gotovo je, da je Vasa Begović bil že tedaj aretiran, ko sem se razgovarjal s Seletkovičem.«

Po zaslišanju dr. Klemana je nato predsednik prekinil obravnavo in sporočil, da se bo razprava nadaljevala jutri dopoldne. Zaslišana bosta obtožena dr. Kleman in Andrej Tilman.

Nove verske borbe v Indiji?

Na večji pokolj zadnjih dveh stoletij

London, 30. apr. os. Zaradi razburjenja, ki vlada po vsej Indiji med Hindi in muslimani zaradi pokolja v Cawnporeju, ki se je zgodil pred nekaj tedni, je vlada ob priliki današnjega muslimanskega »praznika žrtve« ali »Bakr-Ida« podvzela ogromne varnostne odredbe. Vsa Indija sliči vojaškemu taboru.

Ker muslimani na ta dan žrtvujejo veliko telet, ki so Hindom sveta, se je bati hindskih verskih demonstracij, katere bi brez dvoma vedle do krvavih incidentov.

V Kalkuti je policija preventivno zaprla veliko število Hindov in muslimanov, ki so znani kot posebno nasilni elementi. Številne patrulje po domačinskih četrtih preprečujejo vsako zbiranje. Mošeje in hindski templji so močno zastraženi. Organizirana je policija na aeroplanih, ki krožijo nad mesti in deželo.

Posebno močno je zastraženo mesto Čitagong, kjer so nacionalistični listi včeraj objavili vehementne članke proti muslimanom. Tu so postavljene na križiščih vojaški oddelki s strojnimi puškami in oklopnimi avtomobili. Čete, oborožene z bombami s plini, ki povzročajo solzenje, stražijo mošeje, v katerih se bodo vršile žrtve.

Razburjenje je razumljivo, če se pomisli, kako strašen je bil pokolj v Cawnporeju, kojega podrobnosti je vlada skrivala, pa so se izvedele šele sedaj. Kakor znano, so nacionalisti v tem mestu demonstrirali proti muslimanom, ker leti niso ob priliki justifikacije treh Hindov, ki so bili lani ubiti več policistov, zaprli svojih trgovin. Nacionalna demonstracija se je zato iz verskega in plemenškega sovraštva razvila mesto v protiangliško demonstracijo v pogrom proti muslimanom. Dočim je uradno obvestilo reklo, da je bilo pri tem ubitih

kakih 200 oseb, se je zdaj izvedelo, da jih je bilo ubitih nad 2000, ranjencev pa je bilo 5000, kolikor je izračunano, kajti veliko ranjencev so sploh ni prijavili.

Hindski nacionalistični prostovoljci in ostala sodrga je med muslimani strahovito mesarila. Samo v eni ulici so Hindi ubili najmanj 200 oseb, kojih trupla so položili drugo zraven drugega. Na bazarju je obležalo na tleh več sto mrtvih in ranjenih: mnogi so bili zbiti in stlačeni v eno samo krvavo kepo. Mnogi so bili živinsko razmesarjeni, oskopljeni in razrezani; enim so iztaknili oči, drugim porezali razne ude telesa ali razparali život. Posebno so divjali proti ženskam. Neko mater so s hčarami vred obesili žive za lase na strop in pod njimi zakurili ogenj, da so se spekle. Mnogim so odrezali prsa, nad mnogimi pa zagrežili najostrejšje zločine, preden so jih ubili. Muslimanske otročiče so ali zaklali ali pa jih tolkli do smrti ob zid, mnogi so jih zadavili. Med ubitimi otroci so celo dvo in triletni! Borbe so se vršile tudi v mošejah in v hindskih templjih, ker so se muslimani postavili končno v bran in udri v templje. Ko je vojaštvo napravilo red, in še več dni potem so zbirali mrtva trupla in našli ranjence.

Cawnporsk pokolj je največji pokolj, kar jih poznata 19. in 20. stoletje. Efekt je seveda vseskozi negativen. Sovražstvo med Hindi in muslimani je naraslo do viška, angleško javno mnenje se od nacionalistov čedalje bolj odvrača, posebno ker je Gandhi napovedal boj tudi proti krščanskim mislijonem in novi podkralj lord Willingdon stoji pred še težjo nalogo nego njegov predhodnik lord Irwin. Kajti tudi, kar se tiče razmerja med nacionalisti in Anglijo, klub zunanjemu miru tli samo ogenj pod pepelom.

Tudi v zraku

Velikanski zračni manevri v Italiji in Franciji

Pariz, 30. aprila. kk. Ob sredozemski obali med Marseillom in Toulonom so se danes začeli francoski zračni manevri, katerih se udeležuje več kot 200 letal z ladjo matico za letala »Bearn«, tremi torpednimi rušilci in tremi podmornicami. Obrambo pristanišč v Toulonu in Marseillu je prevzela vsa francoska sredozemska mornarica z vodnimi letali.

Polarni raziskovalec v stiski

London, 30. aprila. Danes sta iz Švedske in Islandije odpotovali dve zrakoplovni ekspediciji, da poiščeta angleškega raziskovalca Courtaulda, sina tako zvanega magnata umetne svile, ki se nahaja sredi ledu daleč v notranjosti Grönlandije na postojanki, ki je bila svoč čas zgrajena od britanske arktične zračne ekspedicije.

Ta ekspedicija, kateri se je Courtald priključil, je odpotovala pred enim letom. Od novembra lanskega leta naprej ni od nje nobene vesti.

**ZAGREBŠKI
VELISEJEM**

25. IV. + 4. V.
1931

VIII. Avtomobilska razstava
razstava motornih vozil, koles in delov.

XV. Specijalno poljedelski sejem
(stroji, gnojila, potrebščine)

Perutnina in kuncu
(samo 25. 28. IV.)

Razstava nizozemskih cvetic,
turistika, sportne potrebščine
Higijena

Z legitimno Zagrebškega veleposlaništva, navedenega
pred obiskom razstave, brezplačen povratek na
seleznanah, na pa obroditi pa v 4.1. ca. za nižjega

Rim, 30. aprila. kk. Minister za zrakoplovstvo Balbo je v poslanski zbornici sporočil, da se bodo poleti vršili italijanski zračni manevri v obsegu, kakršnega do sedaj še ni bilo. Med Apenini bo 700 letal v dveh partijskih poskusih zračno bitko. Razen tega bodo poskusili zalet vojaških letal v severno Afriko, pri čemer bo sodelovalo veliko italijansko letalo posebnega ogromnega tipa, kakršnega do sedaj še ni bilo na svetu.

Četa prostovoljcev, ki jo je šla nedavno iskat, jih ni našla in se je morala vrniti.

Dasi Courtald ni imel s seboj nobenega radioaparata, je sedaj dospel na neko postajo v Islandijo skrivnostno radiotelegram, podpisan od Courtaulda, ki se glasi: »Popolnoma brez hrane.«

Courtald je imel s seboj rezervo hrane, ki zadostuje do 1. maja. Obe ekspediciji stojita pred ogromnimi težkočami, ker bosta med drugim morali napraviti pot preko 300 km v terenu, polnem razpok. Sploh je upanje, da bi našli Courtaulda, jako minimalno.

Ekspedicijo je organiziralo angleško ministrstvo za zrakoplovstvo. Glavni pilot je znani švedski kapitan Ahrenberg. Aparat ima motor 320 konjskih sil ter 700 litrov bencina, ki zadostuje za polet 1500 km. Hidroplan je vzlezel iz Malmö na Švedskem, se je potem ustavil v Bergenu, nato pa je pristal v Islandiji, da se oskrbi z gorivom. V Grönlandiji bo pristal v Angmagssliku, kjer je bila baza Courtauldove ekspedicije in kjer bo zbral vse potrebne informacije, da raziskovalca najde.

Druga ekspedicija obstoji iz ladje »Odin«, ki ima na krovu hidroplan »Junker«. Ladja je odplula v Grönlandijo iz Reykjavika. Courtauldova ekspedicija, ki je bila odpotovala pred letom iz ustja Temze, je imela nalogo, da prouči meteorološke razmere Grönlandije in ugotovi najboljše zrakoplovno prometno linijo med Anglijo in Grönlandijo.

Dunajska vremenska napoved. Nekoliko boljše, toplejše vreme.

Položaj na Madeiri

Rim, 30. aprila. AA. Portugalska vlada je dovolila, da postavi italijansko letalsko ministrstvo v Bolami spomenik italijanskih letalcev, ki so se ponesrečili ob priliki poleta v Brazilijo.

Lizbena, 30. aprila. AA. Uradno razglajajo, da je funčalski škof v imenu upornikov odšel na krov vojne ladje, s katere vodi portugalski minister mornarice operacije proti revolucionarjem. Škof je skušal posredovati in je predlagal mirno poravnava spora. Marnariški minister je odgovoril, da sprejme samo brezpogojno predajo upornikov. Hkrati je stavil nasprotnikom rok, do katerega se morajo predati, sicer bodo portugalske čete bombardirale Madeiro z morja in z zraka.

Nastopni govor dr. Rennerja

Dunaj, 30. aprila. AA. Korbiro poroča: Novi predsednik avstrijskega parlamenta dr. Karel Renner je imel ob priliki svoje izvolitve govor, v katerem je pozval člane parlamenta, naj bi med njimi zavladala sloga, ker je ta sloga potrebna zlasti v sedanjih časih, ko so na dnevnem redu sveta važna gospodarska vprašanja in je zato potrebno tesnejše sodelovanje. V Avstriji je na dnevnem redu vprašanje socialnega zakonodajstva. Razen tega odločajo o usodi Avstrije mirovne pogodbe. Iz vseh teh razlogov ni na mestu, da bi sedaj drugega obtoževali, pač pa moramo združiti svoje napore, da odstranimo slabe posledice mirovnih pogodb. Prvi korak v tem pogledu je pogodba o tesnem gospodarskem sodelovanju med Avstrijo in Nemčijo, v obliki carinske zveze. Govornik je želel, da bi k tej zvezi pristopile še druge države. Ta korak pa bo vsekakor še bolj zblizal oba bratska naroda.

Orožniški podporni fond

Belgrad, 30. aprila. I. Na podlagi čl. 113. zakona o orožništvu je ministristvo notranjih del predpisalo pravilnik orožniškega podpornega fonda. Ta pravilnik vsebuje sledeče: 1. Odkup zgradb po zdraviliščih in kopališčih, najem prikladnih poslopij po kopališčih radi zdravljenja rednih članov. 2. Graditev in vzdrževanje sanatorijev za bolne na pljučih. 3. Podpora orožnikom in njihovim družinam v slučaju nesreče, kakor tudi onim, ki so brez svoje krivde po nesrečnem slučaju prišli v veliko materialno bedo. Fond se bo vzdrževal iz ostankov prejšnjega podpornega fonda, iz »Zandarmerskega Vesnikar« »Zandarmerskega koledarja«, nadalje od članov prispevkov, dobrovoljnih prispevkov in obresti, ki bodo tekle od dobro naloženega denarja. Članski fond so redni, podporni in ustanovni. Člani so vsi orožniki brez razlike čina in plačajo članarino, ki znaša mesečno 10 Din. Članarina se ne more povišati in plačuje se vnaprej.

Deroči brzoljak v plamenu

Kairo, 30. aprila. AA. Po zadnjih podatkih je bilo pri železniški nesreči med Kairo in Aleksandrijo ubitih 61 oseb in 41 ranjenih. Ogenj je nastal iz neznanih vzrokov v tretjem razredu v trenutku, ko je ekspres vozil z največjo naglico. Zasilne zavore so odpovedale, tako da ni bilo možno ustaviti vlaka in pogasiti požara. Ogenj se je širil s strahovito naglico. Več potnikov je v obupu skočil iz vlaka, da se rešijo. Končno je strojevodja vendarle opazil, da ni nekaj v redu in ustavil vlak. Žrtve so sami egiptski romarji, ki so potovali v Aleksandrijo na bajramsko slavo. Ker je bil to dni promet zelo velik, je imel vlak stare lesene zavore, kar je najbrže povzročilo katastrofo.

Goebbels obsojen

Berlin, 30. aprila. AA. Narodnosocialistični poslanec Goebbels je bil obsojen na mesec dni ječe in na 1.500 mark globe, ker je razžalil visoke policijske uradnike.

Iz ateljeja angleškega umetnika

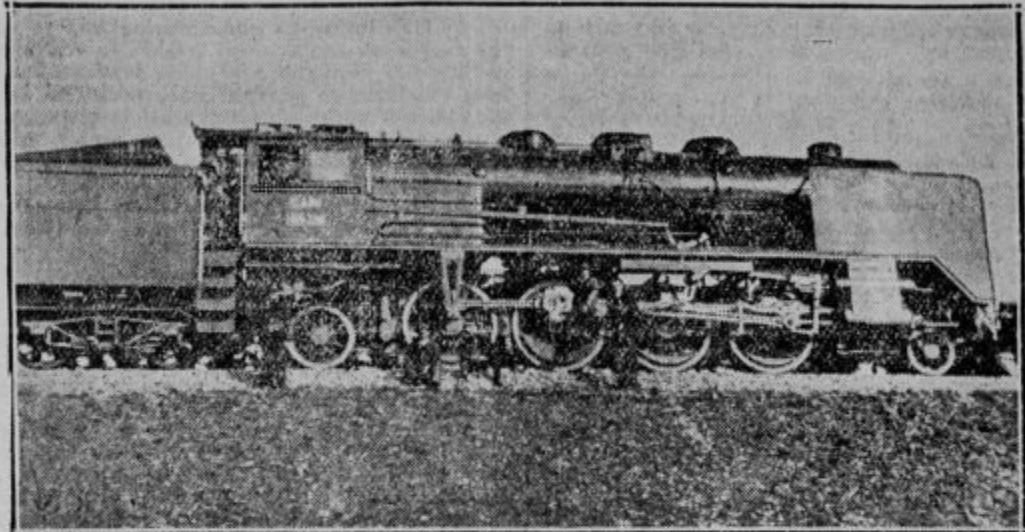
London, 30. aprila. AA. Londonski listi poročajo, da je kraljevska akademija odbila tri slike, ki jih je predložil za razstavo znani angleški umetnik Ben. Slike so bile enostavne povečave fotografij, ki jih je Ben nato pobral v oljnatimi barvami. Slikar Ben slovi tudi v mednarodnih krogih.

Orjaška lokomotiva

Ljubljana, 25. aprila.

Ze dalj časa se vrše na progi Ljubljana—Rakek poskusne vožnje z novo težko reparacijsko lokomotivo, ki jo je strojni oddelek prometnega ministrstva v Belgradu poslal naši direkciji na poskusno vožnjo. Nova lokomotiva je pravi orjak celo v primeri z našimi največjimi stroji. Ima štiri pare pogonskih koles, ki imajo v premeru 1.60 m. Vsaka os pogonskih koles prenaša 18 ton pritiska. Sprednji vodilni kolesi in zadnji pa prenašajo osno obtežbo po 15.500 kg. Kotel je montiran izredno visoko, tako da je komaj videti nastavek dimnika. Da se dim ne vali po tleh, je prednji del lokomotive obdan z veliko pločevinasto steno, v katero se lovi zrak in tako poganja

nost vseh mostov. Zato je bilo treba vse železne mostove preizkusiti in določiti njih poves (za koliko se povesi most, če stoji ali pelje čez eno lokomotivo). Za meritve teh dinamičnih učinkov ima naš institut za preizkušnjo materiala izredno točne aparate najmodernejših konstrukcij. Tako smo merili pri mostovih poves in nihanje mostu s preciznim oscilografom, ki to praktično malenkostno spremembo lahko do petdesetkrat poveča. Poleg tega smo uporabljali še posebne aparate za merjenje sprememb posameznih konstrukcijskih delov, s katerimi zamoremo neposredno na konstrukciji sami zmeriti pojavljajoče se napetosti. Nekateri od teh aparatov so izredno natančni, tako da povečajo 100 do 1000 krat. Pri večini se daje nastava

dim kvisku. V ostalem je lokomotiva opremljena najmodernejše. Posebne omembe vreden bi bil še tender, ki štiriosen in tehta 59 ton. Tender drži 24 kubičnih metrov vode in 17 ton premoga. Radi tega bo mogla lokomotiva vzeti s seboj tako ogromne množine kuriva in vode, da bo lahko obratovala nepretrgano na progi Rakek—Maribor. Lokomotiva sama tehta brez tenderja 103, s tenderjem vred pa 162 ton. Prometno ministrstvo je naročilo takih lokomotiv v tovarnah Borsig pri Berlinu okrog 100 na račun reparacij.

Ker so nove lokomotive mnogo težje, naše proge pa zgrajene večinoma za lažje stroje, je bilo treba temeljito preizkusiti progo in vse objekte, če bodo primerno vzdržali te obremenitve.

Vsa za to potrebna merjenja na poskusnih vožnjah vodi predstojnik instituta za tehnično mehaniko in zavoda za preizkuševanje materiala g. prof. dr. A. Kral na tehnični fakulteti univerze v Ljubljani s svojim asistentom ing. Pustom Srečkom.

Profesor dr. A. Kral je dovolil našemu poročevalcu razgovor o izsledkih teh meritvah. Človek bi pričakoval, da bodo spremembe in deformacije na progi in objektih pri obremenitvi s tako težko lokomotivo mnogo večje, kot so to pokazala merjenja. To malenkostno povečanje deformacij nastane samo zato, ker ima nova lokomotiva mnogo bolj izravnavno gonilni sistem, tako da velike vibracije ne pridejo do izraza, ker se medsebojno duše. Prav radi tega so tudi dinamični učinki mnogo manj škodljivi. — Nadaljnja ugodnost pri lokomotivi je ta, da je nameščena na vzmeteh, tako da se nihanje lokomotive na vzmeteh in s tem sunki izravnavajo, česar pri starejših lokomotivah ne poznamo. Obremenitev proge s to novo lokomotivo bo seveda zahtevala zadostno nosil-

jajoče napetosti in pritiski odštevati iz skale z natančnostjo do 20 kg na kvadratni centimeter, kar je zadosti precizno, če pomislimo, da nastopajo v posameznih konstrukcijskih delih napetosti do 800 kg na kvadratni centimeter.

Na progi Rakek—Maribor je še cela vrsta starih železnih mostov iz časa, ko je bila proga grajena. Konstrukcija teh mostov je v nekaterih delih zelo primitivna in po današnjih konstrukcijskih principih morda naravnost naivno koncipirana. To je razumljivo, saj takrat še niso imeli tako eksaktnih računskih metod. Navzile temu so ti mostovi — zlasti najstarejši — ki so v pretežnem delu dobro ohranjeni, izkazali dosti ugodno togost, tako da tudi deformacije oziroma povesi konstrukcije nastopajo v mejah, ki še absolutno jamčijo za zadostno varnost prometa. Najinteresnejše izsledke smo dobili s pomočjo oscilogramov, na katerih smo s pomočjo oscilografov točno fiksirali vse nihanje oziroma povečanje mostov. S temi meritvami bomo sedaj kontrolirali teoretične izsledke, ki jih vrši naš institut in tako ugotovili, v koliko bo vplivala nova težka lokomotiva na mostove. Merjenja sama so bila nerodna zlasti radi tega, ker je bilo treba merjenja izvršiti vedno zelo hitro, da ni bil oviran promet v obeh smereh. Gotovo pa je, da bo proga nove lokomotive prav dobro prenesla, kar bo koristilo hitrosti in ekspeditivnosti prometa.

G. profesor je bil tako priazen, da je dovolil našemu dopisniku, da mu je asistent g. ing. Pust Srečko razkazal vse aparate, s katerimi se se merjenja izvršila in ostale stroje za preiskavo materiala.

Slika sama jasno kaže ogromne dimenzije lokomotive, kar vidimo še bolje, če primerjamo njeno velikost z velikostjo človeka, ki stoji ob njej.

Celje

Veliko zanimanja vlada za koncert pevskega zbora katol. prosvetnega društva v soboto, dne 9. maja v Ljudskem domu. Opozarjamo vse Celjane, ki jih veseli lepo petje in se mislijo udeležiti koncerta, da si pravočasno preskrbijo vstopnice. Videti je namreč že sedaj, da bo koncert zelo dobro obiskan. G. Zafosniku so se namreč prijavili mnogi reflektanti iz okolice, zlasti iz Konjice, kjer poznajo g. dirigenta še iz časa njegovega delovanja kot kaplana. Zatorej ne odlašajte!

Nekaj za čebelarje! Opozarjajo se vsi čebelarji, da dobijo vse čebelarске potrebnosti na blagovnem oddelku kmetijske družbe v Celju.

Lep športni dogodek v Celju. V nedeljo, dne 3. maja se vrši ob 3 popoldne v okviru prireditve LNP za poškodbeni fond nogometna tekma na igrišču Atletikov pri Skalni kleti med SK Olimpijo iz Gaberje in SK Atletik, Celje za omenjeni fond. Ob tej priliki izroči delegacija iz Ljubljane pokalnemu prvaku pokal dravske banovine, ki so si ga Atletiki priborili v jeseni v finalni tekmi z mariborskimi železničarji. — Prvenstvena hazena tekma med SK Celjem in ljubljansko Ateno se vrši isti dan v Ljubljani.

kedaj prišlo iz možganov tega šaljivca.

Predstavljajte si zadnjo letošnjo številko revije z naslovom: »Pregled književnosti in letu 1890«, vse naše tako imenovane literarne sestavke, naše čevkartije, naše prepire, vse neslanosti raznih prenapetosti, morje gnusnosti in tesni pekeli, kjer se dušijo, davijo, kolnejo in pobijajo, kjer več govori o denarju in o lastnih dohodkih kot kje med meščani, kar pa kljub temu ne more preprečiti, da ne bi tam umrl od lakote prej nego kjerkoli; misli si vse našo strahopetljivost in našo revščino; starega barona T. dela Tombola, ki s slednico v rokah in v modri obleki mjavka po Tuilerijah svoj »nja... nja... nja...«; dalje naše pokojnike v preteklem letu, slavnostne pogrebe in nagrobne govore gospoda odposlanca, ki so se vsakipot začeli z: »Dragi in nepozabni! Ljubljenci! in je to veljalo tudi revežu, ki mu niso marali niti groba plačati! Nadalje vse one, ki so izvršili samomor, in one, ki so znočili!... Predstavljajte si, da vam je vse to povedal in predložil duhoviti šaljivec, pa boste imeli nekoliko pojma o nepripravljenem Bixionjevem govoru!...

Ko je končal napitnico in izpraznil kozarec, me je vprašal koliko je ura in ves razkahlj odšel, ne da bi mi rekel kakšno besedo v slovo. Ne vem kako so ga ono jutro sprejeli vratarji gospoda Durija, vem le to, da v vsem svojem življenju ne prej ne pozneje nisem bil tako žalosten in pobit kakor po odhodu tega strašnega starca. Tintnik se mi je gnusil in pero me je navdajalo z grozo. Najrajši bi bil pobegnil nekam daleč, daleč, gledal drevje in pokusil kaj prijetnega... O Bog, popadla me je takšna jeza in sovraštvo, da bi bil pijun na vse in ves svet potepal v blato!... Oh, smak!

Smrtna kosa. Umrl je 29. aprila delavec Rednak Franc v starosti 70 let na svojem stanovanju v Zavodni 73. Isti dan je umrl v bolnišnici vpokojeni orožniški stražmojster Andrej Soster v starosti 70 let. N. v m. p.

Krivo prispevek? V torek je bila pred tukajšnjim okrožnim sodiščem razprava proti sedemim obtožencem zaradi uboja. Razprava se je pa morala preložiti, ker je spravilo zasliševanje toliko novega materiala na dan, da je sodišče prišlo do spoznanja, da zadeva še ni zrela za sodbo. Priča J. F. pa se je v svojih izpovedbah zapletal v takšna protislovja, da je sodišče sklenilo izročiti ga preiskovalnemu sodniku zaradi krivega pričevanja. Koliko je ta sum upravičen, bo moral dognati preiskovalni sodnik.

Koroški kljub ima svoj redni sestanek v soboto 2. maja ob običajni uri.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 1. maja. Zaprtlo.

Nedelja, 3. maja ob 15: ZAČARANA ŽABA. Znižane cene. Otroška predstava. — Ob 20: KAVALIR MIŠKO. Premijera.

Sedito sem stopil gori in doli po sobici. Še vedno se mi je zdelo, da čujem porogljiv zasmeh, s katerim je govoril Bixiou o svoji hčerki.

Nenadoma začutim, da sem poleg stola, na katerem je bil sedel slepec, z nogo zadel ob neko stvar. Sklonim se in spoznam njegovo listnico, debelo in oguljeno listnico z odrgnjenimi robovi, ki je nikdar ne da od sebe in ki jo šaljivo imenuje svojo »strupeno torbico«. Ta njegova torbica je bila med našim svetom prav tako na glasu kakor nekoč slovita Girardinova mapa. Pravili so, da je v njej nekaj strašnega... Sedaj se mi je nudila najlepša prilika, da se o tem prepričam. Stara, prenatrskana listnica, se je bila pri padcu odprla in vsi papirji so ležali raztreseni po preprogi; moral sem jih pobrati drugega za drugim.

Najprej sem vzdignil zavojček pisem, ki so bila pisana na rožnatem papirju in ki so se začela z: »Ljubi oče! in se končala s podpisom: »Celine Bixiou, Marijina hči.«

Zatem sem pobral stare zdravniške recepte za razne otroške bolezni: za davico, krč, škrlatinko, ošpice... Mala revica niti eni ni ušla!

In nazadnje sem našel velik zapечат zavitek, iz katerega je kakor skozi raztrgano čepico sililo nekaj šopov rumenih, kodrastih lasov. Na ovloju je bilo zapisano z velikimi nerodnimi črkami, ki jih je moral napisati slepi oče: »Celinini lasje, odrezani 13. maja, na dan, ko je stopila tjakaj...«

Evo, to je bilo v Bixioujevi listnici! Poglejte, Parizani, vsi ste enaki!... Stud, ironija, peklenski smeh, divje šale in dovtipi in nazadnje, za konec... »Celinini lasje, odrezani 13. maja!...«

(Iz francoščine: M. Črnkovič.)

Svet pozna Jugoslavijo

njena rujna vina... njene čuvstvene pesmi in blesteče zobé njenih prebivalcev!

A svet pozna tudi tajnost, na kateri način stotisoče Jugoslovancev vzdržuje lepoto svojih zob. Sargov Kalodont ima ta blagodejni učinek. Nedotaknjeno zdravje zob in biserni sijaj, kakor tudi vonjajoči sveži diš so posledice tega negovanja.

SARGOV

KALODONT

ohranjuje zdravje in lepoto zob.

Srebrni jubilej odrskega delovanja

Edo Grom slavi 25 letnico.

Maribor, 30. aprila.

25 let odrskega snovanja in delovanja. Jubilej v drugih poklicih precej pogost, pri igralcu redka stvar. Še prav posebej pri gledališkem igralcu. Grom se je pojavil na slovenskem odru v času, ko je ta oder pod Verovškovim in Borštnikovim mentorstvom šele nastajal. Precej idealizma in korajžje je bilo takrat treba za tistega, ki se je bil odločil stopiti na oder in se posvetiti oderski umetnosti. Edo Grom je bil med tistimi redkimi. V kratkem slavi na svečan način svojo 25 letnico.

Edo Grom — Stilmondski župan.

Edo Grom je bil rojen leta 1888 v Novem mestu, kjer je končal tudi šole. Že dijak je kazal zanimanje za odersko umetnost in se je neumorno in z velikim smislom udeleževal pri novomeškem diletantskem odru. Lepi uspehi in pa velika ljubezen do odra so bili povod, da je leta 1900 stopil v dramatično šolo v Ljubljani, ki so jo vodili takrat Verovšek, Borštnik in Etbin Kristan. Po končani šoli je začel z uspehom nastopati v manjših vlogah. Pri ljubljanskem gledališču je bil angažiran do leta 1914, ko je odšel v Osijek, kjer je deloval do leta 1917 kot prvak drame. Takrat je vodil omenjeno gledališče blagopokojni Dragutinovič. Tukaj je nastopal z izrednim uspehom, zlasti v Biserovni »Neznanki« kot Remonov sin in kot Nande v »Zimskem soncu«. Leta 1917 je bil premeščen v Varaždin, kjer je ostal dve sezoni. Tudi tukaj je bil angažiran kot prvak drame in režiser operete. Varaždinem je ostal v najlepšem pomenu kot Damjan v »Smrti majke Jugovica« in kot princ Karel v »Ludviku XIII«. Po končani svetovni vojni je prispel leta 1919 v Maribor, kjer deluje še danes. V Mariboru si je svoj sloves pomnožil z nekaterimi odličnimi stvaritvami. Med drugim naj navajamo: Nastopil je z velikim uspehom kot Hasanaga v »Hasanaginici«, Tezej v »Snu kresne noči«, nadalje kot Marjan v »Desetem bratu«, kot Pilat v »Kristusovem trpljenju«, kot Herman v »Veroniki Deseniški«, kot Nande v »Rokovnjačih«, v lanskoli sezoni kot Stilmondski župan in dr. Koni v Kraigherjevi »Na fronti sestre Živec«.

Njegovo delovanje na mariborskem odru sega v upravljanje vseh dosedanjih slovenskih upravnikov, ki so znani ceniti Gromove odlične oderske oblikovalne kvalitete.

Grom umetnik. Najbolj pri srečju so mu klasične in salonske stvari. Njegov pojav ga usposablja tudi za podajanje robustnih in aristokratskih figur ter postaja vse močnejši karakter. Igralec. Saj pripoveduje že Razberger neke o svojem tovarišu in prijatelju: »Grom in eleganca. Dva pojma, ki se združujeta v celoto. Kdor se spomni Groma, se spomni tudi njegove elegancije in kadar govori o eleganci, nehoti pomisliti na Groma. Kakršen v življenju tak je tudi na odru.« Ild. Grom pa je tako univerzalen v oderskih veščinah, da se je izkazal v služajah, ko bi skoraj tega ne bilo mogoče pričakovati (n. pr. sodnik v »Krogu s kredom«).

Grom organizator. Slavljenec je že v svojih mladih letih s požrtvovalnostjo in vneto ustanavljal v novomeški okolici diletantске odre in je pozneje to svoje delovanje na odersko organizatoričnem polju z uspehom nadaljeval. Tudi je velike truda in brige posvečal mlajšim v dramatični šoli.

Grom človek. Ljubezniv, kavalir, poštena slovenska duša in družaben. Skratka: naš slovenski človek v najlepšem smislu besede. V kratkem obhaja svoj jubilej. Zelimu mu še obilo živahnega, uspešnega in priznanega delovanja na našem slovenskem odru, in mu izrekamo v imenu vseh, ki vedo ceniti njegove sposobnosti in zasluge, najiskrenejše čestitke. Mariborčani se mu bodo odložili na najlepši način z obilnim posetom pri njegovi jubilejni slavnostni predstavi, ki se bo v kratkem vršila.

— Pri išiasu sledi na kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice, zavžite na tešče, izdatno izpraznjenje črevesa brez vseh težav, pridruži pa se navadno prijetno ugodje olajšanja. Zdravniški strokovni listi omenjajo, da učinkuje zanesljivo in prijetno »Franz-Josef« voda tudi pri pritisku na jetra in debelo črevo kakor tudi pri zabreklih žilah, haemorrhoidah, prostatalnih boleznih in katarju v mehurju. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Murška Sobota

Soferski izpiti. V torek se je vršilo tukaj polaganje soferskih izpitov. Izpit je polagalo 15 kandidatov.

Novi sejmi. Občini M. Soboti se je dovolilo pet novih sejmov. Tako jih bo imela letno 12. Sejmi so tako razvrščeni, da se bo vršil vsak mesec po en semeni.

Zasedanje kmetijskega odbora. V soboto, dne 2. maja se bo vršilo na okrajnem načelnstvu splošnega plenarnega zasedanja okrajnega kmetijskega odbora. Na zasedanju se bo med drugimi razpravljalo o proračunu za l. 1931.

Ljutomer

Gremij trgovcev v Ljutomeru bo v bodoče obveščal svoje članstvo o važnejših odredbah oblasti na ta način, da bo prepise dotičnih odredb pošiljal svojim odbornikom izven Ljutomera in članom v večjih krajih. Ti bodo o njih vsebini obvestili tovariše v kraju samem, drugi pa se naj o priliki oglašajo pri teh gospodih, ki jim bodo dali dopise gremija na vpogled. Gremij bo obveščal sledeče gospode: G. Franc Korošec st. v Gor. Radgoni, Karl Jurjovič v Radencih, Andrej Domajnko pri Kapeli, Franc Kolleritich v Apačah, Jožef Farkaš pri Sv. Jurju ob Šč., Ignac Lovrenčič v Borocih, Alojz Sršen v Veržetu, Franc Senčar pri Mali nedelji.

Židje, protestanti in muslimani v Belgradu

V Belgradu živi circa 3000 protestantov, ki imajo svojo cerkveno (kapelico) v ulici Vuka Karadžića; tačasni pastor je g. Teofil Turek. Cerkevna občina je bila ustanovljena leta 1853 pod knezom Aleksandrom Karadžordževićem ter je dobila še le leta 1860 svojo lastno kapelico. Zanimivo je to, da je bila kapelica prvotno določena za katoličane, a jo je škof Strossmayer odklonil. Protestantska občina je bila v začetku priključena na Višji cerkveni svet v Berlinu, a od 1903 je avtonomna in spada sedaj pod Jugoslovanski evangelijski cerkveni svet. Kapela je prav za prav samo neke vrste bogomolnica in ima dohod iz dvorišča in ne s ceste. To je zaradi tega, ker so bili protestanti svojočasno v Srbiji samo toleriranci — od tega tudi nekdaj nazivane »Toleranzbelhäuser« — ter ni smelo imeti svetišče izrazite zunanosti. Kapela napravljena po svoji notranjosti in zunanosti vtis velike skromnosti in enostavnosti. Zraven kapele je konfesionalna štirirazredna ljudska šola s arabskim in nemškim učnim jezikom; šola je bila za čas vojne zaprta ter šele 1927 zopet odprta.

V Belgradu živi židje štejejo okoli 9000 duš in se delo v dve struji: pripadniki »Sefartskega obreda« (tako zvanj Španjoli, circa 6000 duš), ki imajo svoje svetišče (židovska sinagoga ali tempelj) v Uroševi in Mojsijevi ulici, ter pripadniki »Eškenskkega obreda« (tako zvanj »Nemci«, circa 3000 duš) s svetiščem v Kosmajski ulici. Cerkveni občini sta dve in to ena »Eškenskkega obreda«, katero vodi rabin g. Imac Schlang, ter druga »Sefartskega obreda«, katero upravlja g. dr. Isak Alkalay, ki je istočasno vrhovni rabin ter predsednik »Rabinskega sinoda Jugoslavije«. Med obema obredoma ni v dogmatičnem oziru nobene razlike; za oba obreda je merodajno samo sv. pismo, talmud, in zakonodavci. Vsak židovski svečenik more duhovne funkcije izvrševati pri vernikih enega ali drugega obreda. Formalna razlika je samo izgovarjanje tekstov židovskih molitev. V hebrejskem jeziku sta namreč dva dialekta glede izgovarjanja besed: Sefardi pravijo n. pr. Baruh, Bajit, a Eškenski Boruh in Bajis (primerjaj izgovor angleškega: tht). Razen tega so razlike v melodijah cerkvenih pesmi, kar povzroča, da mora vsaki obred (ritus) imeti svoje lastno bogoslužje. Sefartiški tempelj v Uroševi ulici je bil zgrajen 1909 v bizantinskem slogu ter ima dve lepi kupoli; notranjost je moderna. Kapaciteta templja je galerijami vred znaša 500—600 sedežev. Najsveteljši del notranjosti je »sv. skrinjica«, ki se nahaja za oltarjem; v njej se

nahaja »Torah«, katero tvori v ožjem pomenu pet knjig Mozeša, ki so pisane na pole iz pergamenta. Torah ima 52, oziroma 58 odstavkov, od katerih se vsako soboto (šabat) po eden čita, tako da se v toku enega židovskega leta (navadno židovsko leto ima 52 tednov, preskočno 53) Torah ravno prečita, kar se praznuje s posebnim tako zvanim »Torapraznikom«. Nad vhomod se nahaja kor brez orgel, ker »konservativni« židje petje z orglami zmetujejo, medtem ko »liberalni« židje ravno to visoko cenijo. Ostala dva židovska templja sta urejena po prej navedenem vzorcu, a v arhitekturi ne kaže izrazitih posebnosti.

Muslimani, katerih je v Belgradu 2500—3000, imajo tudi svojo lastno cerkveno občino in svetišče: »Bajrakli džamija«. Občino upravlja imam g. Abdulah Effendi Hadžić. Slog džamije, ki datira iz prve polovice 17. stoletja, je enostaven ter podoben mavrskemu slogu. Džamija je orientirana proti Mekki, tako da morejo verniki obračati pri molitvi pogled na sveto mesto. V lepem predvorju džamije sta dva umivalnika za umivanje vernikov; umivanje glave, rok in nog je namreč za vsakega muslimana pred molitvijo oblikovano. Verniki stopajo v svetišče bosonogi ali v nogavicah; vhod v notranjost s čevlji ni dopuščen. Džamija je znotraj samo pleskana in brez slik. Nasproti vходу se nahaja v zidu mala duplina (mihrab), pred katero svečenik molitve; molitve se vrše petkrat na dan. Na desni strani »mihraba« se nahaja stopnišče (mimber), ki služi ob petkih in bajramskih praznikih za prižnico. Po stenah so v arabski in turški imena Mohameda in štirih njegovih naslednikov-kalifov. Na tleh so štiri velike dragocene preproge, ki pokrivajo džamijo; razsvetljava je električna. Prostora je v džamiji za 180—200 oseb. Muslimanski svečenik se imenuje »imam«, a cerkvenik »mufti«; mufti kliče iz stolpca (minareta) vernike petkrat na dan k skupni molitvi. Ob posebnih svečanih prilikah služi bogoslužje Reis-ul-Ulema, vrhovni poglavar vseh jugoslovanskih muslimanov. Njegov popolni naslov se glasi: Reis-ul-Ulema Hadži Hafiz Ibrahim Effendi Maglajić. Beseda »Reis« pomeni, da je dotičnik že romal v Mekko, »Hafiz« znači človeka, ki zna na pamet koran (pravilno: kur-an) in »Effendi« je naslov »gospoda«. Poleg džamije je imamovo stanovanje in cerkveni urad (imamat).

Starokatoličani, katerih je v Belgradu le malo, imajo svojo kapelico v Dušanovi ulici.

Ljubljana

Kaj bo danes

Drama: Zaprtja.
Opera: Zaprtja.
Unionska dvorana: Simfonični koncert Glasbene Matice. Ob 8.
Nočno službo imajo danes lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 24 in dr. Stanko Kmet, Dunajska cesta 41.

Kaj bo jutri?

Drama: »X Y Z«, Premijera C.
Unionska dvorana: Dijaška akademija maturantov Srednje tehnične šole. Ob pol 9.
Nočno službo imata lekarne: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6 in mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9.

● Prihod nemških industrijcev. Nemški industrijci, ki so se podali na ekskurzijo »industrijske in trgovske zbornice« v Düsseldorf v Jugoslavijo, so prišli z večernim brzovlakom v sredo zvečer na Jesenice. Prenočili so na Bledu, ki so si ga večeraj ogledali, nato pa so se z avtomobili odpeljali na Jesenice, kjer so si ogledali tovarne Kranjske industrijske družbe. Popoldne so kosili na Bledu, popoldne pa so se z brzovlakom odpeljali v Ljubljano, kamor so prišli ob 4.15. Nemške industrijce, 17 po številu, vodijo strokovni referent Albert Keller iz Düsseldorfa, Hans Begon, lastnik tvornice Frankfurt a. M. in naš častni generalni konzul v Berlinu dr. ing. Max Heimhause. Na ljubljanskem kolodvoru so nemške industrijce sprejeli magistralni direktor dr. Zarnik, direktor ing. Prelovšek in ravnatelj velesejma dr. Dular. Dr. Zarnik je pozdravil goste s primernim nagovorom. Gostje so se nastanili v hotelu »Union«. Ob 6 se je vršil sestanek naših gospodarstvenikov z gosti v Zbornici za TOI. Zvečer se je v kazini vršil gostom na čast svečan banket, ki sta ga priredili Zbornica za TOI in mestna občina. Danes si gostje ogledajo Narodno galerijo, etnografski muzej, razgled na Gradu in druge zanimive točke mesta. Zvečer pa bodo prisostvovali koncertu Glasbene Matice v unionski dvorani. Gostje so namreč sami izrazili željo, da bi prisostvovali temu koncertu.

● III. simfonični koncert letošnje sezone. Opozarjamo, da je drevi ob 20 v Unionski dvorani III. simfonični koncert letošnje sezone, ki ga priredila Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani s sodelovanjem Glasbene Matice ljubljanske. Koncert ima dva dela. V I. delu dirigira kapelnik štritol Osterčev najnovejšo suito za orkester, ki ima 5 stavkov in pa Glazunovo simfonično pesnitev Stjenka Razin. Obe simfonični deli sta izredno zanimivi in lepi ter se v celoti prvič javno izvajata nočjo na naših koncertih. II. del pa je prepuščen zboru s spremljevanjem orkestra. Pod vodstvom ravnatelja Mirka Polića zapoje ženski zbor Glasbene Matice tri najnovejša Adamičeva narodna legenda za dvo- in troglasni ženski zbor in mali orkester. Sklepno točko koncerta pa tvori ena najlepših čeških kantat novejšega časa Kričke: Skušnjava v puščavi. Prav posebej se opozarjamo, da se koncert prav gotovo vrši in so eventualne govornice, da bi bil ta koncert visle proslave 1. majnika, prepovedan, popolnoma neutemeljene. Zato zvečer vsi v Unionsko dvorano. Predorodaja vstopnic v Matični knjižarni in od 7 dalje pred koncertno dvorano.

● Z ljubljanskega Grada. Omenili smo že, da je kapelica sv. Jurija na Gradu dobro oskrbovana in da se vsako nedeljo vrši ob 8 zjutraj služba božja. V maju imamo pa tudi smernice, in sicer vsak dan ob 7 zvečer. Kapelica je v zelenju in cvetju in je k temu dosti pripomogla mestna vrtnarija, ki nam je radevolje odstopila nekaj zelenja in cvetja, za kar se ji seveda iskreno zahvaljujemo. Vse prijatelje in obiskovalce pa prosimo, da se udeležujejo smernic. Spomnijo naj se pa kapelice tudi s kakim darom. Smernice se prično danes!

● Francoski institut v Ljubljani opozarja na zanimivo recitacijsko predavanje v ponedeljek, dne 4. t. m. ob 21 v društvenih prostorih v Narodnem domu. Predaval bo g. dr. St. Lehen: Baudelaire. Recitacije gospe M. Saričeve. Vabimo!

Za birmo
kupite že sedaj
ure, zlatnino in srebrnino
F. Čuden Ljubljana
Prešernova 1
Oglejte si zložbe

● Händel na koncertnem odru. Po 37 letih bo zopet v Ljubljani izvajal Händlov oratorijski delo. Od leta 1894, ko je 8. aprila izvajala ljubljanska filharmonična družba »Mesija«, ni bil izvajal noben Händlov oratorij več v Ljubljani. V ponedeljek, dne 4. maja bo »Sloga« izvajala Händlova »Samsona«, pesem upanja, molitve in tudi razposajenega veselja. Ze leta 1854 je glasbeni poročevalec tožil, da je v Ljubljani Händlova in Bachova umetnost premalo poznana. Nesmrtna dela, ki sta jih napisala oba velikana, niso izgubila do današnjega časa nič na svežosti, demoniki sili in učinkovitosti. Mogoče se je naša doba odvadila razumevati in uživati skladbe počasnega in visokega tempa. Tudi v »Samsonu« je nekaj arij, ki se izvajajo zelo počasi, kakor je Händel predpisal in kakor zahteva glasba. Ti široki stavki so odtehtani s hitrimi, od katerih niso nekateri nikdar prehitri. Dasi ne utegne biti Händlov oratorij »Samson« pri nas znan iz domačega izvajanja, vendar zapusti tudi v poslušalcu, ki ga čuje prvič, močan, neizbrisen dojem. Na koncertu izvajajo solistske partije gospe Pavla Lovšćeva, gospe Cirila Škerl-Medvedova, gosp. Gostič in gosp. Marijan Rus. Koncert vodi gosp. Heribert Svetel. Vstopnice so v predprodaji v Matični knjižarni.

● Gremij trgovcev v Ljubljani obvešča vse cenjene gg. člane, da je izdala Osrednja protituberkulozna liga za letošnje protituberkulozne dneve propagandne kolke, da bi jih vsa podjetja ob priliki protituberkuloznih dni nalopljala na vse dopise. Načelstvo prosi vse cenjene gg. člane, da gredo cenjenim narodnim damam, ki bodo te kolke ponujale v nakup, dobrohotno na roko. — Načelstvo.

● Oblastna strelska družina Ljubljana obvešča svoje članstvo, da se vrši v nedeljo, dne 3. maja na vojaškem strelišču svečana otvoritev letošnje strelske sezone. Začetek ob pol 9. Sodeluje godba kr. 40. pešpolka. Udeležba za vse člane strogo obvezna. Vsa društva, ustanove, korporacije in vse prijatelje strelskega sporta iz Ljubljane in okolice, kakor tudi cenjeno meščanstvo vpljudno vabimo, da se udeležijo te strelske prireditve.

Ob'ečemo Vas

od nog do glave

za mal denar

Tudi na obroke!

A. PRESKER

Ljubljana, Sv. Petra cesta 14

● Osemdesetletnico praznuje danes g. Filip Emeršič, vpokojeni kurjač drž. železnice. Rodil se je 1. maja 1851 pri sv. Barbari v Halozah; ter je sedaj, z malo pokojino v mesnem zavetišču! Bog ga živi še mnogo let!

● Ugodnost oproščenja mitnine, važno za ljubljanske lastnike motornih koles. Po nalogu mestnega dohodarstvenega urada opozarja Automobilski klub vse lastnike motornih vozil, ki uživajo ugodnost oproščenja plačevanja mitnine, da najkasneje do 5. maja t. l. poravnajo zapadli mestni davek na motorna vozila, v kolikor isti ni bil že vplačan obenem s prvim trimesečjem tudi za nadaljnja trimesečja. Vsi oni interesi, ki ne bodo poravnali do tega dne davka vsaj za drugo trimesečje 1931, bodo izgubili pravico do uporabe mitniškega znaka ter bodo morali plačati Din 10.— ob vsakokratnem dohodu v mesto, poleg mestnega davka, ki se bo izterjal. Avtoklub opozarja vse prizadete, da predložijo nemudoma tajništvo kluba, Kongresni trg 1/1. mitniške znamke v svojo zabeležbo o v redu plačanem davku za drugo trimesečje 1931, ker bodo sicer ti znaki z dne 6. maja 1931 neveljavni. Predložiti je obenem potrdilo mestnega knjigovodstvenega urada, da je davek vplačan, ali pa položiti davek na blagajni Avtokluba. Obenem sporoča dohodarstveni urad, da bodo smatrana v tretjem in četrtem četrtletju kot neveljavna vsa ona mitniška potrdila, katerih lastniki ne bodo poravnali zapadlega davka najkasneje v 14 dneh po preteku predloženega četrtletja. Lastniki takimenoimanih »A-številk« pa se še posebej opozarjajo na dopis, dostavljen jim pred časom s strani Avtokluba v zadevi pavšaliranja mitnine za A-številk s pripombo, da vodi mestni dohodarstveni urad, pa tudi druga oblastva, evidenco o uporabi teh števil v druge svrhe, kakor one, v katero so namenjene.

● Preročišče v Mestnem domu. V Ameriki je navada, da sprejemajo mesta potujoče dijakke na nenavaden način. Dajejo jim namreč preročišča — v zaporih. Vsak narod na svoj način pomaga in podpira potujoče dijakke. V Ljubljani se počasi spreminja Mestni dom kar v stalno preročišče potujočih dijakov. Slovenija, posebno Ljubljana, postaja vedno bolj cilj vse polno dijaških ekskurzij iz južnih pokrajin države. Pa tudi inozemske dijaške skupine se nam obetajo za to leto. Te dni so se v Ljubljani mudili učiteljski iz Banjaluke. Sedem deklet in ena profesorica so spale v Mestnem domu, sedemnajst fantov in en profesor pa v Areni Narodnega doma. Prav je tako, da daje mesto potujočim dijakom preročišče in jim omogoči cenejše bivanje pri nas.

● Razne nesreče. V bolnišnico so včeraj pripeljali tri ponesrečene. Prvi je 28letni hlapec Anton Vovk iz Cigalove ulice 13 v Ljubljani. Vovk je pred sinočnjim v domačem blevu »crukal« konja, to je, potikal ga je ritensko. Konj pa je hlapec podrl na tla in mu stopil na trebuh. Vovk je dobil zelo resne notranje poškodbe. — Drugi je 71letni starček Franc Selan, bajtar iz Reke 26, v občini Peče pri Moravčah. Ta je 21. aprila pasel svojo kozo. Kozo je imel privezano na vrvi, ki jo je držal za roko. Vrv se mu je ovila okoli roke, koza pa je poskočila. Starček je padel na tla in si zlomil levo roko. V bolnišnico pa je prišel šele včeraj. — Tretji ponesrečenec je 24letni Ivan Setinšek, rudar v Rajhenburgu. Ta je v sredo popoldne delal v rovu. Kos premoaga pa mu je pri delu padel na obraz in mu poškodoval oko.

● Najdeno avtomobilsko kolo. V preteklih dneh se je našlo na Dolenjski cesti kompletno rezervno kolo za avtomobile. Poisnila daje tajništvo Automobilskega kluba kraljevine Jugoslavije, občina Ljubljana, Kongresni trg 1/1.

Naše dijaštv

Na XVIII. rednem občem zboru Akademskkega kluba montanistov v Ljubljani je bil izvoljen naslednji odbor: Predsednik: Radič Stevan, podpredsednik: Pelko Matko, tajnik: Štrajhar France, tajnik II.: Arar Ivan, blaginik: Čeh Karel, knjižničar: Petelin Stane, gospodar: Robavs Viktor, arhivar: Munda Martin, ref. za terj. prakso: Mijič Mitar, Revizorja: Gruič Nenad, Pinterič Ivo.

Alphonse Daudet:

Bixoujeva listnica

Nekega oktobrskega jutra, nekaj dni preden sem bil odšel iz Pariza, me je ravno pri zajtrku posetil neki grbav, blaten in upognjen starec v oguljeni obleki. Komaj je stal na svojih dolgih nogah in je škepetal kakor oskubljen noj. In to je bil, Parižani, nihče drugi kakor vaš — Bixiou, zbadljiv in očarljivi Bixiou, besni porogljivec, ki vas je celih petnajst let zabaval in razveseljeval s svojimi pamfleti in karikaturami!... Oh, in kako bleden je bil norecne! Ce se ne bi bil ob vstopu namrdnil, ga ne bi bil niti prepoznal.

Glavo je naglil do ramen, svojo palico je stisnil med zobni kakor klarinet in se približal do sredine sobe, se vsedel za mizo in z bolestnim glasom spregovoril:

— Usmilite se ubogega slepca!

Vse to je napravil slavni šalivoc tako spretno, da se nisem mogel vzdržati smeha. Možakar pa je silno hladno nadaljeval:

— Mislite, da se šelim? Le pogledite moje oči!

Pri tem se je zasulak proti meni, da sem res videl dve beli zenici, s katerima nikakor ni mogel videti.

Slep sem, ljubi moj, slep za vse življenje! Je povzel. Sedaj vidite, kaj se pravi z vitriolom. Pri tem imenitnem delu sem si izžgal oči! Pogledite, popolnoma sem si jih izžgal, prav do mrežnice! Je dodal in mi pokazal svoje poapneno veke, ki so bile brez trepalnic.

— To me je tako prevzelo, da mu nisem vedel kaj odgovoriti. Moj molk ga je vznemiril, da me je sam vprašal:

— Ali morda kaj delate?

— Ne, Bixiou, zajtrkujem! Ali izvolite prisesti?

Ni odgovoril. Toda po drhtenju njegovih nosnic sem dobro opazil, da bi sprejel povabilo rajši kot je živ. Prijel sem ga za roko in ga posadil poleg sebe.

Medtem ko sem mu postregel, je revož vohal po mizi in se ves blažen smehljaj:

— Ej, kako prijetno diši pri vas! Zdaj se bom vsaj najedel; že tako dolgo sploh ne zajtrkujem! Vsako jutro zaužijem samo kosček kruha in potem ves božji dan tekam po ministrstvih... Zakaj, veste, zdaj je moj edini opravke v tem, da tekam iz ministrstva v ministrstvo. Rad bi dobil trafiko... Kaj hočete, človek mora jesti, a jaz ne morem več ni risati ni pisati!... Da bi narekoval?... Toda kaj?... V glavi nimam ničesar, izmisli se pa tudi ne morem ničesar... Prej je bil moj poklic, da sem opazoval pariške spake in jih risal; sedaj jih ne morem več... Zato mi je prišla na misel trafika; pa nikar ne mislite, da bi jo rad imel na kakšni glavni ulici! O ne, do tolike milosti nimam pravice, ker nisem mati kakšne plesalke niti vdeva kakšnega višjega uradnika. Ne! Želim bi si samo majhno podeželsko trafiko, ki je daleč od tod, v kakem kotu v Vogezih. Imel bi mogočno porcelanasto pipo, izbral bi si kakšno novo ime, na primer Hans ali Zebedej kakor Erckman-Chatriau, in bi bil docela zadovoljen, da mi ni več treba pisati, ampak bi lepo zavijal tobak v dela svojih sodobnikov.

— Vidite, to je vse, česar si želim. Malenkost, kaj ne? In vendar, kako zlojedo težko je kaj doseči!... Tudi protekloje bi lahko imel. Nekoč so me močno spoštovali. Velikokrat sem bil obedoval pri maršalu ali pri princu in pri ministrih! Vsi so me hoteli imeti pri sebi, ker sem jih zabaval in

ker so se me bali. Danes se me nihče več ne boji Oh, moje oči, moje uboge oči!...

— Vse moje življenje poteka na tesenih klopeh v čakalnicah. Vsi vratarji me že natanko poznajo. V notranjem ministrstvu mi pravijo že kar: »Dobri gospod! Jaz pa zblijam šale, da bi si pridobil njihovo naklonjenost in bi se potegnili za me, ali pa na vogažu njihovih pivnikov rišem velikanse mustaše, katerim se potem smejejo... Tako daleč sem prišel po dvajsetih letih hrupnih uspehov, takšen je konec umetnika!... Zdaj pa pomislite, da je v Franciji štirideset tisoč mladih nespametnežev, ki se jim cedijo sline po našem življenju! Pomislite, da morajo zunaj v departementih vsak dan kariti lokomotivo, ki nam prinaša polne košare bedarij raznih pisunov in peroprakov in novinarskih kričavosti!... Ah, romantična dežela, ko bi ti Bixioujeva nesreča mogla odpreti oči!...

Prenehaj je govoriti in je rinal nos v krožnik ter začel hlasno zajemati, ne da bi spregovoril kakšno besedico... Bilo ga je res strahovito žalostno gledati. Vsak čas je izgubil kruh ali vilice in kadar je hotel doseči kozarec, je moral tipati po mizi. Sirota, da si večje misliti ne moreš! Ni bil še vajen tega!

Cez nekaj časa je nadaljeval svojo pripoved: — A veste, kaj je zame še strašnejše? To, da ne morem čitati časnikov. Samo človek naše stroke me more razumeti!... Tu pa tam kupim kakšen časopis, ko se zvečer vrnem domov, samo radi tega, da začetim tisti duh vlažnega papirja in svežih novic... Kako to dobro dene! Pa ga nimam človeka, ki bi mi jih prebral! Moja žena bi mi pač lahko, a noče; pravi, da je med raznimi dogodki premnogo stvari, ki niso posebno vzpodbudne... Ah, te stare device! Čim se ženska poroči, vam

postane največja moralistinja. Odkar je postala Bixioujeva gospa, misli, da mora postati bogomoljka. In še kakšna! Kaj mi ni hotela umiti oči v saleteski vodi! Hoče biti v vseh bratovščinah, zbira milošino in skrbi za neke Kitajčke in kaj vem kaj še vse!... Do vrata smo že v samih dobrih delih! Najboljše delo pa bi storila, če bi mi čitala časopise, ki jih prinesem s seboj. Toda noče in noče na noben način!... O, če bi bila moja bdi doma, ona bi mi jih že prečitala, ona! Ali ker sem bil oslepel, sem jo poslal k Naši Gospe v Arts, da bom imel ena usta manj hraniti!

— Da, da, to vam je zopet ena, ki sem jih lahko iz srca vesel! Niti devet let ni še na svetu, pa je imela že vse posvetne bolezni!... In kako žalostna je in kako grda! Grša od mene, če sploh more biti grša... Pravo strašno!... Kaj hočete! Vedno sem delal samo spake in karikature... Ali, tako sem prižan, da vam razkladam svoje družinske neprilike, ki vas ne morejo prav nič zanimati!... Čujete, dajte mi še malo tega žganja! Počasi bom moral iti. Od vse pjdem naravnost v prosvetno ministrstvo in tam ni nobena igrača zabavati vratarje, ki so sami upokojeni profesorji.

Natočil sem mu žganja, ki ga je z radostnim obrazom posral v malih požirkih... Nenadoma vstane in dvigne kozarec — ne vem kaj mu je planilo v glavo — nekaj trenutkov kakor osleplen gad obrača glavo na vse strani, se prijazno nasmehe kakor gospod, ki hoče govoriti, in z ostrim glasom kot bi govoril za mizo, kjer je vsaj dvesto povabljenec, spregovori:

— Živela umetnost!... Živela književnost!... Živel tisk!...

In celih deset minut je govoril zdravico, najneumnejšo in najubovitejšo domislilo, kar jih je

KULTURNI OBZORNIK

Pokrajinski arhiv v Mariboru

Povsod so nastale današnje znanstvene ustanove po inicijativi privatnih organizacij, ki so s tem dokazale, da živi v dotičnem mestu volja in potreba po taki instituciji. Tako je tudi Zgodovinsko društvo v Mariboru bilo tisto, ki je pokrenilo takoj ob ustanovitvi 1903 misel ustanovitve narodnega muzeja, knjižnice in arhiva.

Praktično je bilo takoj ob razpadu Avstro-ogrske rešeno vprašanje združitve obstoječih treh mariborskih muzejev po sodelovanju konservatorja Fr. Steleta. Po zgledni uvidenosti mestne občine mariborske je iz knjižnice Zgodovinskega društva nastala Studijska knjižnica v Mariboru. Nerešeno pa je ostalo vprašanje mariborskega arhiva. Za pokrajinski arhiv v Mariboru je Zgodovinsko društvo pridobilo temelj v Slekoveci zapuščini, katere glavni del so obsegale središčanske arhivalije in osebni popisi lavantinske duhovščine. Neumorno delo sedanega predsednika je zbralo v teku časa izredno bogato arhivalno gradivo, ki je važno tudi v kronikalnem pogledu za skoro vse spodnještajerske kraje. Zlasti bogata zbirka arhivalij se tiče mesta Maribora, lepe so zbirke arhivalij trgov Veržej, Ljutomer, Ormož, Šoštanj, Vuzenica, Dravograd, Sv. Lenart v Slov. gor., gradov Stattenbrek, Branec, Gornji Čmurek in zlasti bogato arhivalno gradivo iz Gornje Radgone. Malo pa je spodnještajerskih krajev, ki ne bi bili zastopani v zbirki Zgodovinskega društva v Mariboru z arhivalijami. Poleg teh za socialno zgodovino važnih arhivalij so zanimive literarne arhivalije. Tozadevno najvažnejša je korespondenčna zapuščina P. Turnerja, J. Vošnjaka, K. Štreklja, F. Ks. Meška, K. Glaserna in A. M. Slomška. Za narodno zgodovino Spodnje Štajerske so važni podpisi za majniško deklaracijo ter arhivalije, ki pričajo o spodnještajerskem društvenem življenju.

Svojo trajno skrb za zgodovinsko gradivo Spodnje Štajerske je dokazalo Zgodovinsko društvo v Mariboru, ko je takoj za časa razsula v novembru 1918 poslal pokrajinski vladni in ljubljanski spomenu, v kateri nasvetuje način in možnost pridobitve naših arhivskih in muzejskih predmetov iz Gradca, Dunaja itd. za domovino. Žal, da se je ta spomenica premalo upoštevala, tako da ni rodila pozitivnih uspehov.

Ta spomenica je važna radi tega, ker je prva, ki se nanaša na rešitev naših arhivalij v tujini, nato pa radi tega, ker poudarja izredno slab položaj glede arhivalij naše bivše Štajerske in sosednih pokrajin, katerih arhivalije so raztresene po vseh mogočih zbirkah v Gradcu, na Dunaju, v Celovcu, Sombotelju, Solnogradu itd. Poleg tega pa je ta spomenica važna, ker se je z njo začelo pozitivno delo za ureditev arhivskega vprašanja v Mariboru. To delo se izraža v novih pridobitvah, poleg tega pa v sistematskem delu za ustanovitev pokrajinskega arhiva v Mariboru.

V popolnem razumevanju dela, katero bi izvršil Gradec ali Dunaj za Maribor, če bi pripadel Avstriji, in v upoštevanju pozitivnega dela Zgodovinskega društva v Mariboru je sklical v imenu velikega župana mariborske oblasti prosvetni inspektor dr. Kotnik dne 25. aprila 1929 anketo o ustanovitvi pokrajinskega arhiva v Mariboru. Po poročilu premeta dr. Kovačiča so nazvoči zastopniki kulturnih društev, šolskih, cerkvenih, sodnih in upravnih oblasti prišli do soglasnega sklepa, da je ustanovitev javnega arhiva v Mariboru nujna kulturna potreba, ter naprosila oblastnega komisarja dr. Leskovarja, da kreira tak arhiv.

Na podlagi tega je oblastni komisar dr. Leskovar ustanovil dne 19. junija 1929 javni arhiv v Mariboru in oblast je prevzela plačilo za arhivske prostore. Obenem pa sta dobila oblastni prosvetni referent in Zgodovinsko društvo nalogo, da skupno izdelata pravilnik za arhiv. Izdelani pravilnik je nato odobril oblastni komisar dne 12. avg. 1929.

Težave za pokrajinski arhiv v Mariboru pa so nastopile z usilnitvijo oblasti. Ministrstvo pravde je sicer prišlo do arhivarja, ali poješlo se je vprašanje arhivskih prostorov. Ena soba v banovinski gozdarski hiši, ki pa se mora v kratkem izprazniti, za arhiv ne zadostuje. Banovina je predvsem po zaslugi podbana dr. Pirkmajerja rešila finančno vprašanje nastavitve strokovne moči; pač pa še čaka od začetka decembra rešitve vprašanje prostorov. Največji interes na rešitvi arhivskega vprašanja ima mariborska občina. Mariborska občina sama nima primernih prostorov za lastni arhiv, vsled česar je v interesu Maribora, da se obenem s pokrajinskim reši tudi definitivna nastanitev mestnega arhiva. Z rešitvijo tega vprašanja pa se približa Maribor v skrb za znanost svojima posestrima Ptuj in Celju. Ptuj in Celje izdaja za znanstvene svrhe nad 4% svojega letnega proračuna, Maribor pa — vključno s Studijsko knjižnico — niti 1%! Nadalje bi s tem šel razvoj znanstvenega

Maribora vsaj kolikor toliko vzporedno z razvojem gospodarskega itd. Maribora. Kajti zavedati se moramo, da Maribor ogromno stori za gospodarski, tujsko-prometni itd. procvit, s katerim pa ne more držati koraka mariborska znanost. Nedvomno pa je, da je kulturno pravično upoštevati sorazmerno vse aktivne sile, ki delujejo za razvoj Maribora. In končno se moramo v današnji gospodarski krizi zavedati, da je eden glavnih vzrokov, ki so današnje gospodarsko krizo sploh omogočili, pomanjkanje znanstvenega gledanja našega gospodarstva.

Ko bo mestna občina rešila vprašanje arhivskih prostorov, kakor je bilo to tudi zamišljeno na anketi l. 1929., potem bo lahko rešiti vprašanje nastavitve definitivnega arhivarja. V interesu razvoja zgodovine severne Slovenije je, da postane arhivar strokovni zgodovinar, ki pozna v podrobnosti, poleg arhivalnega dela tudi politično, kulturno in narodopisno preteklost, zlasti bivše Spodnje Štajerske.

Da pa se to vprašanje sploh more rešiti, je treba najprej rešiti vprašanje prostorov za arhiv. Priprani smo, da bo Maribor, ki v slovenski kulturi ni hotel biti nikdar zadnji, v interesu vse naše znanosti rešil tudi to vprašanje enako velepozno, kakor je rešil v gospodarskem n. pr. vprašanje kopalnišča z impozantnimi deli na Mariborskem otoku. Styriacus.

Egiptovski listi o Jaro Hilbertu

Slovenski slikar Jaro Hilbert, ki živi v Egiptu, je v Kairo skupno s slikarjem Neronijem priredil slikarsko razstavo. Ob tej priliki so pisali kairski listi sledeče:

»Le Reveil«, 6. marca 1931:
»Le Reveil« je zadnji objavil sliko slikarja Jaro Hilberta, danes pa se hočemo baviti bolj podrobno s slikarjem Hilbert in Neroni, ki sta ravnokar otvorila svoj razstavo v akademiji lepih umetnosti. Ta razstava je velik uspeh, katerega moramo posebej poudariti, ker ni vsakdanji dogodek, da se združita dva tako izrazita obema po tuji nasprotujoča si velika umetnika. Ko vstopiš v dvorano, kjer se nabaja ta razstava, te mora na prvi pogled očarati kompozicija barv, koncentriranih in mirnih, kakor tudi veliko spoštovanje umetnikov za obliko in za linijo. Tam bodeš našel brez velikih težav nebroj umetnin, v katerih se izraža Hilbertova osebnost, ker iz njegovih slik gloda njegova duša in nas takoj objame. Njegove slike ne očarajo samo očesa, ampak nas pozivajo tudi k globokemu razmišljanju. Umetnikov »človek« je slika, ki odkriva človeško dušo z vsemi njenimi slabostmi in krepostmi. V njegovi fiziologiji se razodeva istočasno velika dobrota in zaščevanje. Čustva ljubezni in sovraštva. — Nekrotivne upornosti in ponižne udanosti, na kratko vsa duša in njeno izražanje. Poleg »človeka«, najdemo krasno pokrajinsko sliko, ki predstavlja lepo cesto v Meadi. Umetnik je pustil igrati svojo fantazijo, ko nam je razlagal življenje te ceste zvečer, ko prihaja noč in jo očaravajo luči avtomobilov. Cilj, ki si ga je postavil umetnik, je v polni meri dosežen, svetlobni efekti so dovršeni, perspektiva popolna. Cesta je neizmerna, dolga, svetlobni žarki hitijo za njo v daljavo, če se ne porazgubijo med listjem obcestne aleje. Slika zabava izurjenega tehnika in popolnoma sigurno roko, kakor tudi fino iznansirano dušo. Tretja med večjimi slikami predstavlja bojni ples s morceve. Originalnost te zanimive, življenja polne kompozicije leži v tem, da je umetnik vili ravno v sredino scenerije neizmerno mnogo luči, ki se spaja z belim prahom povzročenim od plesajočih črncev. Okrog te svetle točke je slikar na to narazil drug poleg drugega črne siluete plesalcev, od katerih vsaki na poseben način izraža notranje zadovoljstvo te še primitivne človeške rase. Sedaj še eno besedo o akvarelih, ki naravnost plavajo v luči in izhlapevajo vonj egiptjskih dišav. Nje odlikuje precizna tehnika in prosojnost barv. Tudi Hilbertovi bakrorezi in risbe odkrivajo umetnika z velikimi darovi. Mi smo ponosni na to, da smemo imeti v svoji sredi tega velikega jugoslovanskega umetnika, ki je že tako priljubljen po vsej Evropi in ki že nekaj let razširja po Egiptu ljubezen do lepe umetnosti. Lahko rečemo, da je razstava Hilbert-Neroni sploh prva v zgodovini Egipta, ki nam nudi res umetnine v pravem pomenu besede.

»Imagess«, 8. marca 1931: V dveh velikih dvoranah v ulici Antikhana, sta dva slikarja razstavila svoje umotvor, dva umetnika z naravnost nasprotujočimi si darovi. Pri Hilbertu, ki je mlad, poln gorečega temperamenta in vedno globoko

prepričan o ideji, ki jo prinaša, ne bomo našli niti dve sliki, ki bi si bili le količak podobni. Njegove slike, akvareli, bakrorezi, nosijo vsak zase izrazit osebni pečat in napravljajo vtis, kakor da bi jih ne bila slikala ista roka. Našo pozornost vzbudi najprej njegov »človek«. Z markantnim obrazom, krepko modeliranim, nekoliko nemirnim in razdraženim, kakor da bi iskal svojo idejo. Reljef njegove glave se ostro začrtava v blede harmonično ozadje. Nasprotno pa njegova »naga Egiptanka« napravlja vtis miru in resnega odmora, linije so mirne, obseva jih harmonična svetloba, ki poživlja tudi pokrajinsko scenerijo. — »Cesta« v Meadi je čisto osebna iznajdba umetnika, ki se je znal uživati v beg te bele poti, katero obseva luči avtomobila in ki beži v daljavo pod obokom dreves, kjer se čudovito igračka svetloba z vejami in z zelenjem. Poleg teh je še mnogo drugih slik zanimivih radi preciznosti in risanju in originalne kompozicije barv, kakor tudi radi krepke in močate tehnike. Hilbertova umetnost prikazuje strogo doslednost v vsakem pogledu in ne prepušča ničesar priložnostnemu vtisu.

Pismo iz Zagreba

V času, ko se nisem javljal, se je v zagrebškem kulturnem svetu zgodil močan dogodek: »Savremenik«, tedenski literarni list, je utrlil. Sledilo smo, ko je »Društvo hrvatskih književnikov« poverilo svojemu predsedniku g. Milanu Begoviću mandat, da začne z izdajanjem »Savremenika«. Ta je stopil v dogovor z založbo »Slog«, ki naj vzdržuje list in honorira dopisnike. S članarino in naročnino bi se krili stroški... Jasno, da ni šlo. Pa še osebna nasprotstva proti Begovićevim nazorom! In na zadnjem obnem zboru je Begović kot predsednik družstva in kot urednik lista padel...

V zameno za ta tedenski list misli »Društvo hrv. književnikov« izdajati »Savremenik« kot mesečno revijo.

Tudi »Književne novine« so nekam ohromele zadnji čas. Ni rednega rojstva posameznih številkam; in urednik je prošil v Belgradu za pomoč...

V tem času je predaval konservator Stele v »Pučkem Sveučilištu« o slovenski slikarski umetnosti. Baje je bilo predavanje tako zglašeno in bogato, kakor ga ni bilo že dolgo na tem prostoru. In vendar ga ni poslušalo več od osemdeset ljudi. Je pač tako, da se bratje Hrvatje strašno malo menijo za brate Slovence kakor tudi za njihove kulturne vrednote.

»Knjižnica dobrih romanov« je izdala kot 39. in 40. knjigo svojih rednih izdaj — delo slovaškega pisatelja Martina Kukučina: »Kuća u stranic«. Roman živi na otoku Hvaru, kjer se je avtor kot zdravnik zadnji del življenja mudil. Iz knjige veje topla ljubezen do Primorja, ki je pisatelju kakor rodna zemlja. Knjiga je priporočanja vredna, saj je Martin Kukučini (pravzaprav Matej Beneš) eden močnih slovaških pisateljev.

Knjižarna »Narodne Prosvjete« je posvetila ta mesec »Mjesec dobre knjige« knjigi vsjo pozornost. Vse knjige je uvrstila v posebne skupine, katerim je določila kar najnižjo ceno. Tako bodo romane med ljudi tudi one knjige, ki manj vabijo, a so vrednejše (Krekova, Ušeničnikova, Mahničeva in druga dela); in človek z vasi, ki ni merodajen za vrednost ene ali druge knjige, bo ne vede kdaj — široko odprl oči.

Prejšnji teden so položili v grob Milutina Nehajeva, znanega hrvatskega romanopisca, novelista, dramatika, odličnega essayista, glasbenika in ne vem še kaj. Kot romanopisec se je odkril v »Bijegu«, a po dvasjetletnem molku v »Vuci« (kjer se Frankopani bore in umirajo). Novele žive v zbirki »Veliki grad«; kot kritik se je lotil najmočnejše Hamleta. Nekaj dni pred smrtjo je izšel poslednji njegov »Essay o dva morala« v »Hrvatskoj reviji«. Čisto liho je legel in umrl.

»Književnik«, hrv. književni mesečnik, je v 4. številki prinesel »Pomladno jutro« Toneta Seliskarja.

Dr. Ivan Esih, tajnik »Jugosl. Akademije znanosti i umjetnosti« pripravlja ocene Pinčarjevih in Pregljvih del.

Ze štirinajst dni razstavlja slikar Slavko Tomerlin v »Umetniškem paviljonu« nad sto svojih del. Je to sodobnik Črnučiča, Kovačevića, Bužana in v istem stilu ustvarja zlasti pokrajinske slike (Pilitvička jezera) in narodne motive, kjer s posebno ljubeznijo prikaže življenje slavenskega človeka na domu, na polju, v cerkvi. Človek bi mislil, da je stopil v etnografski muzej. Uganjajo »Berba u Sv. Simunu«, »Svinjar pod drvetom«, »Ovece u snijegu«, »Jabuke u cvatu«. Vendar ne bo zbudil Tomerlin s svojo razstavo med mlajšimi Zagrebčani nobenega priznanja, ker je z resničnim čopičem strašno odmaknjen od sodobnega subjektivnega izraza. —č

Pismo iz Belgrada

Nedavno je izšla prva serija nove kolekcije knjig z naslovom »Savremenik«, ki jo izdaja znana Srpska književna zadruga in ki sem je bil vesel. Ne morem reči, da je najodličnejša po opremljenosti, vendar je okusna in trpežna in pomeni glede na zunanost velik korak naprej ne samo v srbohrvaškem knjigotvstvu, ampak tudi v samih izdajah SKZ, ki so do nedavna veljale za najboljše in najsolidnejše na srbohrvaškem književnem trgu. Zivo rdeče platno se »Savremeniku« zelo dobro poda. In poleg tega so knjige še zelo poceni (štiri veljajo 60 Din; obseg čez 600 strani).

»Savremenik«, ki je letos prvič izšel, bo prinašal redno vsako leto v marcu po štiri dela živih domačih pisateljev. Zastopani bodo roman, povest, novela, potopis, vseli vrsti kritike, pesmi. To je serija, ki bo držala kontakt med publiko in sodobnejšim književnim stvarjanjem. Predhodne besede dobe svoj pomen šele če povem, da ima SKZ zelo široko, številno in svojevredno čitateljsko javnost.

Tako je preko »Savremenika« letos SKZ seznanila občinstvo s štirimi znanimi srbohrvaškimi književnimi imeni: z Ivom Andričem, Desanko Maksimovićem, Milanom Grolom in Miroslavom Krležo. Objavljena dela so pa skoraj sami ponatisi.

»Pripovetke« Iva Andriča so zelo močne in spadajo med najboljše, kar je v srbohrvaški noveletiki do danes napisanega. Samo v kompoziciji Andrič ni vedno dosleden in ne dela po sistemu. Najobsežnejša, pa tudi najizrazitejša, je uvodna novela »Mara milosnica«. Slede: »Ispovijed«, »Čudo u Olovcu«, »Kod kazana«. »Most na Zepcu« (slovenski prevod v »SL« od 19. in 20. VI. 1929) in »Anikina vremena«. Ivo Andrič je Bosanec in svojo zemljo v podrobnosti pozna in jo tudi s svojevratno rafiniranostjo podaja. Ponekod, zlasti v opisanju duhovnikov, bi ga primerjal z našim Pregijem. Jezikovno je svojevredsten, a izčiščen in plaščen.

Desanka Maksimović je v »Ludilu sreca« zbrala trinajst novel, ki so pa umetniško precej pod Andričev prozo. Večina njih je bila objavljena v dnevnih listih. Kljub temu je ta prozna knjiga drugače znane in priznane pesnice svojevredno zanimiva. Ena izmed novel, »Kuća na prodaju«, je bila objavljena v »SL« 15. jan. 1929.

»Pozorišne kritike« Milana Grola so izbor iz številnih ocen odrskih del, igranih na belgrajskem odru od 1. 1898. do danes.

Zelo umestno in prav je, da je SKZ dala v »Savremeniku« tudi reprezentančnega Hrvata Miroslava Krležo, ki je zastopan z uspešno dramo »U agoniji«. Še to leto izide dve Krleževi knjigi v cirilici v Belgradu (pri G. Kohnu njegove Pesmi, pri »Nolitcu« pa roman »Gnile naranče«).

»Savremenik« naročati pri g. S. B. Cvijanoviću, Knez Mihajlova br. 35.

Pri Gezi Kohnu je izšla dolgo objavljenana in zapoznela knjiga Branimira Čosića z naslovom »Deset pisaca deset razgovorov«. Večina intervjuvov pada v leti 1928. in 1927. So torej zastareli in podani za opek časa. Danes so le še deloma aktualni — zlasti oni z mlajšimi književniki, ki so se v teh treh — štirih letih, odkar jih je Čosić obiskal, občutljivo razvili. Knjiga pa je zanimivo pisana in človek jo prebere na dušek. Čosić je pokazal dober kos sposobnosti za zunanjo stran intervjuvov, dasi je notranje prepogosto šibak, prisiljeno vpluden in zato neekstren. Književno namreč. Mnogi od teh razgovorov so bili že pred leti objavljeni v magazinu »Reč i slika«, ki je izhajala v Belgradu (1926). Kot razgovore je pisatelj označil svoja srečanja z Borisavom Stankovićem, Veljkom Petrovičem, Sibom Miličevićem, Dušanom Nikolajevićem, Milošem Crnjanskim, Grigorijem Božovićem, Gustavom Krklecem, Milanom Rakićem in Stanislavom Vinaverom. Jovana Dučića in še nekaterih drugih ni mogel dobiti za razgovor kot je hotel in želel. Razgovore spremljajo grafični portreti slikarja Balazsa. (Obseg knjige 163 str., cena 30 Din.)

Še bolj zapoznela in naravnost nepotrebnost knjiga v primeri s Čosićevimi Razgovori pa so Marka Cara »Ogledi i predavanja«. V njej so zbrani že zdavnaj objavljeni članki o evoluciji francoske kritike, o družabni nalogi umetnosti, o pojmu klasične, o demokraciji in umetnosti itd. Navedel sem le boljše spise. Vedeti je treba, da je Marko Car le amater v umetnosti in njenih problemih. Sicer je pa to sam povedal v uvodni besedi, ko je dejal, da je opazovalce »koji oko knjige i života putuje kao prosti turisti«. Čudno se mi zdi, da zalaga Kohn tako obsežno (čez 200 strani), a za naš kričeti in temperamentalni čas tako neuporabne knjige. In še to vam moram zaupati, da je to šele prva knjiga z naslovom »Ogledi i predavanja« in da bodo nadaljnje v doglednem času sledile.

G. Velibor Gligorić je znan po svojih ostrih in borbenih brošurah, ki so zadnje mesece najostreje, kar je sploh v srbohrvaškini napisanega proti vsem mogočim literatom in njihovim organizacijam. Zadržaja njegova brošura nosi majhen, pa notranje širok in pomemben naslov: A. D. (slov. D. D.). Napadi v njej leté na Srp. književni glasnik, na književni konkurz »Cvijete Zuzorić«, Letopis Matice Srpske itd. T. P.

LEOPOLD ANDRIAN:

DIE STÄNDEORDNUNG DES ALLS.

Pred pet in tridesetimi leti se je Andrian postavil s svojim čudovito lepim pesniškim delom: »Der Garten der Erkenntnis« in mnogim ljubiteljem lepe misli in lepe besede je bilo žal, da je mladi nadobudni pesnik obmolnil klub izrednemu uspehu svojega dela. Mlajši rodovi sploh niso več vedeli zanj in tudi njegovo edino delo je polagoma prešlo v pozabo. — Kakšno presenečenje pa je pripravi pesnik in mislec sodobnemu slovenskemu svetu z objavo novega dela po pet in tridesetletnem odmoru, si more vsakdo sam misliti, tem bolj, ker je njegova nova knjiga filozofskega značaja: »Die Ständordnung des Alls« je filozofska izpoved globokega katoliškega misleca, a ima to svojstveno lastnost, da jo je napisal čisto krčen pesnik, ki je umel najti med lepo mislijo in lepo obliko izraza harmonično ravnotežje, česar zlasti pri filozofskih delih močno pogrešamo. Duh Andrianovega dela je nasiten z nazori zgodnje sholastične miselnosti, a je vanj zajet sodobni, nam bližnji svet s toliko prodornostjo in globino, hkrati tudi tomističnim načelom cerkvenega nauka docela ustreza, da moremo postaviti knjigo »Die Ständordnung des Alls« med najpomembnejše publikacije v sodobnem filozofskem slovnstvu sploh, v katoliškem pa posebej. — Opozarjamo na to knjigo s posebnim poudarkom, ker ni suhoparna, marveč pesniško razgibana in zlasti v puščobi sodobnega slovnstva živ in sijajen pojav blestečega, globoko vernega duha, mimo katerega bo težko iti. Delo je izšlo s podnaslovom »Rationales Weltbild eines Katholischen Dichters« v veliki osmerki na 264 straneh v založbi »Kösel & Pustet, München, ter velja broširano 7.50 Mk, v polno platno vezano 10. — Mk. — s. š.

Naročalite »Slovenca«!

Naše rane

Francé Seljak: Kamnarjev Jurij.

Joža Likovič: Prodane duše.

Cez čas, ko bo morda bolje, morda hujše, esekakor pa drugače kot je danes, bomo prebrali knjige, ki so zrastle iz časa zmede in negotovosti, ki v njem živimo, zlasti pa bomo prebrali spise, razodevajoče naše najbridkeje rane: Primorje in Korosko. Spise o trpljenju in nečloveških mukah, ki jih je napravila tisoletna civilizacija, tisoletna kultura na slabotna pleča slovenskega rodu. Tedaj nas bodo rane morda bolj bridko skelele nego danes, ko s stisnjenimi zobmi prenašamo njih bolečine, napeti v skrajni sli, da se ne zrušimo pod njimi, da ne pokopljemo in uničimo v svoji nemoci svoje gole eksistence. Zakaj tega časa ne moremo izbrisati, njega znamenja bodo ostala še stoletja vtisnjena na lice enote, ki jo tvorimo v koncertu Evrope in sveta.

Počasi se pojavljajo v našem slovnstvu knjige, kakršnih prej nismo poznali: pisane s krvjo in ljubeznijo, da nas pri čitanju skoraj spreleti: saj to je iz srednjeveških časov, romantična naslavlja in krvoločne krivice — saj to ne more biti obraz naših dni! — Taki spisi se čezdalej bolj množe, že danes tvorijo poseben oddelek v naših knjižnicah, nekdanj pa bodo stali kot zgodovinski dokumenti nezasičenega doživetja — poseben in v črno brvo zaviti zakladi našega dozorevanja v življenjsko zavest, v novi čas, čas preizkušnje našega narodnega prebujenja.

Dve knjigi, ki sta hitro zapored izšli, sta predmet tega članka: Francé Seljak, avtor dobrega slovesa, ki nam je dal že marsikatero lepo delo, je napisal »Kamnarjevega Jurija«, ki je lani izhajal kot uvodna povest v »Mladiki« in je zdaj v knjižni obliki izšel kot 38. zvezek »Mohorjeve knjižnice«.

Povest o Kamnarjevem Juriju nima narodnega vprašanja v ospredju, marveč povojna doba in

splošno človeško vprašanje z razgledi v plaz zgodovinskih mahinacij so bistvene poteze knjige. Menim, da je bilo avtorju mimo zajetja obraza našega časa najbolj pri srcu risanje tistega dela tržaškega zaliva, ki gre od Gradača čez Nabrežino in Devin proti mestu, in sicer v neprestanem protipostavljanju: nekdanj in sedaj. Dasi je »Kamnarjev Jurij« povest, jo vendar čitaš z občutkom, da gledaš bežne slike, spojene med seboj z najrahljšimi vezmi strnjeneja dogajanja. V zgodbi, ki se v svoji vsakdanosti pred našimi očmi odigrava, se leskeče neprestano odsev sveta, v katerem ta vsakdanost poteka. So prizori, ki stisnejo čitatelju srce, so razburilivi trenutki — in tudi izvrstno podani — vendar gre čez vse kakor val čas, ki spreminja podobe z enako oblastnostjo in nedolžnostjo, kakor morje svojo površino. Treba je reči, da je znal Seljak v »Kamnarjevem Juriju« podati brez olepšavanja, brez zunanjih sredstev, brez posebne napete tehnike knjigo, ki se nas globoko doimja po svoji človeški resničnosti in toplini. Kakor da trga od zelenega grma list za listom, dokler ne ostane pred vsem svetom golo vejčje in kaže svojo nagoto — tako postopa pisatelj pri odkrivanju usode Kamnarjevega Jurija, njegovih razmer, njegove okolice in njegovega časa. Nazadnje z vzdihom pomisliš nanj: Nas eden, tak kakor jaz, tak kakor vsak. —

Na videz mimogrede, pa vendar z največjo skrbnostjo je avtor vpletel v svoj roman poglavja o naši narodni rani. Dobro ve, da je v vsakem človeku prva zahteva po poštenem kruhu, drugo ljubezen do najbližjih, potem šele ljubezen do narodnega občestva. Zato je Seljak tudi naslikal — ako je hotel podati sliko časa in ljudi — v tem redu in s takim poudarkom dogodke svoje povesti, tako notranje kakor zunanje. A prav zato, ker je tako življenjsko resnično podano, te vse to dogajanje tem bolj pretrese in tem bolj opozori na bridkost, ki je bridkost slehernega med nami, a tistih, ki jo onstran meje žive, v največji meri. —

Drugače je postopal vročkrvni, mladi Joža

Likovič, znan iz mnogih podlistkov, v svoji »Prodane duše«. (Samozaložba.)

Predmet mu je direktni in podrobni opis grozodejstev, ki se vrše nad primorskim ljudstvom. Zgodba je vsa prepletena s takimi dogodki, raste iz nje dogodkov in tvori kot celota miniaturni izrezek iz zgodovine trpljenja naših bratov po krvi in jeziku onstran meje. Nizanje prizorov, pri katerih se čitatelju lasje jezijo od groze, je tako nepriljena in prirodna, gola resnica, kadar jo pogledaš v obraz.

Tu vidiš človeka, ki sploh ne more več misliti nase, na svojo lastno osebo, marveč je vključen v nekaj kolektivum, ki se mu roga v obraz sleherni odtonek človeškega, zasebnega, in raste v režečo se spako, ki se ti spusti kakor vedomec na prsi, da te neusmiljeno in do kraja tišči.

Nemogoče, da bi bilo v resnici tako, se v mislih pri čitanju zoperstavlja — a komaj pomisliš na drobce, ki jih iz časopisja izveš vsak dan sproti in sproti odložiš v pozabo, te strahoma spreleti spoznanje, da v Likovičevi knjigi nimajo iskati fantastike, ne »prazne literature« po vzorcu Hoffmanna ali Edgara Allana Pola, marveč da stoji pred bridko resnico — in v onemogočem srdu bi začel biti s pestmi.

A glej — iz svetopisemskega nauka raste pred teboj istočasno z grozodejstvi nasilja junaštvo potrpljenja tepenih in preganjanih. Srd ljudi izroče uthe v veri, v Bogu; v molitvi in v zaupanju zro vse mučeniške oči kvišku, ne klonajo, prenašajo. Kakor je skromno napisana, tako je ta povest nedopovedljivo junaška v svojem jedru, junaška po svoji neizbrisni resničnosti, ki je dokument srčne, notranje kulture našega ljudstva, ki rodi — žal — posamezne Snoparje, izdajice in prodane duše — a v množicah rodi junake, kakršne pozna le najbolj visoka junaška pesem.

Likovičovo delo je dokument. O njegovi umetniški ceni spričo vsega navedenega ni kaj reči. Pisano je gladko, s tenkim čutom za jezik in dikcijo. s. š.

Dnevna kronika

Koledar

Petek, 1. maja: Filip in Jakob ml. apostola. Dan je danes dolg 14 ur in 29 minut in zraste do konca meseca za 1 uro 16 minut.

Sobota, 2. maja: Atanazij, cerkveni učenik; Sekund. Šip ob 6.19. Herschel napoveduje deževno vreme.

Osebnosti

— **Župnijski izpit** so položili v dneh 29. in 30. aprila sledeči gg.: Franc Časl, kaplan iz Šoštana, Ignac Groblar, kaplan iz Ptuj, Franc Groblar, kaplan iz Gornje Radgone in Alojzij Ocvirk, kaplan iz Vojnika.

Ostale vesti

— **Uradne ure** pri finančni direkciji. Dravska finančna direkcija v Ljubljani razglasa: Za čas od 1. maja do konca septembra 1931 je določen za dravsko finančno direkcijo in nji podrejene urade naslednji delovni čas: Ob delavnikih od 7.30 do 12.30 in od 16. do 18. ure, ob sobotah od 7.30 do 13.30.

— **Izletniški vlaki.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razglasa: Dne 3., 10. in 14. maja vozita na progi Ljubljana gl. kol.—Jesenice izletniška vlaka št. 920 in 919. Odhod iz Ljubljane gl. kol. ob 5.28, prihod na Jesenice ob 7.39. Odhod iz Jesenice ob 20.24, prihod v Ljubljano gl. kol. ob 22.13. Za izletniški vlak je dovoljen 50% popust od vseh postaj do vseh postaj progi Ljubljana—Jesenice, na ta način, da plača potnik pri vožnji tja celo vozno ceno ter ima z izletniško karto pravico do brezplačnega povratka z vlakom 919. Prekinjenje vožnje z izletniško vozno karto ni dopuščeno.

— **Mostnina** na mostu pri Otočah je končno veljavno ukinjena in se faktično tudi ne pobira več. Akt št. 1380/3 banske uprave pravi pod točko 3. dosledno sledeče: »Mostnina na označenem mostu se proglašja za ukinjeno z dnem 20. aprila 1928. Pobiranje mostnine preko označenega roka je prestopak zakonitih predpisov in se kaznuje.« Upravo mostu bo prevzela občina Ljubno, k vzdrževanju pa bodo prispevale še občine Ovišje in Mošnje ter okrajni cestni sklad. Z zadovoljstvom bodo sprejeli to vest ne samo domačini, ampak tudi romarji in izletniki, saj so z mostnino odstranjene nepotrebne stitnosti, ki so bile z njo v zvezi.

— **Okrajni kmetijski odbor** v Murški Soboti je imel sejo, ki jasno pravi, da se odbor v polni meri zaveda svoje naloge. Za povzdiglo kmetijstva je odbor že doslej mnogo storil. To je razvidno že iz naslednjega: S prispevkom odbora je razdeljenih 14 travniških bran in 2 trierja. V svrhu obnove po toči poškodovanih gozdov je razdeljenih za 2500 Din (brezplačnih) sadik. Za zatiranje sadnih škodljivcev je odobrenih 1500 Din. K nakupu dobrih plemenitih bikov prispeva odbor 15 občinam po 500 Din; za nakup štirih ročnih škropilnic po 750 Din; dveh nahrbtnikov pa po 250 Din. Za nakup cepiva zoper svirski kugo je odobreno 1800 dinarjev. Kmetijski podružnici v M. Soboti se da 1500 Din podpore. Podan je le kratek obris dela kmetijskega odbora, kajti odbor ima v evidenci sploh vsa gospodarska vprašanja in se mu mora priznati, da ravno on v veliki meri blaži gospodarsko krizo.

— **Reden zračni promet** med Zagrebom in Dunajem. Danes se odpre redni zračni promet na progi Dunaj—Zagreb—Belgrad. Prejšnje leto se je začel že preje, letos pa radi nepopolnih vremenskih razmer ni bilo mogoče misliti na odprtitev že v sredi aprila, kakor se je to zgodilo lansko leto. Potniški promet na zračni progi Dunaj—Zagreb bodo oskrbovali tri družbe, in sicer naša družba za zračni promet, francoska družba CIDNA, Compagnie Internationale de navigation aeriennne, in »Austroflug«. Cene bodo naslednje: Zagreb—Belgrad 520 Din, Zagreb—Gradec 400 Din in Zagreb—Dunaj 720 Din.

— **Eskadrila belgrajskega Aero-kluba** leti v Plzen. V sredo je odletela z zemunskega letališča eskadrila belgrajskega Aero-kluba v Plzen, kjer bo zastopala belgrajski Aero-klub na tamkajšnjih mednarodnih letalskih manifestacijah. Ker vodi najkrajša pot v Plzen preko Avstrije in Madjarske, je belgrajski Aero-klub naprosil avstrijsko in madjarsko vlado, naj dovolita ta polet preko njunega ozemlja. Avstrija je to dovolila, dočim iz Madjarske kljub ponovni intervenciji jugoslovanskega poslanstva v Budimpešti ni prišel noben odgovor.

— **Ekspresni in zelo nujni paketi** za Italijo. Uradno se razglasa, da se ekspresni paketi ne morejo pošiljati v Italijo, ker italijanska pošta uprava ne dostavlja ekspresnih paketov. Dovoljeni pa so v prometu z Italijo zelo nujni paketi (colis urgents) do teže 5 kg, za katere je treba plačati tudi ekspresnino.

— **Kako morajo biti opremljene pisemske pošiljke**, katerih vsebina je podvržena carinjenju. Po določilih svetovne poštne konvencije se smejo v italijanske pošiljke pošiljati predmeti, ki so podvrženi carini. Isto velja za pisma, če se v njih pošiljajo taki predmeti in če naslovna država dovoljuje uvoz teh predmetov v pisnih. Da more pošta uprava naslovne dežele ugotoviti, katere pošiljke je treba predložiti carinskim oblastim v ocarinjenje, morajo sprejemne pošte take pošiljke opremiti z nalepino — »Douane — carina«. Kar se tiče malih paketov, morajo biti vsaki opremljeni s to nalepino, ne glede na to, kakšni predmeti se v njih pošiljajo. Na pisma pa se nalepina naleplja samo takrat, če so v njih predmeti, ki so v naslovni državi podvrženi carini. Kadar so pošiljkom priložene posebne carinske napovedi, bodisi da jih pošiljatelj sam priloži ali pa da jih zahteva naslovna dežela, je treba te napovedi dobro navesti z vrvice, privezati na pošiljko ali jih pa vložiti v pošiljko.

— **Razpisana služba** cestarja. Kraljevska banska uprava razpisuje na osnovi št. 31. zakona o banški upravi v območju okrajnega cestnega odbora v Ptuj: službeno mesto banovinskega cestarja in sicer: na banovinski cesti Ptuj—Krapina od km 0.00 do km 4.00. Prosilci za to mesto morajo izpolnjevati pogoje iz čl. 2. uredb o službenih razmerjih državnih cestarjev in njih prejemkih in ne smejo biti mlajši od 23 in ne starejši od 30 let. Lastnoročno pisane in s kolkom za 5 Din kolkovane prošnje opremljene s pravnimi in zadostno kolkovanimi prilogi (rojstni in krstni list, domovinski list, zadnje šolsko izprave, dokazilo o odsluženju kadrovskega roka, zdravniško sprave, navrstveno sprave, potrdilo pristojnega oblastva, da niso bili obsojeni zbog kaznivih dejanj iz koristoljubja, eventualna dokazila o strokovni usposobljenosti) je vložiti najkasneje do 20. maja 1931 pri okrajnem cestnem odboru v Ptuj.

— **Dragocena najdba** v Bosni. Na bregu reke Plive pri Sopotu v Bosni je našel kustos sarajevskega muzeja dragocen relief, ki predstavlja Darovanje. Čeprav je relief že precej poškodovan, je vendar dragocen prispevek k rimski zgodovini na Balkanu.

— **Jelen išče svojega lastnika.** V bližini Novega Sada so opazili kmetje na svojih poljih in travnikih jelena. ki se je že več dni potikal tam okoli. Izgle-

dalo je, kakor da žival koga išče. Krajevni policiji se je posrečilo, da je jelena ujela živega. Če se ne bo pravočasno javil njegov lastnik, bo jelen postal last občine. V onih krajih je jelen silno redek pojav.

— **Ogenj v lekarni.** Iz Subotice poročajo: Te dni je izbruhnil požar v lekarni Blašević. Ogenj je nastal ponoči in je trajal do osmih zjutraj. Škode je 150.000 dinarjev.

— **Arrestacija nevarnega pustolovca.** Belgrajski policiji se je posrečilo prijeti nevarnega pustolovca v osebi Borislava Stojanovića, rodom iz Aleksinca. Stojanović je po vsej državi izvršil nebroj goljufij in prevar. Izdal se je za lastnika in ravnatelja Jugoslovanske reklamne konsorcija v Belgradu, ki sploh ne obstoja. Pod krinko te izmišljene firme je kaj lahko izvažal denar od raznih podjetnikov v »reklamne« svrhe. Policija bo rabila precej časa, preden bo zbrala vse obširne materiale o goljufijah tega nevarnega pustolovca.

— **Nebeške rože.** Nabožna knjižnica »Nebeške rože« si je s svojim prvim zvezkom »Življenje z Jezusom« pridobila izredno veliko prijateljev. Vsem onim pa, ki si žele v resnici lepega berila, priporočamo, da vstopijo v krog njenih naročnikov. Celoletna naročnina za 4 elegantno broširane knjige znaša 40 Din, za krasno v platno vezane izvede 60 Din. Na razpolago so tudi v usnje vezani izvidi, posamezna knjiga po 40 Din. Knjižice so izredno lepo darilo za vse raznovrstne prilike. — Vsa naročila sprejema Uprava »Nebeških rož« v Ljubljani, Komenskega ulica 12.

— **Breskev in marelice.** Navodilo kako ju vzgajamo in oskrbuje. Priredil sadjarski nadzornik M. Humek. Založila Jugoslovanska knjižarna v Ljubljani. Cena 10 Din. Malokateri naših sadjarjev zna pravilno gojiti in ravnati z breskvijo in marelico, ki rodita izmed vseh sadnih plemen najplemenitejši sad, ki je izbornega okusa, jako primeren za pripravo raznih sadnih izdelkov, konzerviranja itd. V vsetransko temeljito predelani knjižici nam pisatelj pove vse, kar je potrebno vedeti o vzgoji, podlagi, sortah, oskrbi, gnojenju, bolezni in vlaganju breskovega sadu. V zadnjem času polaga tudi naša banska uprava veliko važnost gojenju teh vrst sadnega drevja, saj je razdelila že precej izvodov te knjižice ob priliki raznih tečajev.

— **V soboto 2. maja** se prične v I. nadstropju Tavčarjeve ulice št. 2 pri delniški družbi Commerce v oddelku B prodaja manufakturnega blaga. Prodajalo se bo dele pod produkcijsko ceno. Obiščite nas in prepičate se! Berite oglas na zadnji strani.

— **Za pomladanske izlete** vam nudi najbogatejšo izbiro provijanta velemerarja Slamič na Gosposvetski cesti.

— **Bluze**, v krasni izbiri in solidni ceni. Šterk nasl. Karničnik, Stari trg 18.

— **Mladinci** Ali že zbirate slike, ki se nahajajo v vseh tablicah priznane in redilne mlečne čokolade Mirim. V zameno za 100 slik dobite krasen album v barvah.

— **Oglejte si izložbe** v Ljubljani v Prešernovi i urarske tvrdke F. Čuden.

26letno dekle prišlo pod stroj

Litija, 30. aprila.

26letna Rozalija Tekalec je danes zjutraj ob 9 čistila svoj stroj. Pri tem je zlezla v stroj. Stroj je potegnil levo roko z omelom važe in jo strahovito razmesaril. Poleg tega je dobila še težje rane na bradi in v ustih. Njena tovarišica Črnigova je takoj opazila nesrečo ter poklicala predilniškega mojstra Pavliha, kateri je ves obrat takoj ustavil. Stroj so morali nato razdreti, da so izrekli iz stroja težko poškodovano delavko. Zdravnik dr. Polde Ukmar je delavko za silo obvezal, nakar so jo z opoldanskim vlakom spravili v ljubljansko bolnišnico. Nesrečo je delavka sama zakrivila, ker ne bi smela zlesti v stroj. Za čiščenje strojev je določena ura od 9 do 10 zvečer.

Naši v Ameriki

Slovenski evangeliisti v Bellehenu, Pa., so ta mesec obhajali petnajstletnico posvečenja svoje cerkve sv. Ivana. V posebni »slovenski dvorani« se je zbralo okrog 700 ljudi raznih narodnosti in veroizpovedanj, ki simpatizirajo s prekmurskimi evangeliisti. Slavnostni govor je govoril pastor slovenske evang. verske občine dr. Ernest S. Stiegler, ki deluje že 17 let med Slovenci, dasi sam ni Slovenec. Veseli smo tudi te prireditve, ki je zbrala naše Slovence, korok podpravlja vsako priliko, ki vzpodbuja naše rojake, da vztrajajo pri svoji narodnosti. Nekoliko pažnje bi jim pa morali posvečati tudi mi!

Tudi v ameriškem radiu se čuje slovenska beseda. Naši prekmurski izseljenci plačajo kako uro, da lahko nastopijo. Tako je minuli teden allentownska radijska postaja oddajala slovenske pesmi Madžari, ki imajo med seboj bogate ljudi, si take ure večkrat privoščijo.

Socijalno življenje naših izseljencev nam kažejo tudi njih zavarovalna društva. Imajo centralno »slovensko pomagajoče društvo«, ki ima šest podružnic po raznih mestih. V Chicagu je samostojno podporno društvo. Zadnji dve imata skupno okrog 600 članov, ki so v slučaju bolezni ali smrti deležni precejšnjih podpor.

Drobne novce s Koroškega

»Koroški Slovence« poroča: Nemški Schulverein Südmark je imel 16. t. m. svoj občni zbor. Delovanje tega društva se je raztezalo predvsem na slovensko ozemlje. Da se je plebiscit za Nemce zaključil ugodno, je velika zasluga tega društva. Skoraj ni obmejne šole, katero bi društvo ne podpiralo. Kar se da, se da ogroženim bratom, ki pa niso Nemci, temveč Slovenci. Društvo podpira šole, daje stipendije učiteljskim, gojenkam kmetijskih šol, gojenkam gospodinjstvih šol iz jezikovno mešanega ozemlja, podpira pevsko in gledališka društva, požarne brambore in ustanavlja nemške ljudske knjižnice za koroške Slovence. Za pomembne namene darujejo Nemci mnogo denarja.

— V Celovcu je 3500 protestantov (l. 1929. 3450). Protestantovskih učencev in dijakov je 595. V Velikovecu, Piliburku in Kapli je 400 protestantov, v Bistrici v Rožu 20. — »Fr. Stimm« se zelo hudoje, da je bil v Šmihelu nad Piliberkom o priliki birne sprejet namestnik krškega knezoškofa dr. Seydl iz Dunaja v slovenskem jeziku. Škof dr. Seydl je vsaj videl, da živijo na Koroškem res Slovenci. Sicer pa je najmanjše, kar se more zahtevati od dušnega pastirja, tudi od nadpastirja, da zna jezik svojih vernikov. To prakticira cerkev med divjaki, v kulturni Koroški pa se najde list, ki proti temu protestira.

Maribor

□ **Prvomajski protituberkulozni dnevi.** Tukajšnja protituberkulozna liga praznuje prvomajске dni po sledečem sporedu: V šolah se bo v času od 1. do 6. maja predavalo vsak dan po eno uro o higijeni in tuberkulozi; nabirali se bodo novi člani; razpečavale se bodo znamke Osrednje tuberkulozne lige. V nedeljo 3. maja pa se bo vršil »svetlični dan«, z nabiranjem prispevkov za KPTL. Popoldne bo ob 15 predaval dr. Lojze Pirnat o tuberkulozi. — Spored naslednjih dni je naslednji: pri trdki flutter predavanje od 2. do 5. maja predava specialista za tbc. dr. Varl, v tvičnicah Braun, Kovina in Zerković predava dne 4. in 5. dr. Varl. V tvičnici Freund predava 4. in 5. maja dr. Zakrajšek, v delavnicah drž. žel. pa predava ista dva dneva dr. Sekula. — Ravno tako bodo krajevne protituberkulozne lige praznovale v omenjenem času prvomajске dni z istim sporedom v Rušah, Sv. Lenartu v Slov. goricah in St. Ilju v Slov. goricah.

□ **Za upravitelja dekanije** v Sv. Lenartu v Slov. goricah je vsled težke bolezni dekana Janžekoviča imenovan g. Franc Gomilšek, župnik pri Sv. Benediktu v Slov. goricah.

□ **Koncert v mestnem parku** priredi »Drava« v nedeljo 3. maja s sledečim sporedom: F. Kmoch: Prihod kralja, koračnica; J. Strauss: Kjer citrone cveto, valček; Mozart: Don Juan, overtura; Bach: Vzbujenje pomladi, romanca; Cerin: Srbske in hrvaške pesmi; Lehar: Dežela smehljaja Tvoje je to srce, pesem; Wagner: Meletta, koračnica.

□ **Izlet po Sloveniji** priredi v nedeljo, dne 3. maja, Alpenlaendischer Motoclub iz Gradača, ter bo obiskal tudi Ljutomer in Ptuj. V Mariboru se sestane s tukajšnjim motoklubom, ki priredi izletnikom prijateljski večer pri Halbidlu.

□ **Matičarji** nastopijo jutri ob 20 v union-ski dvorani s turnejskim sporedom.

□ **Ljudska univerza.** Prof. Bogovič predava dne 4. maja na podlagi bogatega skioptičnega materiala o svojem potovanju okoli Sredozemskega morja.

□ **Častno diplomu** so izročili policijski uslužbenci poveljniku mariborske varnostne straže Francu Finžgarju na posebnem slavnostnem zborovanju, na katerem je odlikovanec za izkazano počastitev izrekel tople in iskrene zahvalne besede.

□ **Tudi mariborski rezervni častniki** se udeležijo jutrišnjega častniškega prijateljskega večera v Narodnem domu.

□ **Veliko zborovanje gostilničarjev.** Zvezi gostilničarskih združenj v Ljubljani in Mariboru priredita ob priliki vinarske razstave veliko zborovanje gostilničarjev v Mariboru, ki bo dne 11. maja pri »Orlu«. Vsaka zadruga pošlje najmanj dva delegata, dočim se zborovanja lahko udeležijo tudi drugi gostilničarji, gostilničarke in gostilničarska mladina. Po zborovanju si ogledajo udeleženci vinski sejem, kjer bodo lahko pokušali vina. Vsakdo, ki se želi udeležiti tega zborovanja, naj naprosi Vinarsko društvo v

Mariboru, Gregorčičeva ulica 6, za legitimacijo za polovično vožnjo in priloži 2 Din v znakmah.

□ **Uboga kmetica.** Neko kmetico iz mariborske okolice je drveči kolesar, ko je zavozil v njo, podrl na tla in ji pri tem strl 55 jajc, ki jih je nosila v kosari. Odšteti ji je moral štiri kovače odškodnine za potrta jajca.

□ **Posestne spremembe.** Ivana Accetto, so-proga gradb. ing. je kupila od mestne občine ob Koroških vratih parcelo za 20.940 Din. — Lekarnar Franc Minarik je kupil v Koroških vratih parcelo od šolskih sester za 53.845 Din. — Žitnik Ildila in Friderik Heinz sta kupila v Koroških vratih parcelo za 53.240 Din od šolskih sester. V Grajskih vratih pa je kupila Mariborska tekstilna tvornica d. z. o. z. od Marije Žitko, posestnice v Mariboru, parcelo za 18.000 dinarjev.

□ **Gostilničarska nadaljevalna šola** je večeraj zvečer ob navzočnosti šolskih in zadrugnih zastopnikov slovesno zaključila letošnje šolsko leto. Pri Orlu se je vršil nato praktični izpit, na katerem so vajenci pokazali izvežbanost v svojem poslu. Ob tej priliki so prejeli odličnijski lepa darila v znak priznanja za njihovo pridnost.

□ **Strogi pasji zapor** se ukine. Mestno načelstvo razglasa, da se z ozirom na dejstvo, ker ni novih slučajev stekline, ukine strogi pasji zapor. Popadljivci psi pa morajo še nadalje nositi nagobčnike. Po javnih nasadih se morajo psi voditi na vrvice in z nagobčnikom.

□ **Razrezal si je s steklom desno roko** v tovarni Kristal pri delu Karl Olaj, star 35 let, tako močno, da je bil primoran iskati pomoči v splošni bolnišnici.

□ **Konfrontacija Kovačeve z Mohorkom.** Večera popolne je bila konfrontirana z Mohorkom, ki je o njej pri preiskavi izpovedal, da ga je nagovarjala naj ubije neko pričo, katere je pričala proti njegovemu sinu v zadevi Kancelerja, in da naj ubije zeta Kojarja, katerega je pred kratkim obsodilo sodišče na pet let zapor, ker je nstrelil svojo ženo, hčerko Kovačeve. Pri zaslišanju je Kovačeva trdovratno tajila vse, kar je Mohorko izpovedal.

□ **Ali bo sodilo Mohorka vojaško sodišče?** Od začetka ni bila stvar čisto jasna, ali bo Mohorka sodilo mariborsko ali vojno sodišče. To pa radi tega, ker je kakor znano bil Mohorko vojni begunec in je bila zadeva pristojnosti sodišča, pred katerim naj bi se Mohorko zagovarjal, po mnenju juristov spornega značaja. Večera pa je prišel od poveljstva dravske divizijske oblasti akt, glasom katerega se prepriča Mohorko tukajšnjemu sodišču, ki bo sodilo Mohorka.

□ **Na žici** je obvisel 11letni Branko Ivnik. Žice, v kateri je bil slučajno tok, ni mogel »pustiti in je nesrečo pravočasno opazila neka ženska ter rešila fantka hujše neizgode.

□ **Z nožem** v desno lice je zabodel neznan možki v neki gostilni pri Sv. Jurju ob Ščavnici 52letnega zidarja Alojzija Ilesiča iz Dragonaš ter mu prizadejal tako močno poškodbo, da so ga morali prepeljati v mariborsko splošno bolnišnico. Poškodovani Ilesič je mnenja, da gre za staro maščevanje nad njim.

Kamnik

Planinski odbor v Kamniku je imel 28. aprila sejo, katere sta se udeležila g. Pokorn, komisar za agrarne operacije in inspektor inž. g. Pire iz Ljubljane. Sklenilo se je, da se namesto pastirskega tečaja, ki se je doslej redno vršil v Kamniku, priredi v letošnjem letu poučno potovanje v Bohinjske planine, kjer bodo udeleženci imeli priliko nazorno videti, kaj se more doseči tudi na manj dobrih pašnikih, kakor so pa v naših planinah. — Dalje se je razpravljalo, kako dvigniti planinarstvo v naših krajih in se je uvidelo, da je vzrok v tem, da so planjarji pri nas preveč sami zase. Nujno potrebno je, da si planjarji ustanove zadrugo, kajti s skupnimi močmi bi pač mnogo lažje dvignili planinarstvo, ki ima pri nas, posebno v Tuhijski dolini izredno ugodne pogoje.

Likvidacija Zdravstvenega zastopa v Kamniku je bila končana 31. marca. In sicer je imel Zdravstveni zastop dohodkov 68.154.99 Din, izdatkov 53.490.01 Din; ostane 14.664.98 Din se je došlo za asanacijo vasi: Vrhpolje, Nevljice, Olševke. Tozadnevne načrte bo izdelal Higieniski zavod v Ljubljani in želeli je, da se zadeva čimprej izvrši — še pred kopalno sezono.

Dobova

Sotla je pretekli teden zopet prestopila svojo strugo in poplavlila okolico. Posebno veliko vode se nabere v velikih jamah ob progi. Z vodo pride v te jame tudi nešteto mladih ribic, ki pa morajo končati svoje mlado življenje, ko zgine voda v zemljo. Ali ne da misliti, da bi se dali milijoni teh mladih ribic spraviti nazaj v strugo Sotle. Kje so ribogojci?

Kopaliska sezona v Cateških toplicah se prične 15. maja. Zopet bo vrvenja posebno pri jutranjem in večernem vaku. Vsak že ve, da je postaja Dobova najbližja Cateških Toplicam. Dobovski kočijaji pa bodo imeli zopet polne roke dela, saj vas za par dinarjev zapelje do broda na Savi, onkraj Save ste pa v Toplicah. Ni velikega komforta v teh toplicah ali, kar je najlepše, svobodno se tu kreta lahko gospoda, pa tudi siromašni sloji. V toplice ne hodijo toliko radi luksusa, ampak največ radi izredno zdravih kopelji. Upamo pa, da bo tudi kopaliska uprava šla gostom še bolj na roko kakor druga leta in da bo presenetila goste s kako novostjo. Kdor že ne pozna zdravih in čistejših toplic, naj le poskusi in bo presenečen o izredni zdravilni moči tukajšnjih gorkih vrelecev.

Iz raznih krajev

Vrhnika. V nedeljo, dne 3. maja bo gostovalo ljubljansko Kat. društvo rokodelskih pomočnikov v našem Rokodelskem domu. Uprizorilo bo igro »Stari in mladi«. Igra je ena najboljših del pesnika Antona Medveda, obenem tudi ena izmed najboljših ljudskih iger. Vabimo vse domačine kakor tudi bližnje sosed, da se v prav obilnem številu udeležijo lepe igrice. Pričetek je ob 8 zvečer. Predprodaja vstopnic bo v nedeljo dopoldne od pol 10 naprej v Rokodelskem domu.

Grosuplje. V kratkem času smo imeli dvoje gostovanj. Najprej je bil pevski odsek Vič-Glince z veseloigro a petjem »Rodoljub iz Amerike«. Zapeli so tudi par pravih pesmi. Moralni uspeh igre je bil zelo dober, kajti ljudje so bili z njo zelo zadovoljni. Pa tudi materialni je bil še dosti dober. — Preteklo nedeljo pa je gostovalo Udrženje vojnih invalidov iz Ljubljane s Petrovičev igro »Vozel«. Igrali so še dosti dobro; samo da je igra vsebinsko in v ostalem po mnenju ljudi zelo

malo vredna. Materialni uspeh je bil precej slab.

— V gradu »Boštanj« pri Grosupljem je bila nedavno odprta nova gostilna, a samo začasno: grad ima namreč veliko vina (iz domačih vinogradov) in tega hoče sedaj primerno prodati. Z gradu je tudi prav lep razgled, in tako je postal prav vabljiva točka za nedeljske izprehode. — Večera je prišel k nam kino »Rdečega križa«; koliko časa ostane, se ne ve. Najbrž mu v našem kraju ne bo ravno »neslo«. — Novo župnišče je dobilo te dni prav čedno lice, ker je zunaj ometano in urejeno.

Moravče. Ljudski oder iz Ljubljane uprizori v soboto 2. maja ob 8 zvečer v društvenem domu v Moravčah Maks Halbejevo dramo »Reka« in v nedeljo 3. maja ob 3 popoldne veseloigro »Utopljene«, ki je ena najboljših veseloiger zadnjih let. Ker je čisti dobiček obeh predstav namenjen za kritje spomenika našega rojaka pok. Franceta Urbanja (Brodovskega), vabimo vse, da se te prireditve udeležijo. Upamo, da bo poleg namena prireditve nudil ljudski oder s svojimi predstavami vsem obiskovalcem par ur pravega užitka in lepe zabave.

Brezje. V nedeljo se vrši na Brezjah pri Finžgarju izredni občni zbor zadruge izvoščkov in avtotakšijev. Razpravljalo se bo o spremembi pravil zaradi njih zastarelosti in nepraktičnosti. — »Slovenec«, nedeljska izdaja bo počenši z majem vsako nedeljo na razpolago na stojnici g. Boleta. Za 2 Din si bo lahko kupil vsakdo veliko zanimivega nedeljskega čitila z novicami in bogato ilustrirano nedeljsko prilogo. Posebno se odlikuje nedeljski »Slovenec« z dobro urejano zdravniško posvetovalnico in pravnimi nasveti, kar je zlasti za podeželsko ljudstvo koristno in praktično.

Rateče na Gorenjskem. Tujsko prometno društvo je izvedlo že nekaj priprav za poletno sezono, ki se obeta, da bo živahna. Popravljajo se poto, napravljajo se klopi in mize ob potih in na razglednih mestih, na križiščih in važnejših točkah pa napisne table in markacije, tako da se bo vsak tuje kraj informiral o potih in važnih točkah. Iz več krajev prihajajo že vprašanja po stanovanjih, znak, da je za naš obmejni kot zanimanje. Sobe in postelje so čiste, po zelo nizki ceni in jih je dosti na razpolago. Tudi z dobro in zadostno hrano bo preskrbljeno. Hrana stane dnevno 30 dinarjev, postelja pa 13 Din z občinsko takso. Da je naš kraj s slovi Planico nekaj lepša in privlačnega, ve tisti, ki si je že ogledal naš obmejni kot in naše krasne skale in veličane. Vse informacije in pojasnila daje Tujsko prometno društvo Rateče-Gorenjske, kar naj se blagovoli pri tozadevnih vprašanjih upoštevati.

Laško. Zensko društvo »Blago srce« v Laškem priredi v nedeljo, dne 3. maja 1931 ob 9 popoldne v kino-dvorani »Materinski dan«. Na sporedu so deklaracije, prizori, petje in recitacije. Istega dne se bodo prodajale tudi svetilke. Čisti dobiček je namenjen ubogim otrokom.

Vojnik pri Celju. Na splošno željo ponovi Katoliško prosvetno društvo v Vojniku v nedeljo 3. maja ob 3 popoldne v posojilniški dvorani »Graničarjev«, igro s petjem v sedmih slikah.

Novo mesto

Stavbena in kreditna zveza javnih nameštencev in upokojencev r. z. z. o. z. v Novem mestu ima svoj redni občni zbor 2. maja t. l. ob 18 v poslopju okrožnega sodišča, soba št. 30, z običajnim dnevnim redom.

Poročil se je 27. aprila na Brezjah g. Murn Adalbert, medičar in svečar v Novem mestu, z gđ. Rev. Marijo.

O spomladanskih običajih pri Slovanih

Ze antični Grki so začetkom pomladi praznovali svoje dionizije in po frigijskem vzorcu vozili po deželi »mater bogov« (metroje) posipa- joč ji pot s cvetjem. Podobno so stari Germani vozili po deželi začetkom pomladi »Nerthuse«, stari Slovani pa so praznovali prihod pomladi (Vesne) s slovesnim uničenjem simbolne podobe Morane, boginje zime in smrti.

Slovonom je iz njihove mitološke, »pan- dalmonistične« dobe ostal marsikateri simboličen paganski običaj celo še v moderne čase. Po po- kristjanjenju so se ti običaji začeli pozabljati, toda v nekakšni »preoblečenih« oblikah so pa še ostali, dasi so si navzeli poleg poganskih tudi krščanskih potez.

Zahodni Slovani praznujejo prihod pomladi ali na tiho nedeljo (tudi »sredpostno sredoz«, ali na Jurjevo (23. ali 24. aprila) ali na Jeremijevo (1. maja).

Na tiho nedeljo je pri nekaterih Slovanih običaj, da se zbero vsi prebivalci vasi, napravijo iz cunj podobo grde stare babe, jo privežejo na drog in hodijo z njo pojoč po vaseh in poljih. Končno vržejo babo med smehom in vrisčem v vodo, ali pa jo sežgo slovesno na gmadi. Pone- kod so nesli babo tudi na mejo bližnje vasi in jo vrgli na ono stran, potem pa bežali domov, da »bi jih baba ne vjela«, zakaj onemu, na čigar svetu leži, prinese nesrečo. Babo so imenovali Morano (Marena, Murena, Maja) ali pa smrt in tozadevni obred »odnašanje smrti« ali »po- janje«. Tudi pri Slovencih je veljal ta običaj. Še do danes se je obdržal sled Moraninega obreda, čeprav v potegavščini, ki velja otrokom. Na Go- renjskem (okolica Škofje Loke) trdijo odrasli ljudje otrokom, na »predpušno sredoz«, da »bodo danes opoldne baba žgalica na tem ali onem trav- niku. Zanašalec skuhajo danes opoldne žgance, za katerim pa otrokom ni toliko kakor za babo in žaganje in seveda vsi nore po okolici in iščejo babe in žagarjev. Ko se lačni in prevarani vrnejo domov, zvedo, da ni od žgancev nič več ostalo. Toliko se je od »žaganja babec«, Moraninega kulta do danes še ohranilo; pred dvesto leti so pa Mo- rano še sežigali, kakor poroča Linhart.

Drug običaj praznovanja prihoda pomladi zadeva človeka, ki se mora ta čas prenoviti in se otresti vsega slabega, da stopi pre- rojen in čist v novoletje. Rečimo južni Srbi praznujejo na god sv. Jeremije, okrog 1. maja v to svrhu. Še pred solnčnim vzhodom vstanejo žene in dekleta in prinese vode iz sedmerih stu- dencev, s katerimi se umijejo vsi ljudje in se opere perilo in hiša. Otroci pa zbero kotle, lonce in pokrovače in razbijajo po njih, da bi preplašili »zarovnice« pojoč:

Pobegaj, pobegajmo begaj poganiš!
Ete ti go Jeremijo!

Tako vidimo, da je ta običaj v zvezi tudi s spo- minom na prihod krščanstva in odhod poganstva. Po drugod med Jugoslavi so dandanes mečejo »Majoc« v vodo na Jeremijevo in pojo:

Jeremija u more,
Zmijurine za more!
Jeremija u polje,
Vse zmije u more!

Na Češkem sprašujejo »Moreno«, ko jo sežigajo, kam da je dala ključke spomladi in ona odgovarja, da jih je izročila cvetni nedelji, da bo »pomikala« cvetje in korenje iz zemlje. Tudi pri Slovencih je vera, da cvetna nedelja, ali nedelja prej, ali kateri svetnik, ki praznuje v tem času svoj god, »odklenec« spomladi vrata in ozdravi zemljo, da lahko ležiš na njej, ne da bi zato zbolel. Podobno običaje so od Slovanov vzeli tudi sosedni Nemci in Italijani.

Prihod pomladi se praznuje med vzhodnimi Slovani, tudi že med vzhodnimi Slovenci na dan sv. Jurija, dne 23. ali 24. aprila. Srbi na ta dan z vozli v verigah in leskovimi križci, katere polagajo v hiše in na polje, preganjajo čare in nesrečo, se vsi umivajo in kopljejo, češ da ni bo- ljeza za zdravje, kakor Jurjeva kopel. Ponekod na ta dan peko tudi jagne »Gjurgjeviloz«, vsek-

kor pa ostajajo ljudje po ves dan na prostem, se kitijo z zelenjem in veselo plešejo kolo.

Naši Belokranjci ovijejo za Jurjevo v zelenje majhnega dečka in ga vodijo po hišah, pojoč:

Hvaljen budi Bog!
Nastalo je novo leto, pomozí nam Bog!
Sve so kite oklenile, samo jedna ne,
Ona nije oklenila, kaj zelena nij!
Na toj kiti sva gospoda i gospod Bog.
Prišal je prišal, pisani vuzam (Velikanoč)
Ovo je došel zeleni Juraj
Iza loga zelenoga, iza morja krvavoga.
Donesal je donesal lakat dugu mladicu
Donesal pečenj dugu travicu
Po dalekom putu po debelom gruču.
Dajte mu dajte, kaj premorete!

Potem naštevajo: »zobi, hrži, hajde, žita, jaje, soli, luka, mesa, pogače, groš, dinara, škuduc itd. Končno se pesem neha:

Dalki so mi puti, opanci su votli
Nimam drita ni smole,
Sila mi je u Metliki, drita u Ljubljani —
Dakle to sabermem, elpele razderem!
O, kaj? Stara majko! Bude kaj?
Teško mi je stati pred vašimi vratí.

Tudi odrasli hodijo jurjevati in nosijo v tem pri- meru po hišah dolge preklje, na njih pa nabo- dene butare cvetličev vej ali zelenja. Ali je jurje- vanje res v zvezi z antičnim Dioniziovim pomlad- nim kultom, o tem še ni sporazuma, podobnosti so pa med obema velike. Vzhodni Slovenci, Sta- jerski pa Belokranjci imajo še mnogo običajev in

Kako je bilo na Koroškem

Iz pripovedovanja Ivana Burje, bivšega predsednika Narodnega sveta v Žilpoljah

Ljubljana, koncem aprila 1931.

Takšnje spomini so zmeraj zanimivi ve- likokrat poučni. Spomini na naše brago, Ljub- ljeno Koroško pa so nam: še posebej nekaj dragocenega, ker nas spominjajo naše narodne bolečine in naših zvestih Korošcev.

Na Bohinjski Beli živi posestnik Ivan Burja, ki je bil tik pred vojno kupil veliko posestvo v Žilpoljah ob Dravi na Koroškem ter bil potem po vojni imenovan od jugoslo- vanskih oblasti za gerenta imenovane občine, hkrati pa je bil tudi predsednik Narodnega od- bora v Žilpolju. V teh dveh lastnostih je mož doživel na Koroškem plebiscit, potem pa je moral Koroško zapustiti. To potovanje iz Ko- roške čez Ljubelj na Kranjsko v Boh Belo, z vso živino, okrog 30 glav, je že samo na sebi dovolj zanimivo, kakor je bilo sicer zanj tra- gično in naporno.

Zivljenje Ivana Burje nam obenem od- kriva same lepe lastnosti našega človeka: vzorno pridnost in varčnost, poštenost, čudo- vito podjetnost, toplo ljubezen do domovine, zlasti pa smisel za lepo in smoteno vzgojo svojih otrok, izmed katerih bo eden letos pel novo mašo.

Z doma v svet za zaslužkom.

Po dovršenih dveh razredih gimnazije v Ljubljani, je Ivan Burja prevzel doma na Boh. Beli hudo zadoščeno posestvo. Da se reši dolga, se je z ženo in s štirimi otroki preselil na Zgornje Stajersko, v Admont, posestvo na Boh. Beli pa je dal v najem. V Admontu je Burja postal akordant pri gozdnem podjetju, se krčevito zakopal v delo, v temne gozdove, kjer je sekal, žagal, oblikoval lesne hlode tako dolgo, sam in pozneje z najetimi delavci, da je naposled z zaslužkom plačal vse dolgove na domu v Boh. Beli. Prihranil pa si je v šestih letih trdega dela tudi precejšnjo vsoto ter si v maju 1914, ko so se jeli vse bolj širiti glasovi o preteči vojni, kupil veliko, lepo zaokroženo kmečko posestvo pri podružnici Sv. Urha v Žil- poljah, da si tako ohrani svoje priprano pre-

kjer ni več nobenega znamenja krščanskega življe- nja. Kdo more prenoviti obličje nesrečnih nase- bin? Le Dobri pastir. Francija vstaja iz katakomb. V pariški in drugih francoskih mest zapušena predmestja je stopil Dobri pastir in Bog se je zga- nil. Tam kmalu skoro ne bo več najti kraja, kjer se ne bi že naselila ali vsaj oglasila krščanska Karitas. In hoc signo vinces.

Kje ste pionirji naših trgov, industrijskih kra- jev, mest in predmestij? Boljševizem je Goljat bo- žje ljudstva naše dobe. David, ki nam more in mora premagati Goljata, je: Dobri pastir. Lutetia Parisiorum docet.

Zaveden voditelj boljševizma je dejal svojemu župniku v pariškem predmestju: »Recite, kar hočete! Ako se nismo napravili velikega večernega pohoda, se to ni zgodilo zavoljo strahu pred policijo ali pred vojaštvom. Marveč zavoljo Vas... Vi ste jeli več- ter z naših jader. Veste, moč naše stranke je v dru- žini, v tesno združeni Rdeči družini. To je naša stroj- na žaga. Da stroj dobro teče, ne sme žagi manjkati nobenih zob. Zobje, to so družine... Odkar ste Vi k nam prišli, Rdeča družina nima več vseh zob. Tu je deček prvoobhajenec, tam je deklica Marijin otrok. Drugod ste pridobili ženo, nekje ste vjeli celo moža. Stroj škripa, ne gre več. In najhujeje za nas je to, da ne moremo biti hudi na Vas. Niste pri- šli k nam: ne zavoljo denarja, ne zavoljo politike. Pregledali smo Vas. Vi imate Ideal. Ni sicer naš Ideal, vendarle je ideal. In najnevarnejše na njem je to, da se nas ne boji: Vi nas ljubite!« To je slavo- spev, ki ga poje Dobremu pastirju boljševik, ki je spregledal.

Ali ta apostolat nove dobe ne bo našel več upo- števanja in posnemanja v naših, če ne že odtujenih, pa vedno bolj odtujajočih se krajih? Pariz nam ka- že novo pot, kako naj se zbliža delavsko ljudstvo s Cerkvijo in trgi, mestih, predmestjih in drugod. Bog se mora zganiti v delavskih množicah. Pod pe- lom še ti krščanska zavest. Čuvaj ognja, zaneti- tel plamen! Caritas Christi urget.

vraž v zvezi z jurjevanjem ohranjenih. Ostali Slo- venci menjajo na Jurjevo posle, češ

»Svet Juri pokaže skoz duri,
Svet Marka prav, le hitro se mi spravi!«

Na Stajerskem na Jurjevo pokajo z biči, tolčejo po piskrih in trobijo v rogove, da bi odgnali ča- rovnice in nesrečo. Tudi v Žilji je takšen običaj. Mladina med trobentanjem poje po vasi:

Sveti Juri potka na duri
Eno hlačo hlačnico
Ima zeleno, eno rumeno.

Po Dolenjskem hodijo na predvečer sv. Jurija pevec po hišah pet v slavo sv. Juriju in dobe zato vina in jafe. Tudi Gorenjci smatrajo Jurija za zelenega in morajo na Jurjevo videti zelenje tudi v cerkvi na oltarju, češ »sveti Juri mora biti zelen, in če mežnarju bukva za pečo ozeleni!« Tudi trdijo Gorenjci, če se ob sv. Juriju vrana skrije v žito, bo dobra letina!«

Toliko o spomladanskih običajih. Veliko- nočni pa spomladanski običaji imajo med seboj, kakor smo rekli, mnogo skupnih točk. Že gornja belokranjska jurjevska pesem je pokazala jurje- vanje v zvezi z veliko nočjo, vuzmom, v veliko- nočnih običajih pa je še danes ohranjenih vse polno analogij poganskim obredom praznovanja spomladi. Naj čitatelj sam primerja pojave na obeh straneh: umivanje, očiščevanje, prenavljanje, uničevanje in prepovedanje čara, greha in ne- sreče ter bolezní in veselje nad novoletjem in vstajenjem narave in Boga.

S. V.

menda nekoliko ur, ker smo na vsaki postaji čakali neskočno dolgo, da se je nemška drhal lahko znesla nad nami. Vsak se nas je lahko privoščil, kolikor se nas je hotel, vpili so nad nami, pljuvali skozi okna v vozove, zmerjali »as z izdajalci, ter sploh poenajli pravcate divjaške in nečloveške stvari.

»Sprejem« in sprevod v Celovcu.

V Celovcu so seveda naš prihod naprej sporočili. Na kolodvoru nas je zato pričakovala množica Nemcev in nemčurjev, kakšnih 500 do 600 ljudi. Priredili so nam sijajen, čisto »dosto- jent« sprejem. Doživeli smo nova ponižanja in zaničevanja. Množica je vdrila na peron, rjula kot divja, nas pa so postavili pred vagon v vrsto ter nas začeli preštovati. Šteli so nas, šteli, neprestano šteli, ko da nas je na stotine in ne samo 13. Dvoje je mogoče: ali res niso znali šteti, bodisi od veselja in navdušenja, da so nas dobili in da lahko nad nami uganjajo burke in neumnosti ter tako zadoste svojim prekipajočim čuvstvom, ali pa so nas šteli tam ob vagonih zgolj zato, da so nas dlje za- drževali tamkaj pred očmi stotin nahujskanih nemčurjev, ki so seveda to dejstvo znali teme- ljito izkoristiti.

Končno so nas prešteli in zapustili smo kolodvor. Gnali so nas v mesto, množica pa je drla za nami. Nihče ni zaostal, vsi so se podili za nami, vedno več jih je bilo, kmalu je nastal sprevod in vse mesto je rjulo od navdušenja. Nas pa so gonili iz ulice v ulico, skozi vse mesto, do polnoči tako.

Zopet nazaj na Kranjsko...

Potem so nas zaprli v vojašnico, ob dveh ponoči pa smo morali k zasliševanju na de- želno vlado. Zjutraj na vse zgodaj so nas nalo- žili spet na vlak in čez dobri dve uri smo se znašli — spet na Jesenice. Tako se je končala naša »vrnitev« na Koroško.

...pa spet na Koroško.

No, če zpet tednov se je stvar zasukala drugače. Na Koroškem so se razmere uredile in ublažile, napetost je ponehala. Za menojo na Boh. Belo je prišla še žena, ki pa je morala potovati čez Celovec in Beljak v Trbiž, ki so ga brž po prevratu zasedli Italijani, odtod pa čez Kranjsko goro in Jesenice na Boh. Belo. Ženo sva se potem vrnila na Koroško peš čez Ljubelj in Borovlje. Do vrha Ljubelja je še šlo, ker je bila pot vsaj za silo shojena, na ko- roško stran pa sva gazila sneg do pasu in še višje. Več kot deset ur sva hodila iz Tržiča do Borovlj in do doma.

Čakali smo vsak dan...

Ko so se na Koroškem pričeli razvijati resnejši boj in praske, sem vsak dan hodil gle- dat na podstrešje, odkoder se je čez lino lepo videlo na ono stran Drave, kjer so taborili jugoslovanski prostovolci. Zasedoval sem boje, vsak strel, vsako kroglo. Čakal sem in premišljeval, kdaj bodo že naši prišli čez Dravo.

V Žilpoljah je taborila nemška vojska, v moji hiši se je nastanila cela kompanija. Bili so to sami mladiči, neresni ljudje, od vseh ve- trov zbrani. Nihče se jih ni bal, ker niso bili nevarni. Vso stvar so jemali bolj tako. Zani- mavno je bilo, da so skozi od Celovca do Žil- polja stali ob cesti lepi topovi, naravnani proti slovenski fronti, — toda to je bilo nerabno, po- lomljeno orožje, postavljeno tamkaj le za stra- šilo. Dobra kompanija slovenskih vojakov bi bila tedaj brez težave in brez odpora zasedla Celovec in vso Koroško.

Najprej sem sodil, da me imajo nemški vo- jaki za Nemca, ker smo med seboj in v dru- žini govorili nemško. Pozneje sem šele spoznal, da prav dobro vedo, kdo in kaj sem. Menda so prav zato izbrali mojo hišo in moj dvor za bi- vanje, ker sem bil Slovenec. Vedeli so namreč prav tako dobro ko jaz, da na mojo hišo ne bo padla nobena slovenska krogla.

Čez par dni potem so nemški vojniki odšli proti Beljaku. Vzela jih je noč, umik se je iz- vršil brez boja. Naš hlapec jim je moral vpreči voz ter jih s konjem potegniti do Ribnice.

Končno le slovenska vojska.

Drugi dan sta se naši hiši približala dva slovenska vojaka. Tiha, nekam boječe sta pri- šla po vrtu, vsa raztrgana sta bila. Ozirala sta se okrog, če ni morda sovražnik še kje skrit. Pomignil sem jima in ju poklical, naj le pri- deta. Kmalu so prišli še drugi ter popolnoma zasedli Žilpolje z vso okolico.

Pozneje so se začele priprave za plebi- scit, toda o tem ne bom govoril. Saj veste, kako je končalo.

Zgubljeno je, pojdite...!

Že drugi dan po plebiscitu so vdrli Nemci po vsej Koroški, kakor povodenj so se razlili po vseh krajih in vaseh. Iz Celovca se je vrstil voz za vozom, avtomobil za avtomobilom, po vseh vaseh je zavrzalo, so se razlegali kliči, pravcato divje vpitje: »Horuk, über Loibl!«

Pa smo šli. Kakor Izraelci nekoč smo se zdaj tudi mi selili v obljubljeno deželo. Po- hištvo in drugo robo smo naložili na vagon, živino pa smo odgnali kar peš čez Ljubelj. Bila je to prava čreda 10 krav, 5 junec, 4 telet, 12 prašičev, 14 ovac, 3 konj — ta karavana moje živine je odšla iz Žilpolj v spremstvu dekla, hlapca, dveh pastirjev in še dveh fantov peš čez Borovlje in Ljubelj doli v Tržič in semkaj v Boh. Belo, kjer smo sedaj spet vsi skupaj z družino. Vrh Ljubelja so nas ustavili in nam hoteli živino vzeti. Šele potem, ko se je vrnil pastir v Borovlje in je od tam prišlo 6 oro- žnikov, so mogli hlapci z živino dalje na pot. Jaz sam z ženo in otroci sem se pripeljal skup- no s pohištvom skozi predor na Jesenice v petih vagonih. Na Jesenicah smo čakali toliko časa, da so nam več kot četrtno vsega pokradli, ker je bilo tedaj pomanjkanje živil vsesplošno.

F., Strah.

Pridobivaite novih naročnikov!

Izza kulis tajnih družb

Ameriška družba Ku-Klux-Klan

Evgen Lennhof je izdal obširno knjigo o političnih tajnih družbah. Ker je sam tudi član nekaterih tajnih družb, zato so njegova izvajanja za nepoučenega bralca brez dvoma nadvse zanimiva. Koliko je resnice in koliko fantazije v njegovih popisovanih različnih tajnih družbah, tega noben nepoučen ne more presoditi. Res pa je, da imajo tajne družbe na romantičnega človeka vedno velik vpliv. Znaki tajnih družb: bodala, sekire, čepice, mrtvaške glave, magični trikotji, skrivnostne zvezde in napisi, zraven pa slovesne prisegelne in strahotne grožnje ter pri nekaterih celo naravnost nemogoče uniforme, vse to daje tem tajnim družbam nekaj čar pravljice.

Lennhof popisuje v prvi svoji knjigi tudi ameriško tajno družbo Ku-Klux-Klan. Tudi ta ameriška družba ima svojo skrivnostno uniformo, svoje prisegelne ceremonije in znake. Vendar za resnega človeka to ni toliko zanimivo, kolikor je zanimiva resnoba in krvoločni fanatizem, s katerim dokazujejo člani te družbe, s kakimi sredstvi hočejo svojim znakom priboriti zmago. Lennhof nas pri svojem potovanju skozi podzemeljski svet tajnih družb vodi v najrazličnejše tajne zveze karbonarjev in nekdanjih iluminatov ter konča v tej knjigi, kakor rečeno, z ameriškim Ku-Klux-Klanom. Illuminati, karbonarji, dekabristi, ti pripadajo prošlosti. Boksarji so kitajska tvorba, vsled česar so krajevno zelo daleč od nas. Bljže so nam Ku-Klux-Klanovci v severnih državah ameriških, ki so se po vojni oživil, potem ko so 50 let mirovali. Pisatelj se najprej peča z imenom Ku-Klux-Klan ter pravi, da bi to ime utegnilo biti sestavljeno iz kelt-skih in grških besedi ter bi pomenilo rod luči. Vendar bo ta razlaga najbrž šepava in tudi drugače ni zanimiva.

Zanimivo je pa, da je Ku-Klux-Klan nastal okrog leta 1860 za časa ameriške državljanske vojne, ko so se severne države borile za odpravo suženjstva v južnih ameriških državah. Pri tej priliki, ko so zmagale severne države, se je zamorsko plemo v Ameriki osvobodilo suženjstva in bi imelo stopiti v vrste svobodnih državljanov ameriških. To pa je v južnih državah vzbudilo veliko nejevoljo: večerajšnji sužnji naj bodo danes in jutri enakopravni volivci! Zato se je v južnih državah vzbudila vsa zlosta antipatija belega plemena proti črnemu. Zaradi tega so Američani južnih držav sklenili s silo preprečiti osamosvojitve zamorcev. Posluževali so se v svojem fanatičnem sovraštvu vseh sredstev brez vsakega pomisleka. V ta namen osnovana tajna organizacija Ku-Klux-Klan je ponoči, našemljena v svoje skrivnostne uniforme, vdiral v zamorske hiše, pretepala zamorce in jih morila na najbrutalnejši način. Ta teror proti zamorcem je zavzel tako strašen obseg, da je leta 1871 senat Združenih držav severne Amerike moral skleniti izjemne zakone proti temu početju. To je pomagalo. Na drugi strani pa je nastopanje te tajne družbe za dobo dveh generacij tako preplašilo uboge zamorce, da se niso nikjer več hoteli udejstvovati.

Zdelo se je, da je Ku-Klux-Klan s tem dovršil svojo nalogo in da je zaspal. Toda med svetovno vojno so se naenkrat zopet pojavile skrivnostne črke K-K-K, za katerimi se je skrivala na novo vstala ideja Ku-Klux-Klana. Zopet je bila naperjena v prvi vrsti zoper zamorce. Za povod so Ku-Klux-Klanovcem služila nasilja, ki so jih s francoskega bojišča vrnila se ameriški vojaki zamorskega plemena zagrešili nad Evropejci in belimi Američankami. To novo gibanje je zagrabil William Joseph Simmons, ki mu je uspešno pomagal Eduard Young Clarke. Simmons je kot idejnosilec in pravi nosilec organizacije zgrabil za verski čut ameriških puritancev in oznanil, da mu je sam Bog razodel, naj se loti te naloge in belo plemo štiti pred nemoralnimi zamorci. Kupčija in vera je bila na čisto ameriški način združena, in v službo teh dveh postavljena ogromna reklama. Kdor je hotel

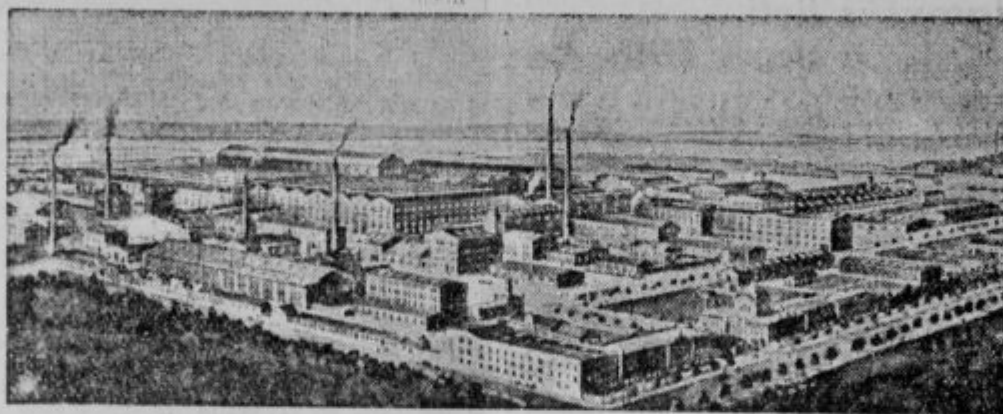
biti deležen časti, biti sprejet v to tajno družbo, je moral plačati najprej pet, potem pa deset dolarjev. Uniformo (bel plašč z rdečim križem in veliko kapuco, ki je zakrivala obraz po zgledu srednjeveških spokornikov) je dobil za 6.50 dolarjev. Za izdelovanje uniform so ustanovili posebno družbo, ki je delala s tem velike dobičke in pomagala plačevati ogromno propagando. Stroški za propagando so v nekaj letih narasli na 25 do 35 milijonov dolarjev. Tečji del tega denarja je seveda ostal v rokah propagatorjev samih. Kljub dobrodošli trgovini s uniformami bi ti ogromni izdatki ne bili mogoči, ko bi ameriški puritanci kar trumoma ne drli v tajno organizacijo Ku-Klux-Klan. Ker pa so se ljudje sčasoma naveličali vedno ene in iste gonje proti zamorcem, so Ku-Klux-Klanovci svoj program sovraštva in nasilja raztegnili tudi na Jude ter tudi na katoličane. Jude se namreč v Ameriki strahovito množe. V New Yorku je število židov že prekoračilo en milijon. Zato je v teh krajih, kjer je veliko Judov, protijidovska propaganda imela ogromen uspeh.

Bolj čudno se zdi, zakaj se je ta tajna družba obrnila tudi proti katoličanom. Verjetno je, da se je to zgodilo na ljubo protestant-

skim puritancem, katerim je sovraštvo proti katoliški cerkvi že v krvi. Sploh pa je Ku-Klux-Klan več ali manj izraz anglosaskega ameriškega nacionalizma, čigar geslo je: Amerika Amerikancem, in ki hoče Ameriko očistiti vseh tujcev in priseljencev, ki kvarijo čisti anglosaski značaj dežele, kateri so pred sto leti dali svoj pečat anglosaske pionirji. Isti značaj ima tudi že več kot 30 let trajajoče gibanje, naperjeno proti naseljevanju Japoncev in Kitajcev.

Plašč našemljenosti in neužitne visoke fraze Ku-Klux-Klanovcev, vse to bi nam bilo lahko v zasmeh, ko bi ne povzročalo obenem toliko brezvestnih nasilij, fanatičnega sovraštva in divje maščevalnosti, izsiljevanj, bičanj, mučenj, sramotnih žigov na čelo in lica, ropov otrok in nešteto pokvečenih udov na žrtvah tega sovraštva.

Tako nekako osvetljuje Lennhof v svoji knjigi to pristno ameriško tajno družbo. Poudariti pa je treba, da Lennhof z mnogo večjo prijaznostjo obdeluje nekatere druge tajne družbe, kakor illuminati, dekabriste in karbonare. Očividno zato, ker ti slednji stoje bližje prostodržarstvu, katerega član je menda tudi Lennhof.

Tvornica saharina v Magdeburgu eksplodirala. Tvornica saharina, List & Co, ki jo vidimo na sliki, je postala žrtev težke eksplozije. Doslej so izkopali 8 mrtvih in 9 težko ranjenih.

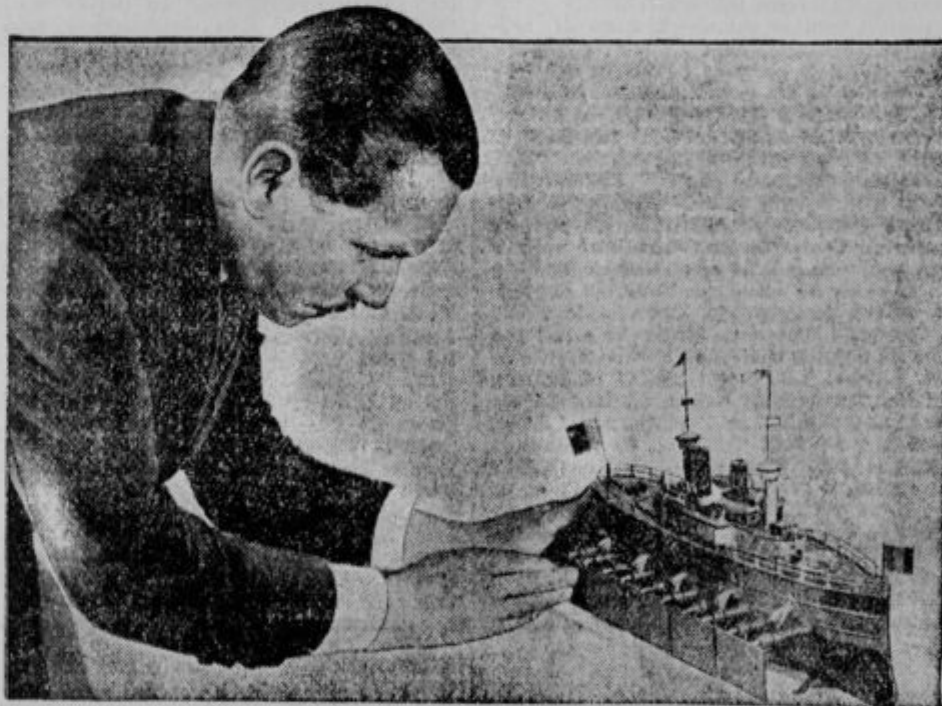
Od lesenega do jeklenega svedra

Med najstarejša orodja, ki jih je rabil človek, spada sveder. Že v orožju iz kamene dobe najdemo lepo izvrtane luknje. Lahko si je misliti, da vrtati kamen v dobi, ko še niso bile znane kovine, ni bila majhna umetnost. Že tedaj so poznali oba načina vrtanja: polno in votlo vrtanje. Polno vrtanje so izvrševali z lesenim klinom, ki so ga utrdili z zmletim kresalnikom. Kresalnikov prah se je pri vrtanju zajedal v les, ki je tako postal trd kakor kresalni kamen. Vsak kamen, ki ni bil trši kakor kresalnik, se je dal s tem orodjem vrtati. Za votlo vrtanje so se posluževali kosti in kresalnikovega prahu. S pomočjo rekonstrukcije teh del so dognali, da je rabil človek kamene dobe za prevrtanje 4 cm debelega kamna — te debeline so predzgodovinska orodja — pri polnem vrtanju 100 ur, pri votlem pa samo 60 ur. Iz tega je razvidno, da je skušal človek že v kameni dobi z izboljšanjem orodja hraniti čas in trud.

V teku tisočletij se je iz svedra kamene dobe polagoma razvilo šilo, potem žilčasti pa središnji sveder, dokler niso v minulemu stoletju iznašli spiralnega svedra in ga nato neprestano izpopolnjevali. Najprej so izdelovali svedre samo iz železa in potem iz orodnega jekla, kmalu pa se je uveljavil brzojekleni sveder. Znanost je iskala dalje in lani so pri Kruppu v Essenu začeli proizvajati kovino, ki po svojih lastnostih prekaša vse snovi, ki so jih doslej uporabljali za svedre. Nova trda kovina se imenuje widia.

Svojo največjo delozmožnost je dosegel sveder — kakor tudi vsa ostala orodja —

še s pomočjo stroja. Danes so vrtni stroji kos tudi najtršemu jeklu. Strojni sveder s konico iz widia vrta manganovo trdo jeklo, ki vsebuje 12% mangana, z brzino 25 m/min in 0.05 mm poglobitve brez hlajenja. Ogromno silo in trdoto takega svedra si moremo predstavliti po tem, da se pod vplivom rotacije spoljna stran mangan-jeklenega bloka razbeli do žarenja in padajo iveri žareče iz luknje. Dva centimetra debele plošče iz manganskega trdega jekla prevrtajo v 60—70 sekundah.

Iznajdba v obrambo proti torpedom. Belgijski topničarski častnik major van Rollegem je prijavil iznajdbo, ki bo mogoče pomenila popoln preobrat moderne pomorske vojne. Iznajdba bo po izjavi iznajditelja nudila vsaki vojni ladji uspešno obrambo proti torpednim napadom.

Od kolporterja do milijonarja

Te dni je umrl v Londonu milijonar Jožef Leblang. Z njim je zginil iz gledališkega življenja New Yorka mož, katerega kariera je celo v ameriških razmerah nekaj nenavadnega. Svoje precejšnje premoženje dveh milijonov dolarjev si je pridobil z nakupovanjem in prodajo gledaliških vstopnic. Proste vstopnice, ki so jih gledališča ameriške prestolnice podarila raznim trgovskim hišam, je kupoval po nizkih cenah in jih nato s precejšnjim dobičkom prodajal dalje.

Kot majhen deček je prišel s svojimi starši iz avstrijske Gradiške v Ameriko. Njegov oče je bil tovarniški delavec. Deček je pričel svojo kariero podobno kot Edison in drugi slavni možje s tem, da je postal kolporter risb in slik. Ko si je prihranil nekaj denarja, je odprl trafiko. Zelo rad je hodil v gledališče. Ker mu pa njegova trafika ni toliko nesla, je pričel premišljovati, kako bi prišel do prostih vstopnic. Spomnil se je, da ima ameriška gledališča navado, da dajejo trgovskim hišam, prodajalnam, restavracijam, kavarnam in bufetom proste vstopnice zato, da bi nalepili v svojih lokalih na vidnem mestu gledališki program. Mnoge tvrdke dobijo tako dnevno 25 do 30 vstopnic, neka newyorská firma pa jih je

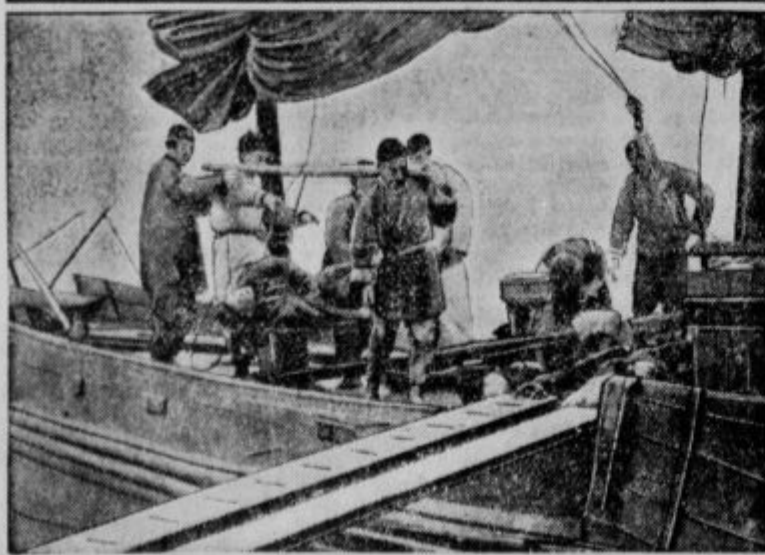
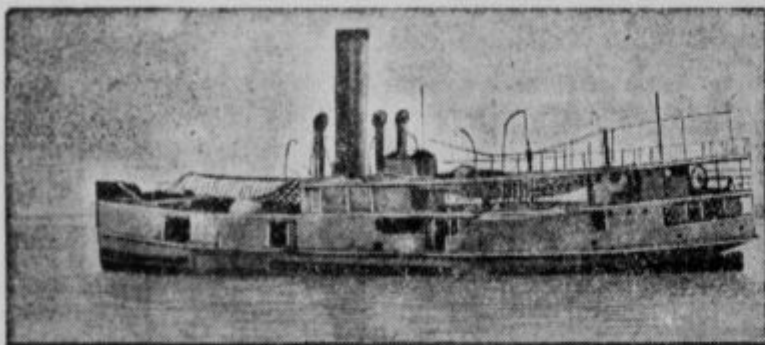
Toivo Reingoldt, finski mojster v plavanju, je v Helsinkisu postavil nov svetovni rekord v prsnem plavanju na 500 m. Preplaval je to progo v 7 min. 35,8 sekundah.

dobivala celo 100. Leblangov kupčijski duh je zavohal dober dobiček in tako je pričel obiskovati dotične tvrdke, ki jim je ponudil za vstopnice četrtinsko ceno. Tako je nakupil dnevno do tisoč vstopnic, ki jih je potem prodajal v svoji trafiki dalje. Zaslužil je tako dobro, da je postal njegov lokal premajhen in je moral najeti celo pet uslužbencev ter večji lokal. Stopil je tudi v zvezo z gledališči in tudi od njih dobival vstopnice ceneje za prodajo. Znano je, da newyorská gledališča igrajo samo take komade, ki so jih že prej preskusili na podeželskih odrih. Leblang je razposlal svoje agente k takim predstavam in če je kazalo, da bo predstava v New Yorku uspešna, je že teden dni vnaprej pokupil skoraj vse vstopnice za četrtinsko ceno od gledališč. Gledališča so mu jih tudi rada prodajala, ker so smatrala, da bodo s tem zvalila ves riziko, če bi predstava ne uspela, na Leblangove rame. Njegova tvrdka je kar vidno rastla in končno je zaposlovala že 52 uslužbencev.

Njegova ljubezen do gledališča tudi sedaj ni popustila in še vedno so ljudje videvali njegovo elegantno postavbo pri vseh premierah. Izkazal se je tudi kot mecen mladim avtorjem, za katerih predstave je često najel vse gledališče in izdal veliko tisoč dolarjev za reklamo za njihov komad. Del svojega premoženja je zapustil v dobrodelnih namene.

Zdravnik je bil nujno pozvan k mladi zakonski dvojici, kateri se je pred kratkim rodil prvorojenec. Ko je zdravnik prispel, je mladi oče stal na pragu z žepno uro v roki.

»Kaj pa je tako nujnega?« vpraša zdravnik. »O nič sedaj, gospod zdravnik. Moja žena je le hotela vedeti, v kolikem času bi lahko prišli, če bi otrok nenadoma zbolel. Rabili ste ravno sedem minut. Lahko noč!«

Strašna nesreča na morju pri Šanghaju. Kitajski parnik »Tah Kee«, ki je z 200 potniki na krovu plul iz Šanghaja proti Yanghovu, je eksplozija popolnoma uničila. Neki nepreviden potnik je s cigareto zažgal zaboj z žveplom, ki se je nahajal na parniku. Eksplozija je bila tako strašna, da je parnik za trenotek izgledal kakor en sam ogromen plamen. Vsi potniki so bili mrtvi.

Belgijski profesor Moulin, znan nasprotnik fašizma, ki so ga Italijani aretirali in ga bodo postavili pred sodišče.

Prešernova 54
Manufaktura
Za mal denar prvovrstno blago!

Josip Ivančič
Ljubljana

Dunajska c. 7
Konfekcija
Prepričajte se, ogled je neobvezen!

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10.349.

Službe iscejo

Kuharica
stara 40 let, pridna in poštena, vajena vsakega hišnega dela in kuhe, išče mesta k kakemu gospodu, manjši družini ali v župnišče. Ponudbe pod »Kuharica« 4847 na upravo.

Službodobne

Knjižgovodjo
saldakontista s perfektnim znanjem nemščine - iščemo. - Le prvovrstne moči naj se javijo z navedbo referenc pod zn. »Mlad saldakontist« 4700 na upravo.

Služba obč. tajnika
se takoj odda. Zglasiti se le osebnost pri županstvu Sv. Stefan (p. Šmarje pri Jelšah).

Učenca
poštenega, zdravega, dolga računarja, sprejme v trgovino mešane stroke Ludovik Šešerko, Planina nad Sevnico.

Služba cerkvenika
organizista se oddaja pri župnijski Trstenik. Plača po konkurenciji določena bira, natančneje po dogovoru. Prosimo naj se čimprej naslovi na župni urad Trstenik, p. Golnik.

Gradb. tehnik-ca
in zanesljiv polir se takoj sprejmeta. - Ponudbe na podružnico »Slov.« Maribor, Aleksandrova c.

Zasluzek

Zasluzek je
neomejen s prevzetjem našega zastopstva in prodajo naših nainovestih patentov in drugih v vsaki zasebni hiši oziroma vsakdanjem življenju potrebnih predmetov. Solidne, brezkonkurenčne cene. Agenti, agentinje in upokojenci naj pošljejo ponudbo na Publicitas d. d., Zagreb, Ilica 9 pod šifro »Stalna zarada«.

Zastopstvo

za Maribor in Celje oddamo agilenmu, pri trgovcih speceristih dobro uveljavljeno gospodu. Dopise z referencami in dejalnimi podatki na upravo pod »Tovarniško zastopstvo« št. 4761.

Pouk

Akademik
vešč inštruktor, nudi pomoč pri vseh predmetih. Cenj. ponudbe na upravo pod »Inštruktor«.

Čamernikova šoferska šola

Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto). Prva oblast. koncesionirana Prosimo št. 16 zastopni Pisite ponj!

Šoferska šola
oblastveno koncesionirana, I. Gaberšček, bivši komisar za šoferske izpite Ljubljana, Dunajska cesta 31, ne daleč od kolodvorov. Vhod tudi z Bleiweisove ceste. Prihodnji redni tečaj prične 1. maja.

Objave

Izjava
Podpisani obžalujem vse žaljivke, izrečene v nedeljo 12. aprila 1931 v Paplerjevi gostilni na pram Angeli in Ani Kozjek ter izjavljam, da nimam nobenega povoda dvomiti o njuni poštenosti. Zahvaljujem se jima, da sta odstopili od tožbe. - Ivan Kozjek, posestnik, Zg. Besnica 43.

Vnajem

Poslovni prostori
veliki, svetli, v sredini mesta, se takoj ali pozneje oddajo. - Pismene ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Suhi«.

Lokal za pisarno

in pet skladišč se na prometnem kraju odda takoj v najem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4837.

Stanovanja

Stanovanje
treh sob in pritliklin, ev. za pisarno, se odda na Miklošičevi cesti takoj ali s 1. avgustom 1931. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 4766.

Solčno sobo
prazno, oddam eni osebi. Bežigrad št. 15, vila Rozinka.

Solčno sobo
mehovano, z električno razsvetljavo, oddam takoj mirnemu gospodu ali gosposodi. Vprašati: Trnovo, Kolezijska ulica 18.

Mehovana soba
se odda gospodu ali gosposodi. Sv. Petra 14-L.

Lepa soba
opremljena, se odda. Maribor, Frankopanova ulica št. 31-II.

Inserati v »Slovencu«
imajo največji uspeh

Posrestva

Proda se posestvo
z vodno močjo in nekaj vrta, elektrika (žirovniška) poleg hiše v Podbrezjah, Gorenjsko. Dopise na Ivan Zupan, usnjarna, Kranj.

Kupino

Gostilniške stole
200 komadov, takoj dobavljene, kupim. - Pust, Strelška ulica 33.

Srečke, delnice, obligacije
kupi Uprava »Merkur«, Ljubljana - Selenburgova ulica 6. II. nadstr.

Pisalni stroj
že rabljen, a dobro ohranjen, se kupi. - Ponudbe na upravo podr. »Slov.« Maribor, Aleksandrova c.

Glasba

Philipsov jubilejni pianino
s 5 letno garancijo je najcenejši kvaliteten izdelek Minka Modic. Ljubljana, Coizova cesta 9.

Prodamo

Kopo slame
4-5 vozov, oves, pšenico in 5 plošč po 1x2 m iz umetnega kamna proda Kifer, Ob bregu stev. 16, Maribor.

Brivnica
naproday. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4839.

Zastoj radio
detektor in antensko žico dobi, kdor odkupi dvoje slušalk. - Perc Gabriella, Grad, Ljubljana.

Pisalni stroj
»Continental« na prodaj. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 4845.

Valvasor
(nevezan) na prodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4845.

Motorno kolo
Indian Scout s priklopico, kompletno, proda A. Križan, Sv. Lenart, Sl. gor.

Pubasto perje
čisto čobano po 48 Din kg. druga vrsta po 38 Din kg. čisto belo gosje po 130 Din kg. in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštne povzetu L. BROZOVIC - Zagreb, Ilica 82 Kemična čistilnica perja.

Poltovorni avto
tipa »Ford«, popolnoma v dobrem stanju, se proda. Naslov: Mihael Kavčič, Zg. Šiška, meh. delavnica.

Avto-limuzino
znamke Adler, malo rabljeno, po ugodni ceni prodam. - Naslov v upravi pod št. 4862.

Mobilije
sobna in kuhinjska oprema naproday. Naslov pove uprava pod št. 4866.

Pisalni stroj
manjši, popolnoma nov, se po ugodni ceni prodam. Na ogled pri tv. Matej Orehek, Ljubljana, Kolo-dvorska ulica 26.

Obrt

Pozor, dame!
Trajno ondulacijo izvršuje najceneje Salon Hešik - Ljubljana, Kolodvorska 35

Otvoritveno naznanilo!
V nedeljo 3. maja bom otvoril gostilno. Gostom bom postregel vsak čas z gorkimi in mrzlimi jedili, z alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami. Prav tako bodo vedno na razpolago tujske sobe za prenočišča. - Se vljudo priporočam. Kirm Anton, gostilničar in hotelir, Dol. Prekopa pri St. Jerneju.

Tvrška A. VOLK
Ljubljana, Resliava cesta 24. audi avtorizirane vse vrste plešne opreme in druge mlerske izdelke
Zahtevajte cenik!

NAJBOLJ RAZŠIRJENI DNEVNIK

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesom CLAVEN je mast

Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz trgovine in glavnega skladišča

M. HRNJAK
Iekarnar - SISAK
Varujte se potvorb

Ljubitelji Šmarne gore, pozor!

Ako se hočete nepristiljeno zabavati, pridite prvo majniško nedeljo — 3. maja — na sedlo Šmarne gore k GORJANCU k otvoritvi planinske kočice. Nudila se Vam bo vsakovrstna zabava. Ne zamudite te prilike! — V slučaju slabega vremena nedeljo pozneje, dne 10. maja 1931.

SIEVERT ORIGINAL

Bencinske svetilke za varenje in varilni bet

— 50-letna izkušnja —

Mnogo milijonov v rabi preko celega sveta in povsod priznani in zahtevani kot najboljši.

Dobiva se v vseh dobro založenih trgovinah z železnino.

AKTIE-BOLAGET MAX SIEVERT
STOCKHOLM (Schweden)

Izmed sodobnih književnih izdaj so

dr. Ivan Pregljev izbrani spisi

priznana tako po vsebini kakor po opremi na prvem mestu. Vsak zvezek stane broširan Din 45 — elegantno vezan Din 60 —.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Earl Derr Biggers:

Kitajčeva papiga

»Sam ne vem, mladi gospod! Nekaj časa sem postopal po Južni Ameriki, potem pa šel v meksikansko vojsko. Morda sem vendarle kaj iskal v Avstraliji — vsekakor sem prišel tja. Prav tako sem prišel semkaj. Tam je bilo končano, pa sem prišel sem.«

»Bog ve, da ste videli lep kos sveta!«
»Bo že tako, spoštovani gospod! Zdravnik tam v Redlandu mi je zadnjič svetoval, naj nosim naočnike. »Toda, doktor,« sem dejal, »čemu neki? Sem že vse videl, lahko brez njih prebijem.«

Pogovor je zastal. Bob sam ni vedel, kako bi načel to kočljivo zadevo; ko bi bil vsaj Chan tukaj! Toda nič ni pomagalo! »Šele pet ali šest dni ste tukaj?« je tipal previdno.

»Tako nekako, mislim.«
»Se li slučajno morete spomniti, kje ste bili zadnje sredo zvečer?«

Starčeve oči so se nenadno zbistrile. »Se li spomnim?«
»Hotel sem le omeniti: Če vas je zapustil spomin, bi vam morda lahko pomagal, da bi se spomnili. Bili ste na Maddenovi farmi, blizu Eldorada.«

Počasi je starec potegnil z glave svojo klapeto. S krivimi, koščenimi prsti je izza oguljenega traku izbežal zobotrebce ter ga kljubovalno vtaknil v usta. »Mogoče. In kaj zato?«

»Da — o tem večeru bi rad z vami govoril.«

Cherry je pozorno motril izpraševalca. »Tuj ste mi — pa sem mislil, da poznam vsakega sodnika na zahodni strani Rockieja.«

»Tedad priznavate, da se je na Maddenovi farmi nekaj zgodilo, kar bi utegnilo zanimati sodnika?«

»Prav nič ne priznavam,« je zagodrnjal oni.
»O tej sredi zvečer pač veste nekaj, stari prijatelj, in sicer nekaj zelo važnega. To hočem vedeti. Kaj ste prav za prav imeli opraviti pri Maddenu?«

Cherry je predeval v ustih stari zobotrebce. »Prav nič. Slučajno sem prišel tja. Saj se že dolgo potikam po puščavi, zato poznam tudi Maddenovo rancho. Kitajski upravitelj Louie Wong je bil moj dobi prijatelj. Vselej mi je stisnil kaj za pod zobe in v skednju mi je dal prenočišče. Imel je malo družine. Tako osamel je bil na farmi.«

»Zvesta duša, dobi Louie!«
»Ena najboljših na svetu, mladi mož! To ni laž.«
Tedad je Bob spregovoril prav počasi: »In vendar je bil umorjen!«

»Kaj pravite?«
»V nedeljo zvečer ga je nedaleč od dveri zabodel — neznanec.«

»Tak umazan pes!« je ogorčen zaškrilal Cherry.
»Popolnoma moje mnenje. Nisem policijski uradnik, storil pa bom vse, kar mi bo mogoče, da zasledim krivca. To, kar ste oni večer videli na farmi, gospod Cherry, je brez dvoma bilo odločilno za Louiejevo žalostno usodo. Potrebujem vaše pomoči. Ali mi hočete sedaj povedati čisto resnico?«

Cherry je vzel zobotrebce iz ust v roke in ga zamišljeno ogledoval. »Da, hočem! Nadejal sem se, da se ne bom zamotal v to reč. Za sodnike in policaje ter drugo tako ropotijo se malo menim. Rajši se jim izognem. Sem pa pošena kost in mi — hvala Bogu — ni treba nič prikrivati. Hočem govoriti, pa ne vem prav, kje bi začel.«

»Pomagaj vam bom. Niste li morda zadnjič zvečer na Maddenovi farmi slišali, kako je nekdo klical: »Pomagajte! Morilec! Proč revolver!« ali kaj podobnega?«

»Nočem prikrivati: da, to sem slišal!«
Bobu je glasno utripalo srce. »In potem — ste li tudi kaj videli?«

Starec je prikal. »Čelo prav mnogo, mladi gospod! Louie Wong ni prvi, ki so mu na Maddenovi farmi zavili vrat. Kajti tudi jaz sem bil priča umora.«

Bobu je zastal dih. Videl je od groze široko odprte oči Pavle Wendellove. »Sem si mislil,« je dejal. »Sedaj pa povejte natančno, kako je bilo!«

Cherry je zobotrebce zopet vtaknil v usta, kar ga pa ni oviralo pri govorjenju. »Življenje je smešno,« je prišel, »polno čudnih slučajev in sprememb. Mislim sem, da bo tudi ta tajnost ostala skrita med mlenoj in puščavo. Seveda mi je vseeno, čeprav z oblastmi nimam rad opraviti. Torej, zadnje sredo sem prišel na Maddenovo rancho, ko se je že nočilo. Ko sem stopil na dvorišče, so opazili, da se nekaj zgodilo. Lastnik je prišel. Večina oken je bila razsvetljenih; v skednju je stal poleg starega Louiejevega voza velik, moderen avto. Ker sem bil utrujen, sem se namenil, da počakam Louieja in se ne dam zasačiti mogočnemu gospodarju. Človek že lahko ujame kak grizljaj za večerjo in tudi posteljo lahko dobi, ne da bi radi tega koga v nos bodel. Odložil sem tedaj svojo culo v skednju ter se splazil tja v kuhinjo. Louieja ni bilo. Ko sem se zopet plazil nazaj, sem zaslišal iz sobe krik — močan moški glas. »Pomagajte!« je šlo skozi ušesa. »Proč revolver! Pomagajte, pomagajte!« Prav, kakor ste rekli. Obstal sem, ne da bi vedel, kaj naj počnem. Tedaj se je ponovil isti krik — toda tokrat ni kriknil mož, ampak Tony, kitajski papiga, na svojem drogu. Nato oster pok — zdela se mi je, da iz razsvetljene sobe, katere okna so bila odprta. Zlezel sem bliže — tedaj je počilo vnovič in zaslišal sem stokanje. Strel je torej zadel. Prišel sem do okna — pogledam noter...«

»No, in?«

Zakaj prednjačijo Norvežani v smučanju?

To vprašanje si je gotovo že marsikdo zastavil, težko pa je pogodil pravi odgovor. Najlažji odgovor bi seveda bil: Zato ker imajo daljšo zimo. Ta odgovor je le nekoliko pravičen. Norvežani je »dretthsmann« po naše »človek, ki goji sport v naravi«. V drugih sportnih panogah je dosežen višek v rekordih, pri smučanju pa tega ni. »dretthsmann«, ki goji sport v naravi, ne rabi sportnih prostorov niti gledalcev za udeleževanje, najlepši sportni prostor mu je narava. Ne rabi nobenih sportnih organizacij, katoli to, kar goji, goji samo za sebe in ne za občinstvo. Kakor hitro se pa pojavijo tudi ti faktorji, gledalci itd., kakor pri drugih sportih, tedaj je naravno, da doseže kolosalne uspehe. Norveški smučar je naraven človek, kajti vsi prebivalci Norveške so v ozki zvezi s pravim naravnim življenjem. O tem se je lahko prepričal vsakdo, ki je imel kaj opraviti z Norvežani. Idret, to je posebna lastnost Norvežanov. V nekoliko meri najdemo to svojstvo še pri Angležih, pri nas pa med pravimi turisti. Seveda le v manjšem obsegu. Smučanje je pravzaprav edina sportna panoga, v kateri ni rekordov, pa čeprav se skoki in teki lahko merijo. Smučar se bori z naravnimi zaprekami, ki so v toliki meri merodajne, da ni mogoče doseči enakih rezultatov. Ne da se doseči za vse tekmovalce, čeprav na istem prostoru, enakih okolnosti. Zimski sport končno lahko vsak goji, ugodne prilike so skoro povsod na razpolago, enega pa ne

moremo dobiti, in to so lastnosti, ki jih pridobi človek, ki je pod vplivom prave zime. Norvežanom smučar niso samo orodje za zabavo, temveč še vedno življenjska potreba, tako kakor je to bilo pred stoletji, ko so smučali iz potrebe nastale. Tamkaj pa, kjer so taki pogoji kakor na Norveškem, tam bo smučanje imelo vedno prvenstvo! Smučar si osvaja svet, toda s smučkami ne gre po svetu zima. Vse lahko prinesemo s seboj, toda dolgi in ostri zimi ne moremo prenesti. V tem je ta velika prednost Norvežanov, zato je postalo smučanje pravi narodni sport. Rekli smo, da smučar osvaja svet. S tem smo mislili reči, da so prišli smučarji k nam tudi iz Norveške oziroma pa iz severnih krajev. To velja za ostalo Srednjo Evropo, ne pa za našo ožjo domovino. Pred meseci smo imeli članek, v katerem smo napisali, da se je smučanje pri nas na Blokah razvilo čisto neodvisno od severnih krajev. Ker so tudi pri nas nastale pred stoletji smučarji iz življenjske potrebe, imamo še danes možnost, da razvijemo smučski sport do take višine, da bo postal pravi ljudski sport. S sodelovanjem vseh čimteljev se da to doseči v doglednem času. V Srednji Evropi so ravno pri nas najboljši pogoji, da dosežemo to, kar imajo že danes Norvežani. V krajih na Gorenjskem bo zrastle generacija, ki bo sposobna konkurirati Norvežanom — seveda le, če bo nam postalo smučanje ljudski sport, kakor je na Norveškem.

Smučarji, kaj pa sedaj?

Zanimivo je vprašanje, zakaj ima Finska najboljše metelce kopja in najboljše tekače na dolge proge? Pravijo, da zato, ker so Finci izredno vztrajni in žilavi. Vendar samo to ni odločilna važnost; zakaj pa nima Finska v enaki meri najboljsh skakačev ali metelcev diska in krogle? Vzrok ne tiči le v značaju, temveč tudi v dejstvu, da finski atleti mnogo smučajo, saj jih klimatične razmere silijo k temu.

Da dobimo sliko o vplivu smučanja na gotove panoge lahke atletike, si moramo najprej predstaviti fiziološki vpliv smučanja. Le-ta obstoja 1. v krepitvi notranjih organov, 2. v krepitvi in v raztezanju mišičnih skupin, ki igrajo baš pri metanju kopja in pri teku glavno vlogo.

Metalec kopja ima korist od smučanja s palicami, t. j. od dela z rokami, s katerimi se vedno poteguje in odriava. V čem je korist tega vztrajnostnega dela za hitrega metelca kopja? Najprej ima vztrajno delo vse drugačen vpliv na rast mišičja kakor pa kratko, le nekaj minut trajajoče delo v telovadnici. Vsak smučar je že občutil utrujenost in vohi in to zlasti, če je moral z gladkimi dilaicami voziti dalje časa v klanec. Utrujenost oziroma lahke bolečine so se po treningu pojavile v komolcu in v mišicah, ki spajajo nadleht s srednjo stranjo koša. Baš te mišice občutimo tudi poleti, če smo dalje časa trenirali metanje kopja. Če so se imenovane mišice in njih nastavki na kosteh potom vztrajnega potegovanja, opiranj in odriavanja pri smučanju okrepile in utrdile, tedaj ima metalec kopja že začetkom sezone dobro podlago in trenirani mora le še tehniko. S treniranjem se izpremeni tudi efektna zmoglost mišic: če so postale pri smučanju počasnejše, se z metanjem kopja kmalu prilagodijo na eksplozivno hitro delo.

To teorijo potrjuje oziroma opravičuje dejstvo, da je mnogo smučarjev, ki so istočasno prav dobri metalci kopja. Imena kakor Liettu in Szepes so deležna mednarodnega slovesa v smučanju in v metanju kopja. Tudi brata E. in M. Järvinen in Penttillä so mojstri obeh sportov.

Največjo fiziološko korist ima tekač na dolge proge, ako kot tekmovalce goji smučke vztrajnostne teke. Ta korist obstoja — kakor znano — v krepitvi organov. Kdor opazuje smučarja in doberga tekača, bo našel neko skupnost: zadnja noga se pri smučanju vedno iztegne in to je pri teku višek tehnike. Za smučarja so gotove gimnastične vaje, ki jih mora vaditi sportni učitelj v telovadnici z lahkotletji, da se raztegne mišičje, ki spaja medenico z nogo in da se odpravijo kvarne posledice preoblične sedanja, popolnoma nepotrebne. Kajti pri vsakem držečem koraku s smučmi se zadnja noga iztegne, kar je tudi za čisti stil teka potrebno. Nепrostovoljno drčanje dila nazaj pri vzponu bi lahko imenovali »pasivne raztezne vaje«.

Smučanje in tek na dolge proge sta torej sporta, ki sta sorodna. Drug drugega podpirata in to vidimo tudi pri domačih primerih: Sporn, Ilo-

var, Oswald, Zuccato itd. — vsi ti moške so dobri tekači po snegu z dilaicami, po zemlji s sprinter-cami. Lahko bi rekli, ker smučajo, zato dobro tečejo in obratno. Gotovo ni dobro za smučarje, ako od sv. Jurja do Vseh svetih počivajo; gozdni teki kakor tudi udeležba na 5 ali 10 km tekih pri lahkotletskih mitingih bi jim bila dober letni trening. Zanimivo bi bilo videti enkrat Janšo ali Bervaria v borbi na lahkotletskem igrišču. Lahka atletika nudi tudi smučarjem skakačem dober trening za poletje. Skok s palico razvija prožnost, krepi pogum in razvija čut orientacije med letom po zraku. Priporočljiv je tudi navaden skok v višino, v daljino in sprint. O gimnastičnih vajah, ki bi jih moral skakač redno gojiti, smo pisali v našem listu že lani. Glavno je, da se počitek ne spremeni v lenarjenje, da telo ne »zarjavi«. Ko so zdravilniki preiskovali smučarje na zimski olimpijadi v St. Moritzu, so ugotovili, da imajo Norvežani, Švedi in Finci mehkejšo muskulaturo kakor tekmovalci Srednje Evrope. In na vprašalni poli, ki jo je vsak kandidat izpolnil, je bilo razvidno, da goje severni smučarji tudi plavanje, lahko atletiko in gimnastiko — vse to seveda v času, ko ne smučajo. Tako delajo Finci, Švedi, in Norvežani, tako delajmo tudi mi! D. U.

Razne sportne vesti

V Zagrebu se bodo pričele tekme za Davisov pokal 8. maja in bodo trajale do 9. maja. Našo državo bodele zastopala zagrebška igralca Schäfer in Kukuljevič, ki sta se vrnila te dni s francoske riviere, kjer sta trenirala. Nasprotniki naše reprezentance bodo fenomenalni japonski igralci, ki so doslej na vseh treningih prireditvah premagali najboljše evropske igralce. Japonsko reprezentanco tvorita Jiro Satoh in Kawaji. Sta to gotovo med najboljšimi igralci tenisa na svetu. Tekme za Davisov pokal se bodo vršile na igrišču Haška, ki je stavlil igrišče na razpolago za smešno odškodnino, enega dinarja.

Istočasno kakor v Zagrebu bodo imeli tudi v Belgradu mednarodni tenis turnir, katerega priredi Bob klub. Sodelovali bodo Rumuni, Čehi in Madžari, ni pa izključeno, da nastopijo tudi Francozi in Nemci.

V nedeljo bi se moralo pričeti državno prvenstvo v hazeni. V drugih mestih se bo pričelo, samo v Ljubljani ne, ker stoji podzveza na stališču, da ne sme zanemariti drugih klubov. Državno prvenstvo se namreč križa s podzveznim. Zato slovenska kluba ne bosta sodelovala v teh tekmah.

Ljubljanska zimsko-sportna podzveza. Seja celokupnega podzveznega odbora se vrši danes 1. maja ob 20. uri v damski sobi kavarnе Emona. Prosi se polnoštevilne udeležbe. — Tajnik I.

S. K. Grafika sklicuje za ponedeljek dne 4. maja t. l. izredni občni zbor, ki se vrši v mali dvorani Delavske zbornice ob pol 19. uri. Vseled važnosti dnevnega reda se prosi članstvo, da se izrednega obnega zbora sigurno in polnoštevilno udeleži. — Odbor.

Drugi programi

Sobota, 2. maja.

Belgrad: 12.35 Radio-orkester. — 17 Vokalni koncert. — 17.30 Popoldanski koncert. — 20 Opera. — Zagreb: 20 Opera, Belgrad. — Budapest: 12.05 Balalajke. — 17.30 Koncert. — 19.40 Orkestralni koncert. — 21.30 Zvonenje zvona padlih v Rovereto. — Dunaj: 12 Opoldanski koncert. — 17.15 Koncert. — 20.10 »Kdor se zadnji smeje, se sladko smeje.« opereta. — Milan: 19.15 Pesta glasba. — 20.35 »Pigmali« komedija. — 22.30 Koncertna glasba. — Praha: 20.05 Lep večer. — 21.30 Bratislava. — Langenberg: 20 Lep večer. — 23.30 Plesna glasba. — Rim: 17 Orkestralni koncert. — 20.40 Opera. — Berlin: 19 Koncert (pihal). — 20.30 Po Berlinu. — Katowice: 20 Opereta. — 22.15 Chopinov koncert. — 23 Plesna glasba. — Muhlacker: 20.30 Lep večer. — 22.30 Plesna glasba. — Mor. Ostrava: 19.05 Koncert. — 20.05 Praha. — 21.30 Orkestralni koncert. — Leipzig: 16 Popoldanski koncert. — 19 Večerna glasba. — 20 Pester koncert.

Nedelja, 3. maja.

Belgrad: 10 Prenos iz katoliške cerkve. — 12.30 Koncert Radio-orkestra. — 17.30 Koncert pevskega društva »Maribor« Slovenske pesmi. — 20 Poljske pesmi. — 20.30 »Knez Ivo od Senebrije« drama, Nušić. — 21.15 Slovanski večer. — Zagreb: 10.30 Koncertna akademija, protituberkuloznega društva. — 17 Godalni kvartet. — 20.30 Koncert Radio-orkestra. — 22 Koncert Radio-orkestra. — Budapest: 11 Nabožna glasba. — 12.15 Matineja. — 17.10 Salonski orkester. — 18.40 Ciganska glasba. — 20.15 Prenos iz studija. — Dunaj: 10.35 Glaslovitev orgel v Geroldseku. — 11.45 Koncert simfoničnega orkestra; Mozart. — 17.30 Komorna glasba: Mozart, Brahms. — 19.40 Vokalni koncert. — 20.10 Orkestralni koncert. — Milan: 12.15 Lahka glasba. — 20.55 Opera. — Langenberg: 20 Haydn, Mozart, Schubert. — 22.30 Plesna glasba. — Rim: 17 Simfonični koncert. — 20.40 Plošče. — 21 Koncert (violinist A. Serato). — Berlin: 20.30 Baletni večer. — 20.10 Plesna glasba. — Toulouse: 20.45 Dunajski orkester. — 21 Koncert. — 21.30 Argentinski koncert. — Muhlacker: 15 »Talamane« pravilna opera. A. Klages. —

Nemški industrijci v Ljubljani

Ljubljana, 30. aprila.

Kakor poročamo na drugem mestu, so prišli danes popoldne v Ljubljano nemški industrijci. Ob 6 so prišli nemški gostje v Zbornico za TOI, kjer so jih pričakovali odlični zastopniki našega gospodarstva. Goste je uvodoma pozdravil predsednik Ivan Jelačin ml., ki je poudaril pomen teh praktičnih stikov za naše gospodarstvo. Nato je nadaljeval svoj govor v nemščini. Med drugim je dejal to-le: Naša zunanja trgovina z Nemčijo je izredno velika, posebno pa je znatna trgovina zborničnega področja z Nemčijo. Pri obisku bodo gostje videli tudi, da imamo mi razvijajočo se industrijo in nismo samo klasična agrarna in sirovinška država. Imamo vse potrebne predpogoje za industrializacijo. Nato je goste še enkrat pozdravil in jim želel prijetno bivanje v naših krajih.

Vseuč. profesor dr. Vidmar je podal sliko elektricitetnega gospodarstva v naši državi. Povedal je, da je naše elektricitetno gospodarstvo mlado, kar je razvidno iz majhnega konsuma električne energije, ki znaša samo 30 kilovatnih ur letno na prebivalca, v primeri n. pr. s Švicco, kjer znaša 1810 kilovatnih ur. Vseh vodnih sil v državi imamo nad 3 in pol milijona konjskih sil. Nato je podrobno očrtal sedanje delo na elektrifikaciji.

Dr. Slokar, predsednik Društva bančnih zavodov, je podal pregledno sliko naše valute od prevrata dalje in orisal v glavnih potezih naše denarnstvo. Poudaril je, da zbirajo prihranke predvsem pri nas zadruga in regulativne banilnice v nasprotju z ostalimi kraji naše države, kjer prevladujejo banke, delniške družbe.

Zunanja trgovina v marcu

Po pravkar objavljenih podatkih je znašal v mesecu marcu t. l. naš uvoz 543.2 milij. (Din) v marcu lani 658.5 milij.), izvoz pa 441.9 (lani v marcu 599 milij.). Bilanca naše zunanje trgovine je bila v marcu t. l. pasivna za 103.3 milij., v marcu lani pa za 59.5 milij.

Skupno je znašal naš uvoz v prvih 3 mesecih 1931:

243.976 ton za 1341 milij., leta 1930. v prvih 3 mes. pa 298.360 ton za 1740.5 milij.

Uvoz je torej nazadoval po količini za 18.13%, po vrednosti pa za 22.9%.

Istočasno je znašal izvoz letos

755.118 ton za 1159.1 milij.

nasproti 1,175.285 ton za 1696.0 milij. v prvih 3 mes. lani. Nazadovanje je bilo po količini za 35.75%, po vrednosti pa za 31.66%.

V mesecu marcu so bila jajca najvažnejši predmet izvoza s 79 milij. Din. V posameznih mesecih se je naša zunanja trgovina razvijala sledeče (vse v milij. Din):

	Uvoz	Izvoz
1931	1930	1931
januar	410.3	560.9
februar	388.3	521.1
marec	543.2	568.5

Lesno tržišče.

Stavbena sezona tu in v inozemstvu je povzročila, da se išče in kupuje stavljeni les na tukajšnjem trgu. Nesigurnost in nejasnost v lesni trgovini pa je dovela do tega, da o kakih stalnih cenah ne moremo govoriti. Vseled starih zalog v tramih in deskah ponujajo posebno manjši producenti po deželi svoje produkte posebno manjšim konzumentom v Italiji po prenikni ceni. S to prenatrženostjo škodujejo v prvi vrsti sebi, v drugi vrsti pa večji domači lesni industriji, ravno tako pa tudi večjim inozemskim stalnim odjemalcem. S tem načinom konkuriranja glede cen pač ne bo mogoče računati na stabilizacijo cen na našem lesnem trgu.

V trdem lesu je kupčija mlačna. Vseled pomankanja naročil v italijanskih tovarnah za železniške vozove je povpraševanje po naši hrastovini le majhno. Proda se tu pa tam kak vagon oreha, jesena, javorja ali lipe za izdelavo pohištva. Zahteva se pa le suho blago. V drvah kupčija počiva. Za oglje je konjunktura nekoliko boljša. Išče se pa vedno le suho vilano blago s kolikor mogoče veliko canelle. Čista canella se pa vedno lahko odda. (*Trg. list.*)

Svetovna produkcija l. 1930

Londonški »Economist« prinaša interesantne podatke o mednarodni produkciji leta 1930. Iz njih posnemamo, da je znašala produkcija

	1930	1929
v Angliji	103.3	111.8
v Uniji	102.1	125.3
v Nemčiji	124.4	147.4
v Franciji	129.6	127.5
v Kanadi	141.4	166.4
na Svedskem	126.0	129.8

Ti indeksi bazirajo na produkciji l. 1924. kot 100. Največji je bil padec produkcije v Uniji, kjer je nazadovanje za celih 18.5%, in v Kanadi, kjer je znašalo nazadovanje 15%. Med evropskimi državami je najbolj nazadovala produkcija v Nemčiji za 15.6 odstot., nadalje v Angliji za 7.6% in na Svedskem za 2.9%. Nasprotno pa je narasla celo produkcija v Franciji za 1.6%, vendar se je v zadnjih mesecih leta že pojavilo padanje.

Tečaj za pršenje barv pri stenskem slikanju. Zavod za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani prirediti sporazumno z Zadrugo slikarjev, pleškarjev itd. v Ljubljani tečaj za pršenje barv za sobno slikanje. Tečaj bo trajal od ponedeljka 11. do srede 20. maja t. l. in sicer se bo vršil med 5. in 7. uro popoldne v razstavnem paviljonu Zavoda PO Zbornice TOI na ljubljanskem velesejmu. Poučeval bo v tečaju slikarski mojster g. Josip Božič. Program obsega pouk o prilih pripravah in pršilnem materialu, ravnanje in uporaba v praksi, najmodernejši način pršilnega slikanja s tehniškega in umetniškega stališča, praktične vaje v osnutkih in vezbanje na papirju in na steni. Pristojbina znaša za mojstre 50 Din, za pomočnike pa 25 Din. Sprejmejo se v tečaj v prvi vrsti slikarski mojstri in šele po razpoložljivosti prostora tudi slikarski pomočniki. Potrebno je vsaj nekoliko poznanja in prakse v pršilnem slikanju, ker je tečaj namenjen v glavnem dopolnitvi. Opozarjamo na ta tečaj osobito ljubljanske in okoličanske slikarske mojstre, ker smo čas pouka uredili tako, da jim bo olajšan in omogočen obisk klub sezoni. Prijave je poslati najkasneje do 5. maja t. l. neposredno Zavodu za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani.

Predsednik obrtnega odseka Zbornice za TOI g. Ivan Ogrin je pozdravil goste v imenu našega obrtništva. Glavna misel njegovega govora je bila ta, da se industrija razvija roko v roki z obrtjo, kajti, kjer je dobro industrija, gre dobro tudi obrt. Dr. Ivan Pless je podal pregledno sliko socialnega zavarovanja v naši državi. Podal je glavne momente iz bolniškega, nezgodnega in pokojninskega zavarovanja.

Konceptni adjunkt zbornice Koece je orisal naše prometne razmere in poudaril, kako važna je za Slovenijo železniška zveza z morjem.

Vsem gospodnikom se je zahvalil župan mesta Duisburg Rosental. Omenil je, da so gostje prišli z velikim interesom, da spoznajo naše gospodarske razmere, kar bo imelo za posledico intenzivnejšo izmenjavo dobrin. Nato se je podrobno peal z vsemi referati. Govoril je o velikem napredku elektrifikacije v Nemčiji in o brezposelnosti v Nemčiji. Glede socialnega zavarovanja je mnenja, da je prav, če se v sedanjih težkih časih dajatev omejujejo. Na koncu svojega govora je povedal, da prima kot župan mesta Duisburg pozdrave naših ljudi iz Westfalkega. Tu so tisoči naših delavcev našli zaposlitev v nemški ndustriji in pravi, da niso bili nati ljudje najsilabši sodelavci znanega industrija Thyssena v Hambornu. Zaključil je svojo zahvalo z željo, da bi se natančno preštudirali vsi predpogoji gospodarskega razvoja. da pride mo tako do čim bolj intenzivnega blagovnega prometa med obema državama.

Predsednik Ivan Jelačin se je zahvalil vsem pristojnim za udeležbo in jih povabil na večerjo, ki se je začela ob pol 9 večer.

Borza

Dne 30. aprila 1931.

Denar

V današnjem deviznem trgu so ostali tečajji v glavnem neizpremenjeni. Promet ni bil znaten in je vse zaključene devize dala Narodna banka. Danes je Narodna banka zopet znižala tečaj Curih, da tako spravi naše notacije v sklad z letno paritetno.

Ljubljana. (V oklepajih zaključni tečaj.) Amsterdam 2285.50 bl. Berlin 1353.75 bl., Bruselj 791.14 bl., Budimpešta 989.75—992.75 (991.25), Curih 1093.5—1096.5 (1095), Dunaj 798.61—801.61 (800.11), London 276.04—276.84 (276.44), Newyork 56.635—56.835 (56.735), Pariz 221.23—223.22 (222.23), Praga 167.96—168.76 (168.36), Trst 297.48—297.63.

Zagreb. Amsterdam 2282.50—2288.50, Dunaj 798.68—801.68, Berlin 1352.25—1355.25, Budimpešta 989.75—992.75, Bruselj 791.14 bl., London 276.44 bl., Milan 296.55—298.55, Newyork 56.635—56.835, Pariz 221.23—223.23, Praga 167.96—168.76, Curih 1093.50—1096.50. — Skupni promet brez kompenzacij je znašal 4 milij. Din.

Belgrad. Amsterdam 2282.50—2288.50, Berlin 1352.75—1355.75, Curih 1093.50—1096.50, Dunaj 798.68—801.68, London 276.04—276.84, Newyork 56.6350—56.8350, Pariz 221.23—223.23, Praga 167.96—168.76, Milan 296.48—298.48.

Curih. Belgrad 9.1310, Pariz 20.295, London 25.24375, Newyork 519.025, Bruselj 72.25, Milan 27.175, Madrid 54.50, Amsterdam 208.70, Berlin 123.61, Dunaj 73.05, Stockholm 139.125, Oslo 138.975, Kopenhagen 138.975, Sofija 3.76, Praga 15.375, Varšava 58.20, Budimpešta 90.515, Atene 6.72, Carlgard 2.46, Bukarešta 3.085, Helsingfors 13.06.

Vrednostni papirji

Tendenci za domače državne papirje je bila čvrsta in deloma tudi za dolarske papirje. V Zagrebu je bilo manj prometa. Belgrad pa izkazuje znatnejši promet le v dolarskih papirjih. Bančni kakor tudi industrijski papirji so ostali v glavnem neizpremenjeni pri majhnem prometu.

Ljubljana. 8% Bler. pos. 94 bl., 7% Bler. pos. 83.50 bl., Celjska 150 den., Ljublj. kred. 120 den., Praštediona 920 den., Kred. zavod 160—170, Večve 128 den., Stavbna 40 den., Ruše 220 den.

Zagreb. Drž. pap.: 7% inv. pos. 88—88.50, agrarij 51—52.25, vojna škoda ar. 425.50—426.50, kasa 425.50—426.25, 5. 425.50—426.50, 6. 426—426.50, 7. 426 den., 12. 426—427, 8% Bler. pos. 93—93.25 (93.25—93.50), 7% Bler. pos. 83.25 (93), 7% pos. Drž. hip. banke 84.50—85 (84.75), 6% begl. obvez. 67.25—67.75, Pos. mesta Zagreba 72 bl., Tobačne srečke 15—22, Srečke Rdeč. križa 38 den. Bančne delnice: Ravna gora 70—75, Hrvatska 50—60, Poljo 52—53 (52), Kredita 118—123, Union 174—176 (174), Jugos 73—74 (73—74), Lj. kred. 120 den., Medjunarodna 67 den., Narodna 7825—7850 (7825), Obrtna 36 den., Praštediona 925—930 (925), Srbska 186—190. Industrijske delnice: Nar. šum. 25 den., Guttman 128—130 (129), Slaveks 38 bl., Slavonija 200 den., Danica 85 bl., Drava 235—237 (235, 236), Sečarana Osjek 295—300 (295), Osj. ljev. 215 den., Brod. vag. 64 den., Union 70—80, Večve 128 den., Isis 45 den., Ragusea 365—375, Oceania 190—195, Jadr. plov. 525 den., Trboveljska 307.50—309 (307).

Belgrad. Narodna banka 7800 (15 kom.), 7% inv. pos. 88—89 (10.000 nom.), agrarij 51—52, vojna škoda 425.50—426 (230 kom.), junij 425.50—426.25 (200 kom.), julij 426—426.50 (400 kom.), 8% Bler. pos. 94 (9000 dol.), 7% Bler. pos. 83 (13.000 dol.), 7% pos. Drž. hip. banke 85—85.25.

Notacije državnih papirjev v inozemstvu. London: 7% Bler. pos. 81.50—82.25, Newyork: 8% Bler. pos. 91—92, 7% Bler. pos. 81.50—82, 7% pos. Drž. hip. banke 83.50—84.

Dunaj. Podon.-savska-jadran. 89.10, Wiener Bankverein 16.10, Creditanstalt 45.50, Escomptes. 155.90, Mundus 130, Alpine 18.10, Trboveljska 37.75, Leykam 2.85, Rima Murany 48.80.

Žitni trg

Tendenci na žitnem trgu je bila zelo čvrsta. Cene pšenice so danes ponovno narasle. Blaga ni dosti na trgu, in so danes cene naslednje: banaško blago 177.50—180, Srbobran 180—182.50, Sombor 172.50—175. Drugi predmeti so ostali v ceni neizpremenjeni. Za koruzo plačuje Privilegijarna izvozna družba 100.50 (šlep), za vagonsko blago pariteta Indijia 102.

Novi Sad. Pšenica 79-80 kg bač. okl. Novi Sad 165—170, okl. Sombor 155—160, srbč. 167.50—172.50, bač. potiska šlep, gbč. 170—175, gb. 172.50—177.50, ban. Bega šlep 170—175, srb. 78 kg 155—160, okl. Indijia 78 kg 160—165, slav. 78 kg 155—160, šlep 77-78 kg 152.50—157.50, moka bač. 0 g. 0 g 250—270, št. 2 215—230, št. 5. 195—220, 6. 190—195, št. 7. 152.50—157.50, št. 8. 135—140. Vse ostalo neizpremenjeno. Promet: 15 vagonov pšenice, 25 vagonov koruze, 8 vag. moke. Tendenci neizpremenjena, pšenica trdna.

Budimpešta. Tendenci slabša, pšenica ustaljena. Promet miren. Pšenica maj 15.40—15.49, zaklj. 15.46—15.47, junij 15.32—15.40, zaklj. 15.36—15.37, rž maj 13.65—13.67, zaklj. 13.65—13.67, koruza maj 13.38—13.40, zaklj. 13.39—13.40, julij 13.68—13.75, zaklj. 13.68—13.70, avgust 13.88, zaklj. 13.88—13.90 tranz. maj 10.72, zaklj. 10.70—10.72.

Radio

Mesto radio-orkestra, radio-kvintet! Marljive poslušalce našega radia bo brez dvoma presenetil spored prihodnjega tedna, kjer bodo opazili mesto običajnega radio-orkestra pri popoldanskem koncertu in v večernih urah nov ansambel, radio-kvintet, ki je prevzel vlogo dosedanjega radio-orkestra. Radio-orkester je bil postal zelo popularen, dasi je bila v akustičnem oziru za mikrofon po mnenju mnogih poslušalcev njegova razmestitev včasih manj posrečena. Priprani pa smo, da bomo radio-orkester imeli priliko še kdaj slišati, če ne prej, spet v novi seziji!

Programi Radio-Ljubljana

Petek, 1. maja: 12.15 Plošče (operne arije, ouverture). — 12.45 Dnevne vesti. — 13 Čas, plošče, borza. — 18 Radio orkester: Oscheit: Picard. Petras: Zvezde upanja. Gade: Odmevi iz Osasiana. Slotow: Martha. Herbert: Skrivnost noči. — 19 Dr. S. Lapajne: Avtorji in njihove pravice. — 19.30 Prenos z Dunaja: Strauß: Tič-miš, komična opera v 3. dej. — 22 Časovna napoved in poročila, napoved programa za naslednji dan.

Sobota, 2. maja: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošče. — 18.00 Viktor Pirnat: Po dalmatinskih otokih. — 18.30 Dr. Fr. Debevec: O skritih tuberkuloznih obolenjih. — 19.00 Pavel Kunaver: O Krasu. — 19.30 Ga. Orthaber: Angliččina. — 20.00 Prenos opere iz Belgrada. — 22.30 Časovna napoved in poročila.

Nedelja, 3. maja: 9.00 Ing. Černe: